

89-90

**Josep M. Rambla i
Josep M. Lozano (eds.)**

**DISCERNIMENT
COMUNITARI APOSTÒLIC**
**Textos fonamentals de la
Companyia de Jesús**

DISCERNIMENT COMUNITARI APOSTÒLIC
TEXTOS FONAMENTALS DE LA COMPANYIA DE JESÚS

Josep M. Rambla i Josep M. Lozano (eds.)

NOTA PRELIMINAR	3
PRESENTACIÓ	5
INTRODUCCIÓ GENERAL	9
1. CARTES I PARAULES DEL P. ARTURO SOSA	13
2. EL DESPERTAR DEL DISCERNIMENT COMUNITARI	23
3. MOVIMENT DE REFLEXIÓ, D'ESTUDI I DE PRÀCTIQUES	25
4. TEMPS DE MADURACIÓ	38
5. CONFIRMACIÓ I CONSOLIDACIÓ DEL DCA	59
6. NOUS IMPULSOS APOSTÒLICS I MISSIÓ COMPARTIDA	62
ANNEXOS	77
PREGUNTES GLOBALES	91
ACLARIMENT D'ALGUNES PARAULES	93

Josep M. Rambla. Jesuïta. Teòleg. Especialista en espiritualitat ignasiana. Entre les seves publicacions, destacar: *El pelegrí* (1998) (edició i comentari de l'Autobiografia de sant Ignasi); *Dios, la amistad y los pobres* (2007), i un comentari o "relectura" dels Exercicis ignasians en sis Quaderns de la col·lecció EIDES).

Josep M. Lozano. Doctor en Filosofia i Ciències de l'Educació i llicenciat en teologia, professor d'ESADE. Ha publicat una dotzena de llibres i diversos articles de la seva especialitat acadèmica. Anys abans havia publicat els llibres *Cercar Déu enmig de la ciutat* (1990) y *La discreció de l'amor* (1992). Ha publicat amb Cristianisme i Justícia, *De què parlem quan parlem dels joves?* (1991, Quaderns 41).

Edita: Cristianisme i Justícia - Roger de Llúria, 13 - 08010 Barcelona
Tel. 93 317 23 38 - E-mail: info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. - Dipòsit Legal: B 24471-2019
ISBN: 978-84-9730-449-8 - ISSN: 2014-6531 - ISSN (virtual): 2014-6558
Edició: Santi Torres i Rocaginé - Traducció: Anna Pérez Mir
Correcció: Núria Garcia Caldés - Maquetació: Pilar Rubio Tugas
Octubre 2019

Protecció de dades: Les dades dels destinataris de la present comunicació han estat extretes dels fitxers històrics de la Base de Dades General d'Administració de la Fundació Lluís Espinal (Cristianisme i Justícia), i es van incorporar amb el previ consentiment dels interessats atorgat, bé directament o bé procedent de relacions jurídiques mantingudes amb la fundació, a l'empara del que disposa l'article 6.2 de la LOPD i l'article 21 de la LSSI. La finalitat de la conservació rau en mantenir informats els nostres subscriptors i interessats pels seus serveis i de les activitats que organitza i en les que hi participa. La vostra informació no serà cedida a ningú, però sí que es poden fer servir plataformes externes als sistemes de la fundació per facilitar l'enviament dels correus electrònics. Podeu completar aquesta informació consultant l'avis legal que podeu trobar a la web <https://www.cristianismeijusticia.net/avis-legal>. Respecte de la vostra informació, en qualsevol moment podeu informar-vos, consultar, accedir, rectificar, cancel·lar, limitar el vostre tractament, demanar la portabilitat de les dades, prohibir les decisions individuals automatitzades i oposar-vos, total o parcialment, a que la Fundació Lluís Espinal conservi les dades, escrivint al correu electrònic info@fespinal.com, o si ho preferiu, dirigint un escrit al carrer de Roger de Llúria, n. 13, 1r pis, a Barcelona (08010).

Fidels a la finalitat de la col·lecció «Ajudar» d'EIDES, en aquestes pàgines us oferim un material bàsic per a l'estudi i la pràctica del discerniment comunitari apostòlic. Són moltes les publicacions que s'han presentat aquests darrers cinquanta anys sobre el discerniment en comú i, en l'actualitat, encara van en augment, com a resposta a la invitació del P. General de la Companyia de Jesús, Arturo Sosa, a aplicar aquest discerniment en la planificació apostòlica. La publicació d'aquest quadern pretén oferir un suport autoritzat a l'estudi i l'aplicació del discerniment comunitari (DC) i del discerniment comunitari apostòlic (DCA), ja que recull tots els documents de les Congregacions Generals, juntament amb les cartes i altres textos més rellevants dels Superiors Generals de la Companyia de Jesús. En les revistes d'espiritualitat ignasiana i altres publicacions, s'han presentat i es continuen presentant estudis interessants i recursos pràctics per al DCA, als quals ens remetem.

En les pàgines següents, es troben, en primer lloc, les paraules de l'actual P. General, Arturo Sosa, que convoca al DCA jesuïtes i col·laboradors de les obres de la Companyia; a continuació, en una mena de *flashback*, des dels primers documents que el 1965 despertaven en la consciència dels jesuïtes la necessitat d'aquest discerniment en comú fins a algunes de les aportacions més destacades del precedent Superior General Adolfo de Nicolás. Tots els documents van acompanyats d'unes pistes per a la reflexió proposades pels editors. Al final, s'inclou un glossari d'algunes paraules o expressions per facilitar la lectura.

Confiam que aquestes pàgines, pensades per a la reflexió, l'oració i l'estudi compartit en grup, ajudin jesuïtes i col·laboradors a captar més profundament el sentit del DCA al qual se'ns convoca amb insistència, i a disposar-se millor amb esperit ignasià, tant individualment com en comunitat o equip apostòlic, per dur-lo a terme segons les exigències que els reptes d'aquest moment històric ens demanen.

Finalment, progressar en el discerniment serà una de les millors maneres de respondre a les repetides exhortacions del papa Francesc a tota l'Església i a la Companyia de Jesús en particular.

El que el lector té a les mans no és un antologia de textos. Ho és, evidentment, però és molt més que això. És l'explicitació d'una presa de consciència que és, al mateix temps, una proposta i un repte.

La presa de consciència, la proposta i el repte de posar el discerniment comunitari apostòlic (DCA) en el nucli de la manera de procedir d'equips, comunitats, organitzacions i institucions que es remeten a la manera de viure que es nodreix de l'espiritualitat ignasiana. Sovint s'ha concentrat la mirada de la renovació de l'espiritualitat ignasiana i jesuítica de les darreres èpoques en les propostes programàtiques: l'opció per la proclamació de la fe inseparable de la promoció de la justícia, la inculturització, el diàleg interreligiós... i, comparativament, s'ha fet menys menció de la importància decisiva que tenen l'aprenentatge i l'aprofundiment del DCA si es vol avançar en aquestes opcions fonamentals. De fet, més enllà d'alguns textos fundants i decisius per a la història de la Companyia de Jesús, és necessari assenyalar que l'atenció

explícita i conscient al DCA va en paral·lel a la renovació i la transformació de la Companyia de Jesús esdevingudes els darrers cinquanta anys.

La tradició ignasiana i, especialment, els Exercicis Espirituals que la fonamenten i la sostenen, tenen un fort component personal i personalitzador. I orienten la persona cap a una opció transformadora en el món. Però aquesta opció avui quasi mai es duu a terme individualment, sinó que es realitza en el marc d'equips, comunitats, organitzacions i institucions. Això fa que, per a la realització de l'elecció i la crida personals que brollen dels Exercicis, sigui absolutament decisiva la qualitat de les decisions i de les opcions que prenen els equips, comunitats, organitzacions i institucions esmentats. Com ja s'ha dit tantes vegades, no ens trobem simplement en una època

de canvis, sinó en un canvi d'època. I un dels elements constitutius d'aquest canvi d'època és el reconeixement irreversible del fet que la qualitat del compromís i de les opcions personals està fortament vinculada a la qualitat del compromís i de les opcions organitzatives en què es duen a terme.

La importància de l'aprenentatge del DCA se situa en aquest context. I, en un cert sentit, n'esdevé un dels nuclis. És evident que no es tracta d'un plantejament unívoc, vàlid a priori en qualsevol entorn. No és el mateix el DCA en una comunitat de jesuïtes, en una comunitat cristiana, en una institució de la Companyia de Jesús o en una organització en què la inspiració ignasiana té un lloc rellevant. I, fins i tot, es pot parlar anàlogament del DCA en organitzacions que, simplement, tenen una raó de ser amb un fort component missional. En tots aquests casos, es tracta d'agafar orientacions per a l'acció i les decisions en què el protagonista de referència –el subjecte– no és un persona, sinó un equip, una comunitat, una organització o una institució. I els que duen a terme el DCA en són els seus responsables, ja que, dit sigui de pas, el DCA no és una variant de la democràcia directa o de la representativa.

Això fa que s'hagi d'entendre el DCA com un dinamisme que remet a processos i maneres de procedir compartits, i no a la suma dels que duen a terme els individus, cada un pel seu compte. I, per això mateix, requereix un aprenentatge i una pràctica específics. Per dir-ho en poques paraules: el DCA no és el resultat de la suma o la juxtaposició de discerniments individuals. Però tampoc s'ha de confondre, instrumentalment, amb una tècnica o

metodologia –una més!– de presa de decisions. I, encara menys, amb una manera de prendre decisions que garanteix, com cantava Bob Dylan, que Déu està al nostre costat. En aquest sentit, els que s'endinsen en el DCA haurien de meditar sovint el que Ignasi deia en una carta a sant Francesc de Borja: «Amb tot, jo he mantingut i mantinc que si és voluntat divina que jo m'aferrí al meu punt de vista i que els altres adoptin el contrari, no hi havia contradicció alguna, ja que podria ser el mateix esperit diví, qui em mou a mi per unes raons i, a d'altres, per unes altres [...]. Plagi a Déu nostre Senyor que en tot es faci sempre la seva major lloança i glòria».

En altres paraules: de la mateixa manera que s'ha dit que una de les coses més pròpies de la tradició jesuítica és la capacitat de viure de manera fecunda travessat per tensions mai plenament solubles (per exemple: contemplació i acció, fe i justícia, disponibilitat universal i inserció local, identitat cristiana i diàleg interreligiós, etc.), així, doncs, el DCA activa possiblement una altra tensió: la tensió entre discerniment i planificació. Sempre hi haurà qui digui que entre tots dos hi ha la mateixa relació que entre l'oli i l'aigua; o que pretendre conduir simultàniament el que a vegades es veu i es viu com dos processos separats és un camí segur cap a la l'esquizofrènia; o, fins i tot, que resulta inevitable que un dels dos abdueixi l'altre i que, tal com van avui les coses, el més probable és que la planificació es mengi el discerniment. En aquest sentit, cal dir als profetes de calamitats que el que mou el DCA no és la simple recerca de l'èxit, sinó la recerca d'una fidelitat més gran

a la missió. Però una fidelitat que reconeix que l'eficàcia, l'assoliment dels objectius establerts i la planificació —en la seva especificitat— no han de considerar-se irrelevants per a la fidelitat ni contraposar-s'hi, ans al contrari.

El DCA pot integrar-se en diverses dinàmiques col·lectives, però sempre convé tenir clar que, si la intencionalitat i l'enfocament d'aquestes dinàmiques no es concreten, es poden confondre diversos plantejaments. Aleshores els participants poden entrar-hi sense saber si el que es busca és el diàleg (la trobada indagadora sobre com orientar i valorar una decisió a partir de la voluntat d'escollir i aprendre); la consulta (sobre una decisió que cal prendre o una elecció que cal fer); o la deliberació (la recerca compartida d'una elecció o una decisió que pren qui en té la responsabilitat). I, en qualsevol cas, convé no donar nom de DCA a la pseudoteràpia col·lectiva, és a dir a compartir malestars, frustracions o ferides amb intenció reparadora; o a la vàlvula d'escapament de les pressions que es viuen, és a dir: explicitar tensions soterrades i no ben canalitzades.

Per això, convé calibrar molt i ponderar bé en quins moments es durà a terme el DCA. Ni és una solució per a tots els problemes i les tensions que genera l'exercici de responsabilitat, ni és convenient per a tots els reptes i decisions que un equip, comunitat, organització o institució es plantegin. Però pot ser i és especialment rellevant per aquelles situacions en què s'afronten decisions on es percep que està en joc la fidelitat a la missió institucional; i també ho és quan es tracta de decisions

importants o d'orientacions que estableixen una direccionalitat rellevant.

Ara bé, la qualitat del DCA no s'improvisa. Per a les persones que els fan, els Exercicis comporten un aprenentatge pacient i constant de, per exemple, l'examen, la discreció d'esperits o la reforma de vida. Així, doncs, de la mateixa manera, per analogia, podem dir que si un equip directiu, en relació a l'organització com a subjecte, no està acostumat a fer l'equivalent —en clau organitzativa— de l'examen, la discreció d'esperits o la reforma de vida, difícilment es pot esperar que pugui realitzar el DCA de manera profitosa. Al cap i a la fi, el DCA requereix i, a la vegada, fomenta la qualitat de l'atenció i la qualitat de la intenció, i això no s'activa ni amb un clic ni d'un dia per l'altre, sinó que és el resultat d'un procés que requereix explícitament cura i dedicació. I facilitar deliberadament aquest procés és també responsabilitat de qui n'exerceix les funcions directives.

És en aquest context, doncs, que esperem que aquesta antologia que presentem pugui ser útil. Útil com a inspiració, com a suport a la creació de criteris, com a estímul per impulsar noves pràctiques o per afinar i ajustar les que ja existeixen. I, sobretot, desitgem que sigui un ajut per seguir aprofundint en el que, com dèiem a l'inici, és un dels reptes més importants que avui tenen els equips, comunitats, organitzacions i institucions que volen viure en correspondència i fidelitat amb la inspiració ignasiana.

Josep M. Rambla, sj.
Josep M. Lozano (eds)

INTRODUCCIÓ GENERAL

Des de fa uns cinquanta anys, el discerniment i, particularment, el discerniment comunitari, s'ha desvetllat en la consciència dels jesuïtes i de moltes persones que s'hi relacionen: exercitants, membres de Comunitats de Vida Cristiana (CVX), persones que s'acompanyen espiritualment, etc. Potser alguns pensen que es tracta d'una proposta jesuítica particular o de quelcom circumstancial. Per això convé destacar que el discerniment, com ja va recordar el P. Peter Hans Kolvenbach, és una propietat de la vida cristiana arrelada en els ensenyaments del Nou Testament.

Malgrat això, és veritat que Ignasi de Loiola va estar especialment dotat del carisma de discerniment i en els Exercicis Espirituals va proposar-ne una escola pràctica. En l'actualitat, tant les circumstàncies inèdites i canviants a què ha de fer front l'Església com la sensibilitat evangèlica especial del papa Francesc, jesuïta, ens apressen a dedicar-nos a la tasca evangèlica que és el discerniment. I és el mateix papa Francesc qui demana als jesuïtes que ofereixin el servei d'iniciar en el discerniment dins l'Església i molt particularment en l'àmbit de la formació dels sacerdots.

Ara, després dels cinquanta anys de camí recorregut, l'actual P. Gene-

ral, Arturo Sosa, ens convoca amb una insistència forta al discerniment apostòlic. I més encara, ens exhorta a equipar-nos amb instruments aptes per posar-lo en pràctica. En una reunió sobre el discerniment comunitari, el P. Sosa deia, entre altres coses, el que segueix:

- Hi ha molts articles escrits sobre el discerniment en comú en diferents idiomes. Cadascun dels meus tres predecessors –el P. Nicolás, el P. Kolvenbach i el P. Arrupe– van escriure cartes a tota la Companyia. I el seu alè fou de gran ajuda.
- També hi ha molts recursos sobre la planificació i sobre la planificació apostòlica.

- Volem unir aquests recursos i posar-los a disposició de tothom. No n'hi ha prou que estiguin amagats en una biblioteca de qualsevol lloc. Un banc de recursos en línia serà un avenç veritable. Amb aquest objectiu esperem establir un lloc web o una plataforma d'aprenentatge de *Moodle*.
- L'Oficina de Discerniment en comú té un paper clau, especialment amb el nou gerent del projecte. Sol·licito, doncs, la col·laboració de tots vosaltres per ajudar l'Oficina en aquesta tasca. Podeu començar aquesta setmana i el paper de posar-ho tot junt en serà la clau.

Per col·laborar en aquest treball, com ens hi convida el P. Sosa, reunim en aquesta publicació els textos de la Companyia de Jesús d'aquests darrers anys que ens semblen més importants, i hi incloem també la imprescindible «Deliberació dels Primers Pares» del 1539. Aquesta recopilació de textos hauria de tenir una finalitat eminentment pràctica: partir de la doctrina més autoritzada de la Companyia de Jesús per tractar de conèixer bé què és el discerniment comunitari i les condicions que en comporta la pràctica correcta. De fet, la lectura d'aquestes pàgines és una invitació a la conversió profunda exigida per aquest discerniment. Només amb aquesta condició prèvia tindran garantia de bon resultat els esquemes i les propostes pràctiques que, encara que aquí no s'ofereixen, es poden trobar en altres publicacions o sessions d'estudi i d'iniciació. Tot i això, per ajudar en l'assimilació de les orientacions que es troben en els diferents textos d'aquesta recopilació, afe-

gim al final de cada apartat un seguit de qüestions per a la reflexió personal.

Els documents que presentem segueixen aquest ordre: en primer lloc, la crida del P. Sosa a disposar-nos per al DCA; després, per penetrar millor en la profunditat de la proposta i portar-la a la pràctica, els documents que recorren el procés del desvetllament i progrés posterior del DCA fins al present:

- Carta i paraules del P. General Arturo Sosa (1.1. i 1.2.).
- El despertar de la Companyia al discerniment en la CG 31 (2.1.).
- La Deliberació dels Primers Pares, punt de referència de les reflexions i pràctiques que van seguir a la CG 31 (3.1.).
- El document del P. Arrupe sobre el Discerniment comunitari, articulant-lo dins de la dinàmica d'autoritat i obediència pròpies de la Companyia (3.2.).
- Alguns paràgrafs de les CG 32 i 33 que assumeixen i declaren amb la màxima autoritat el discerniment comunitari en la Companyia (4.1. i 4.2.).
- L'extens document de conjunt del P. Kolvenbach sobre el discerniment comunitari apostòlic, a partir de les experiències de la Companyia universal (4.3.).
- Textos de la CG 34, seguits dels de les Normes Complementàries de les Constitucions, promulgades per l'esmentada CG (5.1. i 5.2.).
- Alguns paràgrafs de la CG 35, les noves aportacions del Superior General, P. Adolfo Nicolás, i alguns textos de la CG 36 (6.1., 6.2. i 6.3.).
- En annex, una sèrie llarga de textos dels Pares Generals Arrupe, Kol-

venbach i Nicolás, relatius a la DCA, dispersos en diferents documents.

S'entén que comunitats i grups buscaran els recursos pràctics per a les diferents aplicacions d'aquest DCA.

Aquesta selecció de textos, que haurà d'utilitzar-se segons les circumstàncies més variades possibles, pretén col·laborar a fer que els DCA es realitzin partint del «fonament veritable», com diria sant Ignasi.

1. CARTES I PARAULES DEL P. ARTURO SOSA

Tot i que la selecció de textos d'aquesta recopilació segueix l'ordre cronològic, comença amb paraules de l'actual P. General, Arturo Sosa, que ens urgeix a introduir-nos i progressar en el DC i el DCA. Les pàgines que segueixen inclouen textos que creiem imprescindibles per a comprendre a fons i portar a la pràctica la crida del P. Sosa.

1.1. P. Arturo Sosa: Una crida urgent [27.09.2017]

Benvolguts Germans en el Senyor,

El passat 10 de juliol vaig dirigir una carta (2017/08) a tota la Companyia en què la convidava a reflexionar sobre l'íntima relació que existeix entre la nostra vida i la missió a què som cridats i enviats. Es tracta d'una invitació a descobrir, acollir i encarnar a fons el missatge de la Congregació General 36. En continuïtat amb aquesta reflexió, em proposo compartir, aquesta vegada, algunes consideracions sobre el discerniment en comú, condició necessària per fer realitat les decisions de la Congregació general en coherència amb les característiques de l'espiritu-

alitatzat que anima el nostre cos religiós i apostòlic.

Cridats a discernir

Discernir les conseqüències de formular la missió de la Companyia com a contribució a la reconciliació i escollir preferències apostòliques universals en aquest moment del món i de la Companyia són dos grans reptes que ens proposa la Congregació General 36, els quals ens exigiran a nosaltres i als nostres companys en la missió de créixer en la capacitat de discerniment en comú. Hi ha altres àrees on també som convidats a créixer a partir del discerniment en comú, entre d'altres, constituir-nos com a cos intercultural, apro-

fundir en el diàleg amb les cultures i religions, i promoure una cultura de la salvaguarda dels infants, els joves i les persones vulnerables.

La Congregació General 36 confirma que el discerniment en comú és inherent a la manera de procedir de la Companyia de Jesús. La imatge dels primers companys a Venècia (1537) remarca la capacitat de deliberar en comú que han adquirit, a la llum de l'Esperit Sant, tot i ser un grup culturalment tan variat; tanmateix, cadascun d'ells té una vida espiritual activa, caracteritzada per haver-se enamorat de Crist en els Exercicis Espirituals, pel servei als pobres i per la disponibilitat a ser enviats per l'Església allà on hi hagi una necessitat més gran.

Avui en dia, la Companyia de Jesús, col·laboradora amb d'altres en la missió de la reconciliació en Crist encarregada a l'Església, té al davant el desafiament de discernir en comú les importants decisions pròpies a cada nivell, i de vetllar per la participació de tot el cos apostòlic cridat a escollir com contribuir de la millor manera possible a l'anunci de la Bona Notícia de l'Evangeli i a la transformació del món, en una època de canvis ràpids i profunds.

Per la seva banda, el papa Francesc ha insistit, una vegada i una altra, en la importància del discerniment espiritual per a tota l'Església. En especial, ha sol·licitat a la Companyia de Jesús contribuir a la difusió del discerniment en la vida eclesial. En aquest horitzó, sentim que recórrer amb normalitat al discerniment espiritual com a instrument per buscar i trobar la voluntat de Déu en totes les dimensions de la nostra vida-missió ens portarà, en conseqüèn-

cia, una revitalització de la missió-vida i un augment de la capacitat de servir l'Església en els temps que corren.

Discerniment en comú i planificació apostòlica

El discerniment en comú es duu a terme tant en les nostres comunitats com en les obres apostòliques amb la participació activa dels companys i companyes de la missió. És lògic que el grup que discerneix en comú sigui diferent segons la decisió que calgui prendre. En la vida de la Companyia hi ha moltes decisions que requereixen la contribució al discerniment en comú de més d'un grup per poder arribar a la decisió final en sintonia amb la voluntat de Déu buscada assíduament. El discerniment en comú s'utilitza amb profit en les Consultes de Província, en els consells directius de les institucions d'identitat jesuïta i en totes les instàncies del govern apostòlic.

El discerniment en comú és la condició prèvia a una planificació apostòlica en tots els nivells de l'estructura organitzativa de la Companyia de Jesús. Discerniment en comú i planificació apostòlica es converteixen així en el binomi que garanteix que les decisions siguin preses a la llum de l'experiència de Déu i que siguin posades en pràctica d'una manera que es dugui a terme la voluntat de Déu amb eficiència evangèlica.

En la visió ignasiana, la tensió positiva entre discerniment en comú i planificació apostòlica requereix l'examen espiritual d'allò viscut per continuar en el procés creixent de la fidelitat a la voluntat de Déu. Per això,

no n'hi ha prou amb l'avaluació sistemàtica del nostre apostolat. És necessari completar-la des de la perspectiva espiritual de l'examen mitjançant el qual Ignasi ens convida a reconèixer l'acció de Déu en la història, agrair-ne els beneficis, demanar perdó per no estar sempre a l'alçada i la gràcia per ser més bons col·laboradors. La planificació apostòlica nascuda del discerniment en comú es converteix, així, en un instrument per a la nostra efectivitat apostòlica i evita convertir-la en tribut a la moda de les tècniques del desenvolupament corporatiu.

La pràctica del discerniment en comú

La convicció que Déu actua en la història i es comunica amb els éssers humans és el supòsit en què es basen els esforços de discernir en comú. Per això, cal buscar les condicions que permetin escoltar l'Esperit Sant i deixar-se guiar per Ell en la vida-missió. Una disposició personal i grupal d'aquesta mena per acollir i seguir l'Esperit que es comunica evita els falsos discerniments en comú que només busquen revestir de llenguatge ignasià nament correcte decisions preses prèviament amb criteris del grup mateix.¹

S'han fet experiències de discerniment en comú valuoses tant en la tradició com en la vida actual de la Companyia. La recollida de les bones pràctiques i també de la bibliografia pertinent per posar-la a disposició de tots els que participem en la missió fora una tasca de gran ajut per enfortir

una cultura del discerniment en comú. Animo les Obres Apostòliques, Províncies, Regions i Conferències de Superiors Majors a dur a terme aquesta tasca, sense presses i sense pausa, com també a dissenyar processos formatius sobre el discerniment en comú que siguin accessibles a tots aquells amb qui compartim la missió, i a tots aquells membres de l'Església que se sentin cridats a créixer en aquesta dimensió de la vida cristiana.

Propietats del discerniment en comú

Amb el desig de contribuir al creixement d'aquesta dimensió de la nostra vida, sense pretendre substituir altres bons ajuts i estudis excel·lents sobre el tema, faré referència a les principals propietats del discerniment en comú. Són propietats presents en graus diferents segons les circumstàncies en què es duu a terme l'experiència. L'enumeració que se'n fa no pretén proposar unes etapes o uns passos sinó indicar el que caracteritza un discerniment en comú a través de les seves propietats. A vegades no hi seran totes presents o no hi seran de la mateixa manera. Si seguim el criteri ignasià, el discerniment en comú té en compte les persones, els temps i els llocs.² Un bon discerniment en comú necessita:

1. *Escollir bé la matèria.* No totes les decisions requereixen un discerniment en comú. El discerniment en comú serveix per buscar i trobar la voluntat de Déu en assumptes im-

1. Els capítols 42 i 43 del profeta Jeremies narren un exemple clar de fals discerniment en comú.

2. Per exemple: Constitucions de la Companyia de Jesús, núm. 64, 238, 343.

portants en els quals no és del tot clar què cal fer, com fer-ho, què és millor o com fer-ho de la millor manera possible. Per tant, és crucial saber escollir l'assumpte o els assumptes que requereixen una elecció a través d'un discerniment en comú. Al mateix temps, s'ha de comptar amb la informació completa, de qualitat i a l'abast de tothom, sobre la matèria a tractar. El bon discerniment depèn del coneixement precís de la matèria sobre la qual es vol fer l'elecció i de quin és el resultat esperat d'un camí tan exigent i complex. D'aquesta manera, s'evita la banalització d'anomenar "discerniment" qualsevol forma de justificar decisions petites o grans.

2. *Saber qui i el perquè hi participa.* És necessari establir amb claredat quins són els participants en el procés de discerniment, per què i en quina condició ho fan. La matèria sobre la qual s'ha de fer l'elecció determinarà qui es convida a participar-hi. Això vol dir que cada participant ha de saber amb exactitud i acceptar lliurement per què forma part del grup que discerneix i en condició de què ho fa. Segons el grup, la matèria i altres condicions en què es duu a terme el discerniment, pot ser convenient i prudent convidar altres persones en qualitat d'acompanyants del procés o experts en els assumptes a tractar.
3. *Llibertat interior o "indiferència" ignasiana* és una condició sense

la qual no és possible fer una bona elecció. Qui participi en el discerniment ha de cultivar la llibertat interior, és a dir, el desarrelament al que és de cadascú per assumir el que és el bé més gran des de la perspectiva de l'Evangeli. La indiferència és fruit de l'autèntica vida espiritual en què vida i missió són inseparables, com ho remarca l'enfocament que la Congregació General 36 n'ha fet. Per a aquells que comparteixen la missió però no la fe cristiana, també és possible i necessari adquirir aquesta llibertat interior que suposa sortir de l'amor, de la voluntat i de l'interès propis.³ Una llibertat interior d'aquesta mena és una possibilitat humana de créixer com a persones en relació gratuïta amb els altres, a la recerca del bé més gran de tots, encara que això comporti com a conseqüència renúncies o sacrificis personals.

4. *Unió d'ànims.* El discerniment en comú requereix l'existència del que Ignasi de Loiola anomena la *unió d'ànims* del grup que discerneix perquè es proposa lliurement fer una *elecció* segons la voluntat de Déu. Aquesta unió dels ànims neix d'un propòsit compartit per tots els qui participen en el grup perquè per a tots i cadascun d'ells el que està en joc en el discerniment els afecta de manera directa. Per això, cal un bon coneixement mutu que faci néixer la confiança dels uns en els altres i motivi la participació activa de cadascú.

3. EE 189. No són pocs els casos en què persones que no comparteixen la nostra fe cristiana participen en obres de la Companyia o ens trobem junts en el servei a les persones necessitades. Trobar la manera respectuosa i real de fer-los participants del discerniment en comú és un repte per a la nostra creativitat i llibertat de fills i filles de Déu.

5. *Coneixement de com es discerneix.*

En els Exercicis, Ignasi presenta tres temps per a una elecció sana i bona.⁴ En el primer temps,⁵ no hi ha dubte sobre quina és la voluntat de Déu; en el segon temps,⁶ el discerniment en comú pot fer-se prenent consciència de les mocions espirituals i la seva confirmació; i segons es planteja en el tercer temps, raonant i escollint.⁷

Per a un grup de persones amb experiència en la discreció d'esperits, és possible recórrer al discerniment en comú com a procés durant el qual cal percebre i qualificar les *mocions* que els esperits provoquen en el grup en la recerca de la voluntat de Déu. La capacitat del grup de realitzar una discreció d'esperits d'aquesta mena és, aleshores, una condició per poder recórrer al segon temps d'elecció. A través de la discreció d'esperits és possible agafar consciència del rumb que prendria la vida del grup si seguís un moviment o altre d'esperit per seguir les mocions del bon esperit. En el llenguatge ignasià, les mocions més rellevants per al discerniment s'anomenen consolació i desolació.⁸ «Perquè així com en la consolació

ens guia i aconsella més el bon esperit, així mateix en la desolació el dolent, amb els consells del qual no podem prendre el camí encertat».⁹

Les mocions espirituals no són estats d'ànim. Són efectes sensibles dels esperits que tracten de moure la voluntat de les persones en una direcció o en una altra. Per tant, *consolació* i *desolació* no són sinònims d'estar content o trist, trobar-se bé o trobar-se malament, a gust o a disgust, d'estar o no d'acord amb la idea o posició d'un altre. L'escena de l'oració de Jesús a l'Hort de les Oliveres, abans de la Passió,¹⁰ pot ser una bona ajuda per distingir les mocions dels estats d'ànim. Les mocions apelen la llibertat d'escollir. Jesús sent tristesa i angoixa (v. 37-3) i escull seguir la voluntat del Pare.¹¹ Les mocions del bon esperit indueixen a un creixement en la fe, l'esperança i la caritat.¹² La pau interior profunda és el signe d'estar en sintonia amb l'Esperit Sant com a fruit del discerniment. Aquesta pau interior, sentida fins i tot en situacions de sofriment indesitjable, és el signe d'haver trobat la voluntat de Déu.

4. EE 175-188.

5. EE 175.

6. EE 176, 183 i 188.

7. EE 177-178.

8. Vegeu *Regles per d'alguna manera, sentir i conèixer les mocions diverses* [EE 313-327] i *Regles per al mateix efecte amb major discreció d'esperits...* [EE 328-336].

9. EE 318.

10. Mt 26,36-46.

11. La Sagrada Escripura ofereix nombrosos exemples de la diferència entre seguir l'Esperit i l'estat d'ànim de les persones. La vocació i la vida dels profetes en són exemples clars. La decisió de Josep d'acceptar Maria, ja embarassada, com a esposa, també ens ensenya aquesta diferència entre deixar-se portar per l'Esperit i els estats d'ànim durant el camí (Mt 1,18-24).

12. EE 316.

És la confirmació d'haver sintonitzat amb l'Esperit, percebuda a través de l'alegria de l'Evangeli, viscuda a l'interior de cada persona i sentida com a grup que discerneix en comú, o la consolació a què ens convidà a demanar amb insistència el papa Francesc durant la seva visita a la Congregació General 36.

Sovint, segons les condicions viscudes per les persones que integren el grup que està en discerniment, pot ser més aconsellable acudir al raonament o a la ponderació dels avantatges (pros) o desavantatges (contres) en l'horitzó de fer una elecció determinada en el major o menor servei a la glòria de Déu. La condició, en aquest cas, és la capacitat del grup de fer servir el seu enteniment amb lucidesa per percebre quin és el bé més gran en l'horitzó dels valors del Regne i oferir la decisió presa al Senyor per ser confirmada.¹³

6. *Posar en comú l'oració* és un altre requisit per a un bon discerniment. El grup que es proposa discernir en comú ha de trobar les maneres i els espais de pregar personalment i en comú d'acord amb les característiques pròpies. L'oració personal i l'oració en comú mantenen la sana tensió entre el cel i la terra,¹⁴ a la recerca del magis que es deriva de la nostra relació amb Déu i la seva Paraula. Ens ajuda a tenir present que com a cos som servidors de la *missio Dei*. L'Eucaristia és la forma privilegiada de l'oració en comú. Pot,

aleshores, tenir un significat especial i un lloc central en els processos de discerniment en comú. Una comunitat o un grup capaç de celebrar l'Eucaristia com a font de vida en l'Esperit creix en la capacitat de percebre l'acció de l'Esperit en la història i de sentir com el Senyor aconsegueix la paraula d'estar amb nosaltres tots els dies fins a la fi de la història.¹⁵

7. *La conversa espiritual caracteritza el discerniment en comú*. Tal com ho fa la Congregació General 36, es recomana vivament enfortir la nostra capacitat de conversar espiritualment.¹⁶ El discerniment en comú inclou un espai de temps dedicat a compartir el fruit de l'oració o de la reflexió personal. Aquest és un moment per presentar davant dels altres, amb senzillesa i sense tons oratoris, el que s'ha percebut com a moviments de l'Esperit o de la ponderació personal del punt en qüestió. D'altra banda, la disposició d'"escoltar l'altre", respectuosament, sense contradir les mocions espirituals que ha captat en el propi interior, poden produir un ressò espiritual o noves mocions espirituals a qui ho escolta, i pot comportar una nova percepció de les coses. Quan la matèria aconsella arribar-hi, el bon costum de conversar espiritualment, l'hàbit d'escoltar amb atenció els altres i saber comunicar la pròpia experiència i idees amb senzillesa i claredat ajuden al bon discerniment en comú.

13. EE 183.

14. EE 101-105.

15. Mt 28,20.

16. Cf. CG 36, decret 1, núm. 12 [vegeu el document 6.4].

Compartir en una conversa espiritual és diferent a una discussió gerencial en la qual es busca prendre la decisió més raonable segons la lògica administrativa. És també diferent a un exercici parlamentari en el qual s'atén al joc entre majories, minories, aliances, etc. en funció d'interessos individuals o grupals a través de la capacitat oratòria i d'altres "tècniques" parlamentàries. Espais d'aquesta mena tenen en comú amb el discerniment la necessitat d'oferir informació de qualitat sobre els assumptes a decidir i la capacitat d'argumentar racionalment. El discerniment les necessita però no s'hi esgota. En última instància, el discerniment es deu a les mocions espirituals o, si no disposa de claredat sobre elles, a allò que raonablement pot generar un amor i servei més grans a la glòria de Déu i que busca sempre la confirmació que ve del més amunt.

8. *La pràctica sistemàtica de l'examen* durant el procés de discerniment en comú és la característica que permet passar de "buscar" a "trobar" la voluntat de Déu. L'examen ens ajuda a percebre la veritable naturalesa de les mocions i ajuda a confirmar si es va pel bon camí. És necessari combinar l'examen personal de cada participant amb l'examen del que passa en el grup. Aprendre a examinar els moviments grupals és el que permet prendre el pols del procés o confirmar-lo per saber si s'ha de seguir endavant i com fer-ho, guiats per l'Esperit. El registre constant dels moviments del grup reflectits en l'examen és l'instrument que ajuda

a mantenir la memòria del procés. Així com aprenem a percebre els nostres moviments interiors, de la mateixa manera el discerniment en comú ens exigeix desenvolupar la capacitat de percebre i interpretar els moviments espirituals del grup que està a l'escolta de l'Esperit per trobar la voluntat de Déu.

9. *Establir com es pren la decisió final* del procés de discerniment en comú és una característica que s'ha de definir amb claredat i precisió des del començament del procés. Els que hi participen han de saber i estar d'acord des del principi en la manera com s'arribarà a la decisió final. Per exemple, per a nosaltres, és clar que la Congregació General de la Companyia de Jesús pren les decisions per majoria de vots, excepte quan la Fórmula prescriu una altra cosa. En el discerniment d'una comunitat religiosa de jesuïtes, se sap que la decisió final està en mans del Superior Local i les decisions d'una Província o Regió corresponen al Superior Major. Les obres i institucions apostòliques es regeixen pels seus estatuts i les seves normes, que determinen qui pren les decisions que afecten el conjunt i com es prenen.

Posar tota la nostra confiança en Ell

El discerniment és una herència rica dels Exercicis Espirituals especialment útil a l'hora de dur a terme les eleccions que exigeixen la nostra vida i missió. El discerniment i la bona elecció requereixen alliberar-se de les afeccions i afectes desordenats per po-

der posar-se completament en mans del Senyor. Promoure el discerniment en comú ha estat una intuïció de la Congregació General 36 a la recerca de millorar la nostra vida en comú a través d'una oració personal més profunda juntament amb una manera més rica de compartir la fe i la vida.

L'al·locució del papa Francesc als membres de la Congregació General 36 finalitza amb aquesta oració: «demanam a la nostra Mare que encamini i acompanyi cada jesuïta juntament amb la porció de poble fidel de Déu a la qual ha estat enviat, per aquests camins de la consolació, de la compassió i del discerniment».¹⁷ Fem nostra aquesta oració i demanem aquesta gràcia per a cadascun dels qui són cridats a compartir aquesta missió de servei a la reconciliació i la justícia de l'evangelí per a les nostres comunitats i per a les obres i institucions a través de les quals fem el nostre apostolat.

Demanam, doncs, la gràcia de la nostra conversió personal i institucional, i que la contemplació de Jesús en els evangelis ens ajudi a aprendre d'Ell la relació amorosa i constant amb el Pare, a percebre on el condueix l'Esperit i a escollir de viure segons la voluntat de Déu.

1.2. P. Arturo Sosa: «Discerniment comú i planejament apostòlic» (fragments d'un discurs al Brasil el 27 d'octubre de 2017)

La Companyia viu un moment clau de la seva història en un món més complex.

- Ens hem convertit en un cos apostòlic multicultural. Mireu al vostre voltant! Volem caminar cap a un cos apostòlic intercultural per aconseguir la nostra vocació “catòlica”. Volem caminar junts, religiosos i laics, per encarnar l'Església Poble de Déu (concili del Vaticà II). Arreu del món, la Companyia està davant d'eleccions clau. Hi ha moltes crides. I com a jesuïtes, juntament amb els nostres companys de missió, no podem seguir responent a un nombre indefinit de necessitats.
- Durant molts anys hem buscat definir la nostra missió. Per exemple, la nostra missió de Fe i Justícia (CG 32); la nostra missió de diàleg amb altres religions i altres cultures (CG 33); la nostra missió de reconciliació (CG 35 i 36). Hem estat buscant el “què”. De fet, hem estat massa temps dedicats a buscar el “què” de la nostra missió, de manera que tenim molt poca cosa a afegir. Ara ens adonem que el “com” fem la nostra missió i “com” discernim la nostra missió és quelcom crucial. L'última Congregació General ens ha demanat que ens centrem en el “com”.

En l'Eucaristia del darrer diumenge vam llegir el text de Marc 1, 29-39.

- Jesús va tenir un èxit apostòlic extraordinari a Cafarnaüm. Tothom estava molt content. La temptació, per als deixebles, era quedar-se allà. Jesús, però, després de l'experiència apostòlica se'n va anar a

17. Al·locució del sant Pare a la Congregació General 36 el 24 d'octubre de 2016.

pregar. Podríem dir que va fer un examen de l'experiència, com un primer moment de discerniment sobre el proper pas a fer. Jesús segueix l'Esperit i escull anar a altres llocs... una missió renovada, va anar a una altra frontera, si fem servir el llenguatge del P. Nicolás. Potser aquest pot ser un model que serveixi a la Companyia de Jesús per evitar que ens quedem allà on ens sentim còmodes, on estem acostumats a estar i on hem tingut un èxit apostòlic important. Necessitem avaluar el nostre compromís apostòlic i avançar fent un Examen de l'experiència feta i agraïnt Déu el que Ell ha fet a través nostre per estar disponibles a avançar en una nova direcció. Ell ens anirà mostrant la manera com vol que col·laborem amb la seva acció en aquest moment particular de la història de la humanitat. Un model que requereix discerniment en comú.

L'Església, sota el lideratge del papa Francesc, vol moure's endavant d'una manera molt més apassionada i ferma. Volem moure'ns en la mateixa direcció i amb el mateix entusiasme com ens ho demana la vocació que tenim.

- Per fer això, necessitem estar en contacte amb l'Esperit de Déu que ens guia. Aquest esperit anima tota la creació i està present en tots els batejats, en tots els batejats i més enllà, també està present fora de l'Església. L'Esperit “es mou allà on vol”. Aquesta setmana, escolteu l'Esperit en vosaltres mateixos i en els altres. Podem ajudar-nos a escoltar –aquesta és la bellesa del dis-

cerniment en comú i de la conversa espiritual.

- El discerniment està en el cor dels ensenyaments del papa Francesc, que sovint parla de discerniment. Si busqueu a Internet la paraula “discernir”, o reviseu els textos del papa Francesc, veureu que és una paraula que fa servir de manera constant. Ell sap que l'Església necessita desenvolupar aquest carisma del discerniment. Vosaltres sou un grup privilegiat perquè en sabeu molt, sobre aquest tema. Com podem fer-lo més accessible en l'Església i com podem ajudar el papa Francesc en la transformació de l'Església en aquesta direcció?
- Segurament, podem ajudar molta gent a discernir en l'àmbit personal i a facilitar el fet de discernir en comú en els nostres apostolats i comunitats. Tenim els mitjans. Hem de fer-los més accessibles. Certament, el discerniment en comú pot ser complicat. En un grup es produeixen moltes mocions i reaccions que en fan complex el procés. Però tots podem ajudar-nos a escoltar millor i així a discernir millor.

Discerniment

En l'àmbit personal, el discerniment s'ha desenvolupat molt bé els darrers quaranta anys. El Secretariat –conegut com el CIS– va fer un gran treball per promoure'l.

- Hi ha hagut un creixement en els recessos personalitzats i en l'acompanyament. Hem millorat en la capacitat de compartir sobre la nos-

tra fe i hem adquirit un vocabulari per parlar dels moviments que tenen lloc dins nostre.

- Per tant, en aquesta etapa de la nostra història, la invitació és a desenvolupar el discerniment en comú. Una de les tasques d'aquesta setmana és presentar els principis, les eines i les metodologies clau per al discerniment en comú. Això no és tan fàcil ja que provenen de diferents contextos culturals, però és important. Si aconseguim construir aquesta base comuna, podrem avançar.
- Sé que hi ha hagut una preocupació sobre el perquè el discerniment en comú no ha “enganxat” en la Companyia. Crec que una raó és que va romandre en bosses geogràfiques (per exemple, Amèrica del Nord, França, Bèlgica o altres zones d'Amèrica Llatina). Per aquesta i altres raons, hem estat mancats

d'una metodologia global. I això ha de canviar, i la meua esperança i el meu desig és que el taller d'aquesta setmana ajudi a canviar-ho.

Un altre assumpte clau és vincular el discerniment en comú amb el planejament apostòlic.

A vegades, quan es tracta de planificar, les persones tendeixen a abandonar el discerniment per “ser pràctics”. D'alguna manera, el discerniment és vist com si fos massa “espiritual” o massa “abstracte”. Existeix la por que no doni resultats. Sens dubte, necessitem ser pràctics. Ara bé, hem de fer-ho a través del discerniment. Per tant, aquest és el desafiament: vincular el discerniment en comú amb la planificació apostòlica. Us demano que treballau aquest tema els propers dies i que us assegureu que assoleixin una integració.

Pistes per a la reflexió

- Les meves primeres reaccions després de la lectura dels textos precedents: més orientat, desconcertat, inquiet, interessat...
- Si el DC és nou per a mi, tinc una idea bàsica o elemental d'allò en què consisteix? Sé distingir-lo de la “planificació apostòlica”? d'una “tècnica de desenvolupament corporatiu”?
- Si ja tinc un cert grau de familiaritat amb el DC, quines propietats del DC m'han resultat més noves o se m'han aclarit més?
- Em sento motivat o amb ànims

per practicar el DC? Per què?

- I el meu grup o comunitat?
- Quines de les nou propietats del DC em semblen més importants?
- Quines em semblen més difícils de dur a la pràctica?
- Quines ajudes desitjaria per avançar en el coneixement pràctic del DC?
- La resta de documents han de servir per conèixer millor el DC, la naturalesa i la pràctica. Ara, en quin nivell de coneixement teoricopràctic em podria situar: molt baix, baix, mitjà o alt?

2. EL DESPERTAR DEL DISCERNIMENT COMUNITARI

La CG 31 (1965) “fou probablement la més trencadora de les congregacions generals celebrades”, ja que va desbloquejar la prohibició institucional de la revisió de l'Institut de la Companyia. Entre les moltes llavors de canvi que va deixar sembrades, figuren les importants referències a la recerca de la voluntat de Déu en la nostra vida i apostolat i, en conseqüència, al discerniment, tant individual com comunitari.

2.1. Congregació General 31¹⁸

Decret 8: Formació espiritual del jesuïta

3. El seguiment de Crist serà tant o més veritable i profund com amb més gran generositat s'esforci cadascú a fer seva la manera de servir-lo pròpia d'aquesta Companyia [...]. Conreïm, en conseqüència, aquelles disposicions espirituals que tant va estimar sant Ignasi, com són: aptitud per trobar Déu

en totes les coses, la necessària perícia en la discreció d'esperits [...]

5. Tots hem de cooperar activament, amb amor fratern, al progrés espiritual dels altres [...] Tinguin, doncs, tots, en primer lloc, l'afany per viure autènticament el compte de consciència [...] De la mateixa manera, les reunions fraterne que, en la mesura que procurin una recerca comuna de la voluntat divina, portaran a tothom alegria espiritual, fortalesa i fecunditat apostòlica.

18. La selecció de textos que segueix l'hem fet seguint la carta del P. Kolvenbach reproduïda en l'apartat 4.3.

Decret 17: Obediència

6. Per trobar més fàcilment la voluntat de Déu, compti el superior amb persones de consell a qui consultar sovint. Pregunti també a especialistes quan es tracti de decidir sobre assumptes complexos [...].

A més a més, ja que tots els qui treballen units en el diví servei estan sota l'influx de la gràcia de l'Esperit Sant, és convenient intercanviar idees i deixar-se aconsellar per tots per conèixer millor la voluntat divina. Amb facilitat i freqüència demanin consell els Superiors als seus germans i escoltin-los per separat o en grup, i fins i tot reunint-los a tots, segons el caràcter i la importància de la qüestió [...] Romanguí ínte-

gra, no obstant, l'obligació del Superior de decidir personalment i manar el que cal fer.

Decret 19: Vida de Comunitat i disciplina religiosa

5. Més concretament, cada vegada són més necessàries per a la vida de comunitat en la Companyia:

- e) Les consultes, en les quals, mitjançant reunions freqüents, es demani consell a especialistes i es fomenti la participació activa de tots en el procés de coordinació i promoció de l'apostolat i en altres punts relacionats amb el bé comú.

Pistes per a la reflexió

- Quines motivacions per al DC que apareixen en aquest document em semblen més vàlides en l'actualitat?
- Quines motivacions afegiria avui en general per a individus, comu-

nitats i institucions apostòliques? Quines per a l'obra o institució en què col·laboro?

- Aquest document és de fa més de cinquanta anys, ha influït realment en individus, comunitats i institucions? Què s'ha practicat? Què no s'ha portat a la pràctica?

3. MOVIMENT DE REFLEXIÓ, D'ESTUDI I DE PRÀCTIQUES

Després de la presa de consciència que provoca la CG 31, comencen els estudis i les publicacions, les sessions d'aprofundiment i també l'aplicació pràctica del discerniment comunitari.

En aquest període es recupera el text de la Deliberació dels Primers Pares (1539), poc divulgat fins llavors a la Companyia, i s'analitza amb l'objectiu de treure'n aplicacions en la situació actual, sempre reconeixent la diferència essencial respecte a la situació dels primers companys que encara no havien decidit ni la fundació de la Companyia ni les seves característiques. Aquell era un discerniment pròpiament deliberatiu, fet que el diferencia del que és ordinàriament un discerniment comunitari en la Companyia un cop constituïda amb un règim d'obediència religiosa. Al costat de les nombroses publicacions, com per exemple els tres dossiers editats pel CIS, destaca la car-

ta del P. Arrupe, en la qual comença per justificar el discerniment comunitari en la Companyia, en res oposat a la pràctica de l'exercici d'autoritat i l'obediència i que defineix les condicions i circumstàncies en què es pot practicar. El P. Arrupe, a més, considera el DC un mitjà excel·lent per a la preparació de la CG 32.

3.1. La deliberació d'Ignasi i els primers companys (1539)

El grup format per Ignasi i els companys que s'havien compromès el 1534 a Montmartre (París) a anar a Terra Santa o, en el cas de ser impossible rea-

litzar aquest projecte, posar-se a disposició del papa, es troba a Roma el 1539 a punt de portar a la pràctica aquesta segona part del seu compromís. El papa comença a disposar dels seus serveis i el grup sent la necessitat de definir la seva forma de viure en el futur.

Un primer dubte del grup és si, després de la llarga experiència de convivència fraterna i d'unió espiritual viscuda durant anys, el grup s'hauria de dissoldre o potser s'hauria d'estructurar en alguna forma d'associació. En el cas de decidir-se per la continuïtat del grup, l'altra dificultat era quin tipus d'associació s'hauria d'adoptar, i en concret, si els membres de la meua comunitat farien vot d'obediència a algun d'ells de manera que es convertissin en orde religiós. Si la solució de la primera qüestió va ser ràpida, la segona fou més difícil i, per aquesta raó, els companys van canviar de mètode de discerniment i van buscar una manera més adaptada per resoldre-la.

La resposta positiva a aquestes dues qüestions principals que es plantejaven els va portar a la deliberació sobre diferents aspectes més particulars com la manera de realitzar l'apostolat, la forma de vida personal i del grup i la necessària formació per a aquells que volguessin incorporar-se al nou orde religiós. Tot això va ser la tasca de discerniment en comú que van realitzar durant tres mesos els deu companys de París, més uns quants més que se'ls havien unit. Van combinar aquesta tasca de discerniment espiritual amb l'atenció als diferents ministeris (predicar, confessar, atendre els malalts dels hospitals i ajudar els pobres) en què ja estaven ocupats. Els document que segueix a continuació és l'acta de la deliberació

sobre les dues primeres matèries plantejades, les més fonamentals. El text ens mostra tant els problemes afrontats com la manera espiritual de procedir en un discerniment en comú. El gran valor d'aquest document consisteix en el fet que no és una presentació teòrica sobre la deliberació en comú, sinó un testimoni viu i molt complet de les disposicions requerides per realitzar-lo i de les diferents maneres d'aplicar-lo segons la major o menor dificultat de les qüestions plantejades.

1. La Quaresma passada, urgint el temps en què convenia dividir-nos i separar-nos els uns dels altres, cosa que fins a cert punt amb desig esperàvem, vam decidir, per arribar més ràpidament a l'objectiu que havíem concebut i prefixat, i fins i tot desitjat amb vehemència, reunir-nos llargs dies abans de la separació i tractar entre nosaltres sobre la nostra vocació i el gènere de vida.

Això no era la primera vegada que ho fèiem, i essent alguns de nosaltres francesos, d'altres espanyols, d'altres savoians, d'altres càntabres, ens dividíem en diversitat de parers i opinions sobre el nostre estat; i encara que eren uns i comuns el pensament i la voluntat de tots nosaltres, és a dir, buscar la voluntat de Déu a Ell agradable i perfecta, segons el fi de la nostra vocació, quan als mitjans més necessaris i profitosos per a nosaltres i per als altres hi havia pluralitat de parers. Pluralitat de parers que

a ningú ha de sorprendre que es produís entre nosaltres, dèbils i fràgils, quan també entre els prínceps mateixos de la santíssima Església i columnes d'ella, els Apòstols, i entre molts altres homes perfectíssims, amb qui no som ni de lluny dignes de comparar-nos, aquests sentiments diversos i a vegades contraris es produïen, i així en vam deixar constància per escrit.

Així que, pensant nosaltres de manera tan diversa, però sol·lícits i vigilants per trobar un camí clar que ens permetés arribar a oferir-nos en holocaust a Déu, fent que totes les nostres coses anessin dirigides a la seva lloança, honor i glòria, finalment ens vam decidir, i de comú acord, a realitzar de manera més fervent que l'acostumada pregàries, sacrificis i meditacions, i a partir d'aquí, deixar en mans de Déu tots els nostres plans esperant d'Ell, essent com és bo i liberal, propici a donar abundantment el seu esperit bo més que no pas a negar-lo, sobretot si se li demana amb humilitat i simplicitat de cor, i sense menysprear ningú, tampoc hauríem de faltar-nos, sinó que ens assistiria, segons la seva beniginitat, amb més escriu que el que demanem i entenem.

2. Vam començar, doncs, a posar-nos-hi, i a proposar-nos algunes preguntes dignes de diligent i madura consideració i providència, al voltant de les quals acostumàvem a pensar i meditar i en la pregària investigar durant el dia. I durant la nit, cadascú proposava el que millor i més convenient li semblava, per acabar tots abraçant el pensa-

ment que ens semblava més encertat i després del major nombre de vots i més eficaces raons examinat i aprovat.

3. La primera nit que ens vam reunir, es va proposar aquesta pregunta: si, després d'haver-nos ofert i dedicat la nostra vida a Crist Nostre Senyor i al seu legítim i veritable Vicari a la terra per tal què disposés de nosaltres i ens enviés allà on cregués que podíem fructificar més, ja fos entre els turcs o els indis o els heretges o qualsevol altre grup de fidels o infidels, convindria més quedar units i lligats entre nosaltres en un cos, de manera que cap distància corporal, per gran que fos, ens tingués separats, o si potser aquella unió no convindria.

Posem com a exemple que, havent enviat recentment el Summe Pontífex dos d'entre nosaltres a la ciutat de Siena, hem de tenir cura dels que vagin allà, i ells de nosaltres, i entendre'ns mútuament, o potser no tenir d'ells més altra cura que la que tenim amb els qui no són de la Companyia? Al final ens vam determinar per un sí, és a dir: que havent-se dignat el clementíssim i pietíssim Senyor unir-nos i congregar-nos tot i la nostra debilitat i diversitat de regions i costums, no haviem de desfer la unió i la congregació que Déu havia fet, sinó al contrari, confirmar-la i mantenir-la reunint-nos en un cos en què, per a un major fruit de les ànimes, tinguéssim cura i enteniment els uns dels altres, com vulgui que també la virtut unida té més força i poder que la dispersa, per aconseguir qualsevol bé per costós que sigui.

Tot i això, i en tot el que direm, volem que s'entengui de manera que res en absolut establim del nostre propi sentir i pensar, sinó només, qualsevol quina sigui la cosa, el que el Senyor ens inspiri i la Seu Apostòlica confirmi i aprovi.

4. Decidida i resolta aquesta primera pregunta es va passar a un altre punt encara més difícil i digne de no menys consideració i providència, a saber: atès que tots havíem fet el vot de perpètua castedat i el vot de pobresa en mans del reverendíssim llegat de Sa Santedat quan estàvem a Venècia, ¿convindria, encara, emetre un tercer vot, el d'oobeir a algú de nosaltres, per a més sincerament i amb més gran lloança i mèrit poder en tot complir la voluntat de Déu Nostre Senyor així com la lliure voluntat i precepte de Sa Santedat, a qui tenim entregada la nostra voluntat, enteniment, forces i propietats?
5. Sobre la solució a aquesta pregunta, després de molts dies d'insistir en pregària i reflexió sense que ens vingués al cap res que omplís el nostre esperit tret de la confiança en Déu, vam començar a discutir algunes maneres de solucionar la qüestió. I la primera va ser si convindria que ens retiréssim a algun desert, on durant trenta o quaranta dies ens dediquéssim a la meditació, al dejuni i a la penitència, per tal que Déu escoltés els nostres desigs i es dignés a infondre en la nostra ment la solució; o si només tres o quatre, en nombre de tots, ho haurien de fer, o bé, si cap havia d'anar al desert, si dedicariem la meitat del dia a aquesta qüestió nostra, per do-

nar major comoditat i lloc a la meditació, reflexió i pregària, i l'altra meitat del dia als nostres habituals exercicis de predicar i escoltar confessions.

6. En conclusió i havent examinat i discutit, vam decidir romandre tots en la ciutat per dues causes principalment: la primera, per no donar ocasió a murmuració i escàndol a la ciutat i a la gent, que jutjaria i pensaria, segons l'acostumada facilitat de la gent a l'hora de jutjar temeràriament, que havíem emprès la fugida, o que tramàvem alguna cosa nova, o que érem poc fermes i constants en el que havíem començat. La segona, per no perjudicar amb la nostra absència el fruit que vèiem gran en les confessions, predicacions i altres exercicis espirituals; tan gran que, si fóssim quatre vegades més dels que érem, no podríem com no podíem donar satisfacció a tothom.

El que discutim en segon lloc com a camí per la solució, va ser proposar a tots i a cadascú les tres següents disposicions d'ànim. La primera, disposar l'ànim i dedicar-se a la pregària, sacrificis i meditacions, de manera que treballés per trobar gaudi i pau en l'Esperit Sant sobre l'obediència, esforçant-se, així que pogués, a tenir la voluntat més inclinada a oobeir que a manar, sempre que fos igual glòria i lloança de Déu. La segona disposició d'ànim va ser que cap dels companys parlés de l'assumpte amb un altre company o d'ell indagés raons, amb la finalitat que ningú s'inclinés més, per persuasió aliena, a oobeir que a no oobeir o al contrari,

sinó que cadascú busqués solament el que en la pregària i meditació trobes més procedent. La tercera, que cadascú s'imaginés aliè a aquesta nostra congregació i mai hagués de ser admès en ella, per tal que així imaginant no fos portat per inclinacions personals cap a una o altra opinió, abans, com estrany, proposés als altres el seu pensament amb llibertat sobre la qüestió d'obeir o no, i, en fi, confirmés i aprovés amb el seu judici aquella part, mitjançant la qual cregués n'ha de sortir més servei a Déu i més conservació de la Companyia.

7. Donades aquestes prèvies disposicions d'ànim, vam decidir que, l'endemà, tots acudíssim preparats per dir cadascú tots els inconvenients que poguessin oposar-se a l'obediència, totes les raons que en contra ens venien al cap i que cada un de nosaltres havia reflexionat, meditat i pregat pel seu costat; i així cadascú anava proposant el que havia trobat. Per exemple, deia un: sembla que aquest nom de religió o obediència no agrada, per les nostres infidelitats i pecats, a orelles del poble cristià tant com hauria d'agradar. Un altre deia també al seu torn: si volem viure sota l'obediència, potser ens veurem obligats pel Summe Pontífex a viure una regla ja feta i establerta, i amb això no se'ns donarà oportunitat i lloc per treballar per a la salvació dels altres, única cosa que, després de la de les nostres ànimes, pretenem, i es frustrarien tots els nostres desigs, que creiem són grats a Nostre Senyor. A més, si hem de donar obediència a algú, no entraran tants

en la nostra congregació per treballar en la vinya del Senyor, en la qual, havent-hi tant fruit, s'hi troben en canvi pocs operaris i molts, segons humana debilitat i fragilitat, busquen més els seus interessos i la seva pròpia voluntat que les coses del Crist i la plena negació d'ells mateixos. Igualment d'altra manera, i així una rere l'altra vam anar exposant els inconvenients que veïem en l'obediència.

L'endemà, al revés, discutíem el contrari, posant en comú tots els avantatges i fruits de l'obediència segons que cadascú havia trobat en la pregària i meditació; i cadascú en ordre exposava el que havia meditat, ja sigui apel·lant a les conseqüències absurdes que se seguirien de no admetre l'obediència, ja sigui argumentant de manera afirmativa. Per exemple, algú argumentava així *ab absurdo*: si la nostra congregació tingués al seu càrrec coses pràctiques sense el suau jou de l'obediència, ningú cuidaria concretament d'elles, ja que cadascú carregaria en els altres aquesta cura, com ja hem comprovat manta vegades. Així mateix, si aquesta congregació romangués sense obediència, no podria mantenir-se i perseverar durant gaire temps, i això contradiu la nostra intenció primera d'una Companyia perpètua, ja que cap congregació es conserva amb res més com amb l'obediència, i així aquesta ens sembla necessària sobretot a nosaltres, que tenim vot de perpètua pobresa i que portem entre mans continus i constants treballs així temporals com espirituals, en els quals més difícil és la

conservació d'una societat. En sentit afirmatiu un altre ho argumentava així. L'obediència engendra virtuts heroïques fins i tot contínues. Doncs bé qui viu sota l'obediència està prest a executar qualsevol cosa que se li mani, ja sigui molt difícil, ja doni lloc a confusió, riure i espectacle, com, per exemple si se'm manés anar despullat o amb vestits estranys pels carrers i per les places, fet que encara que no serà mai manat, atès que un està completament disposat a fer-ho, aquest punt sempre es troba en actes heroïcs que fan créixer el mèrit. Igualment, res combat tant tota supèrbia i arrogància com l'obediència. Perquè la supèrbia acostuma a voler seguir el propi judici i la pròpia voluntat sense cedir en res, i caminar vers grandeses i pompes més altes (Sl 130 1); en canvi, l'obediència li és diametralment oposada, ja que segueix sempre el parer aliè i la voluntat d'altre, davant tots cedeix, i va associada en gran mesura a la humilitat, que és enemiga de la supèrbia. I encara que nosaltres hàgim promès tota obediència, així universal com particular, al Summe Pontífex i Pastor, no obstant, en les nostres coses particulars i contingents, que són innumerables, no podria ell, ni encara que pogués li quadraria, ocupar-se'n.

8. Així doncs, després que durant molts dies vam estar donant voltes a dreta i esquerra examinant i sospesant, buscant una solució a la nostra pregunta, raons de més pes i valor i dedicant-nos als acostumats

exercicis de pregària, meditació i reflexió, finalment, amb l'ajuda del Senyor, vam concloure no per majoria sinó per unanimitat sense cap contradicció, que ens era més convenient i més necessari professar obediència a algú de nosaltres, per millor donar compliment als nostres desigs primers de seguir en tot la divina voluntat, i per més segura conservació de la Companyia, així com, finalment, per proveir oportunament els assumptes particulars temporals i espirituals.

9. Seguint en la mateixa forma de discutir i procedir en la resta de coses, sempre estudiant els *pro* i els *contra*, vam estar ocupats en aquestes i altres coses al voltant de tres mesos, des de la meitat de Quaresma fins a la festa de Sant Joan Baptista inclosa. En aquesta festa, tot va quedar acabat i determinat amb suau i concorde sentir, no sense grans vigílies, pregàries i treballs d'ànima i de cos posats en pràctica abans d'aquestes deliberacions i determinacions..

[N. dels Eds.] Com diu el text, els companys es van ocupar durant tres mesos “en la resta de coses”, “en aquestes i altres coses”. Això mostra com una bona deliberació intenta arribar a la concreció màxima possible de l'objectiu deliberat. Presentem aquí a partir de la documentació històrica disponible, un resum de la “resta de coses”, que els companys van decidir:

Deliberacions i conclusions de 1539

De mitjans de març al 15 d'abril

1. Es confirma la Companyia com a congregació estable.
2. Es determina que hi ha vot d'obediència a un de la Companyia.

El 15 d'abril marxen cap a Siena: Broët, Rodrigues i A. Estrada.

Fins el 3 de maig

1. Tots hauran de fer vot d'obediència al Papa.
2. També els menys formats.
3. S'haurà d'ensenyar els manaments als nens durant quaranta dies durant una hora.
4. El Superior determinarà en què s'ocuparà cada un.
5. Ningú ha de gestionar amb el Papa anar a un lloc a un lloc o a un altre, sinó que ho ha de deixar a la Companyia o al Superior.
6. Els candidats, abans de l'any de provació, han de dedicar tres mesos a: Exercicis Espirituals, pelegrinatge i serveis en hospitals. Es deixen les adaptacions al judici de la Companyia o del Superior. Fins i tot es podrà dispensar quan ho exigeixi el perill o ho demani la condició de candidat.
7. Qui entri ha de ser actualment pobre.
8. Quan un manifesti desig d'anar a terra d'infidels i el Papa ho deixi a judici del Superior o de la Companyia: deu dies d'Exercicis per a comprovar per quin l'esperit és guiat; després, si sembla, enviar-lo.

Fins el 23 de maig

9. Obligació d'ensenyar als nens, d'obediència al Papa i al Superior: vot sota obligació de pecat mortal.
10. Degut a l'oposició de Bobadilla als punts del número precedent, les decisions es prendran per majoria.

No signen: Francesc Xavier (probablement està malalt) i Bobadilla, com a protesta. A més a més, el mateix Bobadilla no participa d'aquí en endavant degut a una malaltia.

Fins a l'11 de juny

1. Superior General vitalici
2. Es poden tenir cases i esglésies sense dret a la propietat.
3. Admissió i dimissió: el Superior té dret per fer-ho, previ consell dels companys. Limitació d'aquesta llicència: quan el candidat és consanguini, compatriota o molt relacionat, és penitent o guiat en Exercicis.

Fins al 24 de juny

No hi ha relació del que s'ha tractat, potser perquè Favre, segurament secretari, va partir en missió pontifícia el dia 20. Amb tot sembla que va concloure:

1. L'estil de vida que demana la vocació apostòlica: ofici en privat, no en cor; no tenir celebracions amb música; no tenir hàbit; no tenir penitencials establertes.
2. El nom de la Companyia de Jesús

Favre i Laínez van marxar en missió pontifícia el 20 de juny.

Pistes per a reflexió

- Quin impacte em produeix la Deliberació dels primers pares? Quins aspectes de les actituds o del mètode d'aquesta deliberació per realitzar el DC criden més l'atenció?
- Quins aspectes són més actuals?
- Quina relació hi veig entre aquesta deliberació i l'espiritualitat dels Exercicis? Enumerem-ne alguns punts concrets.
- Fins a quin punt consideres que el DC és útil per a moments deliberatius fundacionals, però no tant per la presa de decisions, quan ja s'han assignat responsabilitats?
- A partir d'aquesta Deliberació, intenta fer una pauta o esquema molt senzill per a una deliberació en la institució en la qual col·labores.

3.2. P. Pedro Arrupe: Carta sobre el discerniment espiritual comunitari (25 de desembre de 1971)

Sant Ignasi ja volia que els Superiors, abans de prendre decisions, consultessin «amb persones assignades per al consell» (Const 810) i va donar per bo el suggeriment de Polanco: «com més dificultat sentissin, tant amb més persones o amb totes les que es trobessin juntes a la casa» (MI, ser. III, vol. I, pàg. 218-219).

I la Congregació General 31 ha subratllat la mateixa idea: «Amb facilitat i freqüència, els Superiors demanin consell als germans i els escoltin per separat o en grup i, fins i tot, tots reunits» (Drec. 17. Núm. 6).

En els temps actuals, es destaquen determinats valors humans de manera més assenyalada: una rellevància més gran als drets de la persona i a la seva

llibertat, un desig de desenvolupament integral de la personalitat, l'exigència de participar i corresponsabilitzar-se en la preparació de les decisions i en l'execució i, sobretot, el sentit comunitari que porti a una relació interpersonal més gran i, en conseqüència, engendri la unió *cordium*, base d'una vida comunitària profundament viscuda en ordre a la reflexió i a l'acció conjunta.

Aquestes noves tendències que han de ser objecte d'un seriós discerniment espiritual –lectura verdadera dels “signes dels temps”–, contenen una energia real i uns valors molt positius que han de ser utilitzats sense trencar l'equilibri, que sant Ignasi va aconseguir establir en les Constitucions, entre autoritat personal i elements comunitaris, entre l'agilitat i la rapidesa més grans pròpies d'una decisió personal i la ponderació i l'objectivitat més grans que pot proporcionar una consulta comunitària.

Condicions del discerniment comunitari

Per aconseguir la incorporació d'aquests elements accentuats en la societat moderna i en l'Església i que, com és natural, se senten també en la Companyia, cal vivificar-los amb l'esperit dels Exercicis i de les Constitucions, és a dir, amb el veritable esperit ignasià que hem de viure diàriament, individualment i comunitària.

És cert que, segons les Constitucions, el cos universal de la Companyia constitueix la veritable comunitat del jesuïta. No obstant això, la nostra vida en la Companyia normalment es duu a terme i es concreta en algun grup apostòlic local. En la comunitat i en els equips de treball als quals pertanyem és on, a nivell de Província, vivim d'ordinari i on aprofundim la gràcia de la vocació al servei de l'Església. En el si d'aquestes comunitats i aquests equips, i en les reunions o trobades que hi acostumem a tenir, es perceben noves llums i crides de l'Esperit.

Aquest esperit comunitari, basat i centrat en Crist, és una ajuda valuosíssima especialment avui enmig d'un món tan secularitzant com el nostre, per sostenir-ne els membres que han de treballar dispersos. En la Companyia, la comunitat local no és una finalitat en si mateixa, sinó que està orientada i subordinada a una finalitat apostòlica que en molts casos exigeix una dispersió.

En comunicar a la Companyia a través dels Provincials alguns documents que promouen la reflexió de tots i demanen una resposta, vull suscitar-hi un clima d'intercanvi comunitari sincer i veridic, base d'una profunda unió, i en

ocasions capaç de convertir-se en un veritable discerniment o deliberació espiritual en comú.

Un intercanvi comunitari d'aquesta mena exigeix un grau de maduresa, integració i equilibri tal, que porti a superar les inhibicions i les tensions i obri el camí a la comunicació franca i oberta de les pròpies idees i de les diferents maneres de pensar. Un intercanvi comunitari així suposa un determinat estil de vida, i ajuda a crear una comunitat acostumada a interrogar-se a si mateixa sobre l'apostolat mateix, la vida quotidiana i les diverses posicions i actituds dels seus membres, i la fa capaç d'arribar a un acord prou unànim de cara a l'acció comunitària serena i coordinada.

En una comunitat així es fa possible el pas del pla del raonament, pròpiament dit, de la discussió de les raons, al pla de la percepció espiritual de la voluntat de Déu en la nostra vida concreta, en els diversos temes que se sotmeten a la nostra consideració. Trobem aquí un perllongament i una aplicació de la pedagogia espiritual de sant Ignasi, en la qual la dimensió comunitària no ha d'alterar en res, sinó al contrari, vigoritzar la fidelitat a l'Esperit Sant que s'exigeix en cadascun de nosaltres.

Aquesta manera de procedir contribuiria, avui en dia, a elevar i a espiritualitzar el sentit comunitari tan profund arreu, i, al mateix temps, impedirà caure en un democratismes capitularista, en el qual es prenen les decisions per vot deliberatiu i amb força de mandat. Impedirà, alhora, que es debiliti l'esperit de la veritable obediència ignasiana, ja que és clar que aquest és un discerniment que s'ha de fer en unió amb el

Superior i que la decisió pertany al Superior. El Superior és qui dirigeix les reunions quan ho creu convenient i, ajudat en aquesta tasca pels germans, ha de sentir-se al mateix temps lliure per decidir. La Comunitat, al seu torn, haurà de mantenir-se sempre inclinada a obeir, ja que l'obediència enquadra la nostra activitat apostòlica en el pla redemptor de Déu.

És clar que una conclusió comunitària feta en aquestes condicions és un element valuósíssim i ha d'entrar en la consideració del Superior. Ell, però, pot tenir en compte altres elements de judici i sentir altres mocions espirituals que el portin a prendre una decisió diferent de la conclusió comunitària. La comunitat que es mantingui en el veritable esperit d'indiferència fàcilment acceptarà aquesta decisió, la qual cosa difícilment s'aconseguirà en una comunitat les conclusions de la qual hagin estat el fruit d'una disposició no ignasiana o proveinguin de procediments indeguts o de grups de pressió.

Objecte i efectes de la recerca comuna

Aquest esforç de recerca comuna que estic explicant, fa referència en primer lloc als problemes que cauen dins de la capacitat de discerniment de la comunitat i s'hi plantegen de manera ordinària: la manera de viure, els compromisos reals amb l'Església com donar testimoni, la realització concreta dels desitjos concebuts en l'oració i en l'apostolat.

La transformació de la societat, les noves exigències de l'Església i del món són moltes altres crides per

trobar solucions noves o renovades. I unes crides d'aquesta magnitud han de trobar el ressò i el discerniment en les trobades íntimament espirituals dels jesuïtes que viuen i treballen junts.

D'aquesta manera, es crea una unió profunda i espiritual: és tan diferent conèixer els altres només externament i no en el seu esperit i dons sobrenaturals! I no ens hem de sorprendre si, al principi, els parers són diferents i encara divergents: a través de les experiències diverses l'Esperit en revelarà la riquesa dels dons. L'intercanvi comunitari porta, a poc a poc, a la unitat amb la condició de saber escoltar pacientment, mentre es respecta la veritat de cadascú i, de manera sincera, s'exposen i avaluen els diversos punts de vista que poden aclarir la pròpia manera de pensar.

En les comunitats hi ha moments de fervor i d'alè, i temps de defici i de malestar; moments d'expressió fluïda i fraternal, i moments de bloqueig. Hi ha períodes d'oposició però també hi ha moments de distensió i de convergència. Uns i altres provenen de "diversos esperits" i revelen motivacions que cal purificar, aclarir i discernir.

En totes aquestes alternatives que constitueixen la trama dels intercanvis comunitaris, hem de conservar una actitud de discerniment per deduir el sentit en què Déu orienta l'acció dins de la vida d'una comunitat dòcil al seu Esperit. La comunitat ha d'arribar a l'acceptació tranquil·la de si mateixa, sense perdre la veritable unitat o esforçant-se per recuperar-la si l'ha perdut. Tot i les possibles tensions, a través de la lenta purificació dels membres i per l'intercanvi respectuós i sincer, arribarà a harmonitzar-ne els esforços cap

al futur i a trobar moltes orientacions noves i precises, generadores de pau i goig en l'Esperit.

Abans de res, els efectes d'una vida de comunitat com la descrita seran un creixement teològic de la fe, l'esperança i la caritat per a cadascun dels membres: una "presència" més gran dels membres de la comunitat entre si, de resultes d'una comprensió fraterna més profunda i d'una percepció clari-vident dels serveis apostòlics que demana l'Esperit.

Dificultats en aquest procés de recerca comuna

Certament, aquest procés de recerca comunitària plantejarà a algunes comunitats interrogants la solució dels quals no es trobarà de seguida. S'imposarà, doncs, recórrer a l'oració personal i a reunions orientades a una "participació" espiritual que exigirà, sens dubte, puntualitzar certes dades per tal de trobar les actituds aptes, les condicions més favorables i els mitjans millors per dur-les a terme. No ens hem d'aturar davant les dificultats que poden sorgir, ni tampoc esperar situacions ideals.

No es tracta de multiplicar reunions inútils, ja que això seria contrari a la nostra mobilitat apostòlica i una pèrdua de temps considerable. Ni s'han de tocar temes que sobrepassin la capacitat de la comunitat ja que no totes les comunitats estan capacitades per tractar-los tots. El que es pretén, sobretot, és aprendre a adoptar l'actitud verda-dera en les reunions que tinguem sobre qüestions apropiades i aprofitar així la unió de "signes de Déu" que en els intercanvis comunitaris a voltes se'ns

escapen per no estar al cas del veritable sentit que tenen.

Desitjo que els Superiors promoguin aquesta mena de comunitats apostòliques adaptades als temps moderns. Però crec també que tots els jesuïtes ens n'hem de sentir responsables, tant d'elles com de la vida del cos universal de la Companyia que no pot progressar sense que cadascun de nosaltres renovi interiorment la vocació.

I m'atreveixo a pensar que aquesta actitud no es diferencia essencialment de la que animava els nostres primers Pares el 1539, quan es van posar a "deliberar" en comú sobre si farien o no vot d'obediència. Ara no estem en situació de fundadors ja que el camí que anem fent va quedar traçat a partir d'aquesta primera deliberació i de les passes successives, i ara tenim un vot d'obediència i una Companyia concreta que cal adaptar al món d'avui amb la màxima creativitat apostòlica i essent plenament fidels al carisma fundacional. Si la Companyia es va forjar amb l'acord comú dels primers Pares i amb el clima de l'oració i la deliberació comuna, avui en dia podrà fomentar millor la pròpia unitat i dinamisme i el servei a l'Església mitjançant una experiència comunitària basada en el mateix esperit que va animar els primers Pares, i que, al mateix temps, tingui en compte les circumstàncies modernes a l'hora de l'aplicació concreta.

Efectes pràctics de la recerca comuna

En resum, quins efectes pràctics espero que se segueixin d'aquesta disposició d'ànim que he descrit i d'aquesta manera de viure continuament la dis-

creció d'esperits, individualment i comunitària? Pel que fa referència a la vida ordinària, considero que aquests efectes serien els següents:

1. Estimular l'exercici freqüent del veritable discerniment ignasià, personal i comunitari, i viure contínuament en l'esperit dels Exercicis. I per això serà necessari fer els Exercicis amb la màxima serietat.
2. Afavorir la formació de comunitats que ajudin a precisar millor les fites apostòliques i que alhora serveixin de suport i n'inspirin els membres, encara que aquests, a causa de la vocació, s'hagin de repartir per diversos llocs i, especialment avui en dia, hagin de treballar en tota mena d'ambients.
3. Poder arribar més fàcilment a l'aplicació concreta i eficaç en la comunitat local de les orientacions generals donades a nivell provincial o universal.

I pel que fa a la preparació de la Congregació General, crec que els efectes poden ser aquests:

1. Crear a tota la Companyia un ambient d'unió en caritat i obediència (Const 666, 659, 671), de reflexió i de discerniment espirituals, i de col·laboració apostòlica, per tal que

la Congregació General sigui com un fruit natural i espontani.

2. Per a l'estudi dels temes proposats, crear un esperit que animi i una manera de procedir que ajudi tant les comunitats locals en les matèries per a les quals estiguin capacitades, com els grups de treball especialitzats en els sectors de reflexió respectius.
3. Mitjançant experiències concretes i viscudes, fomentar la disposició d'ànim i la manera de procedir dels qui un dia hauran de ser designats per prendre part en les Congregacions Provincials i General.

En definitiva, com que volem descobrir els millors mètodes per arribar a tenir comunitats que puguin ser capaces de dur a terme aquest ideal, demano a tots aquells que en aquest terreny ja hagin posat en pràctica alguna experiència que no deixin de comunicar-me-la a través del Provincial perquè les més fructífiques puguin ser comunicades a la resta de la Companyia.

Espero que en cadascun de nosaltres es desperti el desig de viure aquest esperit. D'aquesta manera la nostra vocació es revestirà d'una llum pura, i tant les nostres comunitats com la universal Companyia sentiran l'alenada d'un nou dinamisme, que serà la millor preparació de la futura Congregació General.

Pistes per a la reflexió

- Si tenim en compte que es tracta del primer document específic sobre el DC, quins aspectes nous en relació als documents anteriors has copsat? Quina és la motivació més important per promoure el DC?
- Quina influència ha tingut el DC en la teva experiència de vida, tant individual com comunitària?
- Tens alguna experiència de discerniment en comunitat? En cas afirmatiu, resumeix-la breument.
- Si l'has practicat, quins efectes ha tingut en la teva comunitat? Si no l'has practicat, quins creus que s'aconseguiran si es practica?
- Quines crides a la conversió personal se't presenten per dur a terme el DC?
- Quines exigències de conversió comunitària demana el DC?

4. TEMPS DE MADURACIÓ

Quan es reuneix la CG 32, nou anys després de la CG 31, el discerniment comunitari ha penetrat ja en la consciència de la Companyia, encara que les realitzacions que s'han assolit siguin poques i el progrés més aviat lent. Tanmateix, és un moment oportú per recollir l'experiència acumulada i formular algunes orientacions pràctiques en el context de la redefinició de la Companyia en un moment de canvi i de nous reptes. Després d'aquesta CG 32 i en temps de gran agitació apostòlica, el DC va calant en la Companyia (document 4.1). La CG 33, convocada per acceptar la renúncia del P. Arrupe i elegir el nou Superior General, insisteix en la necessitat del DC (document 4.2). Més tard, el P. Kolvenbach, després de tres anys d'experiència com a Superior General, apel·la a l'experiència de la Companyia i dona un nou impuls amb un document molt clarificador i estimulant (document 4.3)

4.1. Congregació General 32¹⁹

Decret 2: Jesuïtes avui

19. La comunitat jesuítica és, en ella mateixa, una comunitat de discerniment. Les missions a què són enviats els jesuïtes, individualment o en grup, no ens eximeixen de discernir junts la manera i els mitjans de realitzar aquestes missions. Aquesta és la raó d'obrir les nostres ments i els nostres

cors [...] sempre entenent que les decisions finals recauen en aquells que porten el pes de l'autoritat.

Decret 4: La nostra missió avui

71. La Congregació General demana a totes les Províncies o nuclis regionals de la Companyia que emprenguin un procés de reflexió i de revisió apostòlica per descobrir les vies d'acció apropiades.

19. Selecció de textos agafats del document 4.3. del P. Kolvenbach traslladada aquí.

72. No es tracta d'una simple enquesta sinó més aviat d'un procés de reflexió i d'examen inspirat en la tradició ignasiana del discerniment espiritual. La pregària i l'esforç d'"indiferència" i de disponibilitat apostòlica hauran de desplegar tota la força que els correspon.

73. Les grans línies d'aquest procés de presa de consciència i de discerniment estan resumidament descrites a l'*Octogesima adveniens* (núm. 4): experiència, reflexió, opcions, acció; tot això, en una constant interrelació, segons l'ideal del "contemplatiu en l'acció". Es tracta d'una transformació dels habituals esquemes de pensament d'una conversió dels esperits i dels cors. D'aquí en brollaran les decisions apostòliques.

74. Aquest discerniment conduirà [...] a reavaluar [...] els nostres compromisos apostòlics.

77. En cada província o regió, o en l'Assistència, ha d'existir un mecanisme precís d'avaluació i de revisió dels ministeris. És necessari examinar l'eficàcia d'aquests mecanismes ja existents i, si cal, reemplaçar-los per altres de més ben adaptats, que assegurin una participació més gran en un discerniment comú.

Decret 11: La unió dels ànims

20. A alguns trets de la nostra herència ignasiana se'ls ha de donar una dimensió comunitària [...]. Així, per exemple, l'examen de consciència de vegades es pot configurar com una reflexió comunitària, en esperit de fe, sobre la fidelitat a la missió apostòlica. De manera sem-

blant, la correcció fraterna i el diàleg personal amb el Superior poden convertir-se profitosament en revisió comunitària de l'estil de vida de la comunitat.

21. Encara més, l'intercanvi espiritual de la comunitat pot, en circumstàncies peculiars, assumir la forma de «discreció espiritual en comú». Aquesta és una cosa molt diferent de l'acostumat diàleg comunitari, ja que es descriu com «la recerca corporativa de la voluntat de Déu des d'una reflexió participada sobre els signes capaçs d'apuntar vers on impulsa l'Esperit de Crist» (Pare Arrupe, «De NN. in spiritu institutione», *AR* XV, 1967, 123-24), i el mètode a seguir en aquest discerniment comunitari és anàleg al proposat per sant Ignasi per prendre una decisió personal en matèria d'importància [EE 169-189].

22. Es pressuposen, com a base del discerniment en comú, alguns requisits: per part de cada membre de la comunitat, certa familiaritat amb les regles de sant Ignasi sobre la discreció d'esperits, derivada de la seva posada en pràctica [EE 313-336]; una decidida determinació de buscar a tota costa la voluntat de Déu sobre la comunitat i, en general, totes aquelles disposicions de ment i de cor pròpies de la primera i la segona setmana d'Exercicis. Per part de la comunitat, com a tal, la definició clara de la matèria a discernir, la suficient informació que en tenim i «la possibilitat de comunicar als altres allò que cadascú sincerament pensa o sent».

23. En realitat, els requisits per a una autèntica discreció comunitària són tals que no es verificaran amb tanta

freqüència com els requerits per al normal diàleg comunitari. Però tota comunitat s'ho ha de fer seu per poder, arribat el moment, buscar per aquest camí la voluntat de Déu. D'altra banda [...] també les trobades comunitàries senzilles o les consultes de la casa, i quan es busca seriosament la voluntat de Déu respecte a la vida i a l'apostolat de la comunitat, poden constituir elements positius per a la discreció espiritual.

24. Quin paper correspon al Superior en el discerniment comunitari? Ha de fomentar, primer, i de seguida que sigui possible, les disposicions requerides; segon, assenyalar la convocatòria de la comunitat i definir la matèria del discerniment; tercer, prendre-hi part activa, com a vincle d'unió dins de la comunitat i amb tota la Companyia i, per últim, determinar la decisió final a la llum, sí, del discerniment realitzat, però lliurement, doncs a ell, com a Superior, se li ha confiat el carisma i la càrrega de l'autoritat. Perquè la comunitat que discerneix no és, en la nostra Companyia, un cos deliberatiu o capitular, sinó només consultiu, amb la funció, ben entesa i plenament acceptada, d'ajudar el Superior de forma que pugui ell determinar què s'ha de fer per a major glòria de Déu i servei dels homes.

50. Procurin els Superiors, en allò que sigui possible, construir una comunitat apostòlica ignasiana en la qual es puguin viure les múltiples formes d'una confiada i amistosa comunicació espiritual. Si es tracta de coses d'importància, i de fet se'n donen els requisits, és recomanable l'ús de la discreció espiritual en comú, com a camí peculiar per indagar la voluntat de Déu.

4.2. Congregació General 33

Decret 1: Companys de Jesús enviats al món d'avui

12. Per ser capaços d'escoltar i respondre a la crida de Déu en aquest món, ens és necessària una actitud de discerniment, que per a nosaltres consisteix i es basa en l'examen de consciència, la pregària i el diàleg entre companys, dins de la comunitat, l'obertura als superiors que ens disposa a l'obediència.

13. No serem capaços d'assolir aquesta actitud de discerniment sense l'abnegació de nosaltres mateixos [...] Sense això no podrem pretendre ser lliures internament per servir, en veritat, Aquell que ens crida.

39. Si volem complir la nostra missió, hem de practicar fidelment el discerniment comunitari i apostòlic que és característic en la nostra manera de procedir i que brolla dels Exercicis i les Constitucions. D'acord amb aquesta nostra manera de procedir, haurem de revisar tots els nostres ministeris, tant tradicionals com moderns.

40. Ara bé, aquesta revisió inclou els elements següents: l'escolta atenta de la Paraula de Déu, l'examen i la deliberació segons la tradició de sant Ignasi, la conversió personal i comunitària que es demana per ser veritablement "contemplatius en l'acció", fer-nos indiferents i l'esforç per viure aquella "indiferència i disponibilitat" que són necessaris per poder "trobar Déu en totes les coses", i, finalment, el canvi en les formes habituals de pensar, que s'aconsegueix exercitant-se a integrar constantment

experiència, reflexió i acció... Sobre la base d'aquesta manera de procedir, duta a terme en comunitats locals, provincials i regionals, els Superiors, amb ajuda de les seves consultes regulars, podran adoptar les decisions apostòliques que hagin de presentar al P. General.

41. Però tots aquests esforços poden fracassar si no tenim en compte les condicions pràctiques requerides per tirar endavant seriosament aquest procés. Tant en la formació primera com en la permanent s'han de cultivar aquestes condicions, especialment: una major inserció en la vida quotidiana dels homes i les dones [...]. A més,

ens hem d'obrir regularment a les noves formes de vida i de pensament, de manera que ens obliguin a qüestionar les nostres formes habituals de veure i jutjar. També hem de procurar una assimilació gradual de la pedagogia apostòlica ignasiana, i no podem prescindir d'una anàlisi social i cultural [...] ni tampoc d'una inculturació [...].

42. Però la nostra missió apostòlica no pot ser clarificada només amb definicions. Només arribarem a una plena clarificació si som fidels al discerniment espiritual i apostòlic realitzat correctament, amb les condicions requerides [...].

Pistes per a la reflexió

- Quins aspectes de les CG 32-33 semblen més repetits? Quins em semblen irrenunciables?
- Hi ha alguns aspectes nous respecte dels documents anteriors? Quins?
- Quins recursos per progressar en el DC em semblen més útils i importants?
- Notar el pas de DC a DCA, quins matisos s'hi afegeixen?

4.3. P. Peter Hans Kolvenbach: Sobre el discerniment apostòlic comunitari (5 de novembre de 1986)

1. A vegades, hom em pregunta com la Companyia pot passar tan fàcilment d'un generalat a un altre, i més en el cas que el nou General només coneixia la Companyia d'una regió, certament soferta i complexa, però de cap manera representativa del conjunt de l'Església i de la vida religiosa. I sempre em

plau poder respondre que el dinamisme espiritual i apostòlic de la companyia no està desenvolupat només pels Superiors sinó per la participació creativa, per la col·laboració generosa i per les múltiples consultes entre els jesuïtes. És en la forma de cos apostòlic, és a dir, junts, com la Companyia escruta incessantment en l'Església i per a l'Església els signes dels temps. En aquest moment, quan tota l'Església tracta de ser, en una humanitat ensorrada, el misteri de la comunió en l'Esperit,

quan la majoria de les Províncies busca a través de la planificació apostòlica i amb la participació més gran possible com encarnar en les nostres vides i en les nostres obres la proclamació de la fe i la promoció de la justícia en nom de l'Evangeli, quan tota la Companyia, en ocasió de la Congregació de Procuradors i de les Congregacions Provincials, entra en un període de discerniment de l'Esperit sobre si mateixa i, també, de renovació espiritual i apostòlica, és, doncs, el temps escaient per dirigir de nou l'atenció i d'una manera nova cap al discerniment en comú.

I. Les cartes anuals del 1986

2. El discerniment apostòlic en comú era, de fet, el tema particular proposat aquest any per a les cartes *ex officio*. Es convidava tots els Superiors a exposar el que feien en aquest terreny i, a més, en consultar-los, a fer-ho en una reflexió comuna, orientada en el sentit d'un veritable discerniment.

Les cartes enviades fan esment a les realitzacions i als esforços actuals de la Companyia en matèria de discerniment apostòlic en comú i han assenyalat les dificultats i els obstacles amb què han topat. Exposaré, en síntesi, els aspectes positius i negatius indicats en les cartes abans de passar a oferir l'ajuda per orientar-nos en aquest punt que molts han demanat.

Aspectes positius

3. En ocasió de les cartes anuals, la carta que vaig enviar on proposava un examen sobre la pràctica del discerni-

ment apostòlic en comú, ja ha suscitat, en general, una reacció de disponibilitat i d'esperança.

Conjuntament, els jesuïtes i les seves comunitats s'han declarat oberts a la recomanació feta sobre això d'una manera cada vegada més clara per les tres darreres Congregacions Generals. Actualment està molt estesa en la Companyia la consciència de la importància del discerniment apostòlic per a la vitalitat de les nostres comunitats, com també la consciència de les exigències que aquest comporta, tant per a les persones com per a les comunitats. Més enllà d'aquesta convicció, àmpliament estesa, es constata un coneixement creixent del que és el discerniment apostòlic en comú i de les seves regles. El desenvolupament de l'escolta mútua en les comunitats proporciona una gran ajuda. I els que l'han començat a practicar, tot i que a les palpentes, confessen que l'experiència convida i ajuda a avançar per aquest camí.

4. Es pot dir que, els darrers anys, les relacions interpersonals han progressat en molts llocs. I, tot i que l'organització d'intercanvis periòdics és més fàcil i més freqüent en comunitats més reduïdes, també algunes comunitats més nombroses hi han arribat i, a vegades, s'han dividit en grups més reduïts per facilitar l'intercanvi entre les persones. On sembla més difícil promoure un intercanvi més profund, com a mínim s'ha procurat establir trobades en què s'exposen certes informacions sobre la vida apostòlica. De tota manera, l'esforç dut a terme fidelment per un bon nombre de comunitats com a resposta a les orientacions de les últimes Congregacions Generals ha ajudat els mem-

bres d'aquestes comunitats a créixer en el respecte mutu, en l'atenció dels uns als altres i en la confiança. Així s'arriba, a vegades, a una comunió més profunda d'"amics dels Senyor".

5. Les indicacions anteriors exposen que la qüestió del discerniment en comú no s'ha pres com una qüestió restringida només a moments particulars en els casos en què una comunitat es trobi davant d'un problema important per al seu futur apostòlic. És més aviat un "viure junts" el que està en joc, és el progrés cap a una relació mútua, viscuda des de dins d'una comunió de vocació i de missió. Se subratlla l'influx que, per a l'aprofundiment personal, han exercit els Exercicis personalitzats, l'examen de consciència, la direcció espiritual i la presa de consciència: tots ells, mitjans privilegiats per orientar la vida en el corrent de la fidelitat a Déu. Se subratlla igualment la importància que els intercanvis de fe, la "revisió de vida" o les avaluacions del treball apostòlic, com també els Exercicis comunitaris o els exercicis proposats a tots els membres d'una Província, han tingut per al creixement de la vida comunitària apostòlica. Diverses Províncies han ofert a tots els seus membres viure junts un camí d'Exercicis en la vida diària que comporta trobades espirituals regulars i comunitàries.

6. L'intercanvi en certes comunitats se centra més directament en la vida apostòlica. Hi ha algunes comunitats petites i també algunes de grans que es troben periòdicament amb aquesta finalitat. A la reunió, generalment setmanal, algunes d'elles afegeixen temps especials d'oració viscuts en comú,

com per exemple, un dia de recés cada tres mesos. En el mateix context es pot destacar la pràctica, duta a terme per algunes comunitats, de fer una reflexió en comú al voltant del discerniment personal que diverses persones fan sobre el treball apostòlic propi.

7. A vegades hi ha circumstàncies o ocasions particulars que desencadenen un procés comú de discerniment pròpiament dit, com per exemple, quan es fa la consulta per preparar el nomenament del nou Provincial, quan es discuteix sobre el futur d'algun sector apostòlic, quan una Província tracta d'elaborar un pla apostòlic... Hi ha reunions de Superiors, trobades de Província que es viuen en un veritable esperit de discerniment. La vida, com molts subratllen, ha conduït algunes comunitats a entrar en un veritable discerniment apostòlic comunitari, en ocasió de canvis importants que cal decidir o acceptar. En haver d'afrontar supressions, transformacions o revisions del treball apostòlic, sovint s'ha viscut una experiència comuna de recerca de la voluntat de Déu. I se subratlla que, malgrat les deficiències innegables, molts han fet passos importantíssims en la indiferència i la veritable disponibilitat. Finalment, no sembla que avui en dia sovintegi el perill de confondre el discerniment en comú amb un procés democràtic, que no encaixaria en la concepció ignasiana de l'obediència.

8. Per això, tot i que els casos de discerniment apostòlic en comú en sentit estricte no són gaire freqüents, en la vida actual de la Companyia n'hi ha alguns, sobretot en comunitats més unides i homogènies, com podrien ser

alguns equips apostòlics o grups numèricament més reduïts. I també és freqüent que les consultes de Província, i, a vegades les de les cases, i d'altres organismes consultius ofereixin el seu servei al govern de la Companyia i practiquin un veritable discerniment apostòlic en comú.

9. Es pot afegir una darrera paraula sobre la integració dels no jesuïtes, siguin sacerdots diocesans, altres religiosos, religioses o, fins i tot, laics, en un camí de discerniment apostòlic en comú. En aquest sentit, es van perfilant línies a les cases d'Exercicis, a les parròquies i, sobretot, quan els grups són petits, també a les institucions educatives o als grups apostòlics en què treballa la Companyia.

Aspectes negatius

10. Al costat de tots aquests elements que han estat recollits i que mostren que el discerniment apostòlic en comú no queda en el món de les idees i dels ideals, hi ha dificultats reals respecte a aquest, experimentades per molts jesuïtes, tant en el pla teòric com en el pràctic. Procuraré presentar-les amb tota l'amplitud que han estat exposades en les cartes anuals.

11. Una primera dificultat fa referència al significat mateix de l'expressió “discerniment apostòlic en comú”. Alguns pregunten com hem d'entendre la complexitat del vocabulari que s'usa actualment quan es parla de “deliberació comunitària”, de “discerniment comunitari”, de “discerniment apostòlic”, de “discerniment espiritual comunitari”,

d’“intercanvis comunitaris” i de “discussions sobre problemes comunitaris”? O cal anomenar “discerniment en comú” qualsevol conversa o intercanvi, qualsevol reunió dedicada a la formació contínua o a la comunicació mútua? Convé, per contra, reservar el terme per designar un mètode concret determinat en els Exercicis o estendre'l a tot el procés ordinari de consulta o a qualsevol presa de decisió viscuda en un clima d'oració? Finalment, el terme “en comú” indica que es tracta d'alguna cosa més que la simple comunicació mitjançant una pura juxtaposició de discerniments fets individualment?

12. Se suscita una segona dificultat sobre el caràcter jesuític de la pràctica del discerniment apostòlic en comú. És cert que es tracta d'una manera pròpia de governar-nos? Si es troba quelcom, i en una forma molt limitada, en el funcionament de les Congregacions, ¿no serà que Sant Ignasi va voler que aquestes fossin les mínimes possibles precisament per no treure als jesuïtes el temps que han de dedicar a l'exercici de la missió? I si és ben cert que les Constitucions parlen de prudència, discreció i discerniment, així també ho és, però, que no s'hi trobarà res sobre el discerniment apostòlic en comú. Tampoc s'hi trobarà en la nostra història. I això és potser perquè la comunitat de la Companyia és comunitat *ad dispersionem* on cadascú rep la missió dels Superiors sense haver-se de preguntar si el que fa és el bé més gran. La recerca contínua de la nostra identitat i la interrogació contínua sobre els nostres apostolats, no tindran el perill de minar-nos les energies, en lloc de mobilitzar-les per al treball apostòlic?

De fet, no constitueixen un aspecte patològic de la Companyia actual? És veritat que el Superior, que és el qui ha de decidir, ha de recollir abans les informacions necessàries i recórrer a les consultes que li siguin útils; però, no podria fer-ho sense haver de recórrer al discerniment apostòlic en comú, per exemple, quan es dirigeix als consultors i a persones competents?

13. Una altra dificultat, d'ordre teòric, es presenta com de passada. Es pregunta si no falta una bona quantitat de jesuïtes amb coneixement suficient en el discerniment apostòlic en comú, tant pel que fa al significat com al *modus procedendi*.

14. Existeixen altres dificultats que es fixen en les limitacions de les persones i de les comunitats que les fan poc aptes per al discerniment apostòlic en comú. Hom diu que massa jesuïtes no tenen una pràctica suficient del discerniment apostòlic personal. Tampoc en tots es troba la llibertat interior, la disponibilitat, la indiferència, la recerca del *magis*, és a dir, els elements constitutius de la recerca de la voluntat de Déu, segons sant Ignasi. A més, la formació, com a mínim la del passat, no ha preparat gaire per buscar la voluntat de Déu en comú. I, parlant de l'experiència, s'adverteix que en moltes comunitats es fan paleses limitacions serioses en el camp de la confiança mútua, en la capacitat de comunicació, sobretot a nivell espiritual, i en les dificultats d'obertura. No cal reconèixer, doncs, que n'hi ha prou amb una personalitat excèntrica, agressiva o cínica en una comunitat per llençar per terra la possibilitat d'un discerniment en comú? I,

en el cas d'un discerniment, qui ha de verificar que es donen les condicions d'un veritable discerniment? Qui dirà si les emocions no es confonen amb les mocions divines? Finalment, no es constata, potser, que a molts Superiors clarament els falta iniciativa en aquest terreny, ja que alguns renuncien amb facilitat a les consultes i a les reunions de comunitat?

15. Es diu, a més, que moltes actituds profundament característiques dels jesuïtes i de les seves comunitats estan en oberta contradicció amb el discerniment en comú. Així doncs, s'esmenta la tendència a l'individualisme, certa forma de reserva i de pudor, la dificultat d'assumir o superar desacords reals –que poden referir-se a l'Església, a la Companyia o a l'anàlisi de la realitat–, i també una tendència a la intolerància que, a vegades, reforça la diversitat que prové de les llengües i de les cultures. Se subratlla, a més, que un activisme freqüent o, com a mínim, la freqüent sobrecàrrega de treball, dificulten les sessions de discerniment i la seva preparació. En molts es percep la por al canvi o la temptació de fer de l'estabilitat el valor suprem, o també una falta de fe o un buscar l'harmonia a qualsevol preu. Una tendència al racionalisme es tradueix en algunes persones o grups en una preocupació pels resultats immediats, de manera especial en la planificació apostòlica. Finalment, on hi ha grans comunitats poc unificades en el treball apostòlic no es donen les condicions per fer un discerniment apostòlic sobre la missió.

16. S'hi afegeixen altres dificultats, en referència directa a la pràctica del

discerniment apostòlic en comú. No és estrany, sobretot allà on les obres apostòliques tenen estructures de govern i de participació diferents, que les instàncies de decisió i, per tant, de discerniment, es multipliquin. No queda clar aleshores de qui depèn la decisió de sotmetre un assumpte al discerniment. Es pregunta també si es pot obligar algú que no estigui en sintonia amb la resta a participar en un discerniment en comú. I se subratlla que molts intents de discerniment han tingut poc èxit per manca de preparació o de reflexió o, fins i tot, de recapitulació dels resultats, en el moment concret.

17. Una dificultat fa referència a la pràctica del discerniment amb no jesuïtes, en especial amb laics. Es pot posar en comú amb ells, de manera profunda, l'esperit amb què volem viure?

18. Finalment, es plantegen algunes qüestions al voltant del paper del Superior. Alguns veuen en la pràctica del discerniment en comú un perill de debilitació del govern de la Companyia, sovint massa indecís. Algú pregunta, ¿tindrà el Superior la valentia de decidir en sentit contrari a la majoria sense por que sembli que va en contra de l'Esperit? Així, doncs, el discerniment en comú té el perill de tendir a una pràctica "democràtica", mentre que, segons la concepció ignasiana de l'autoritat, la decisió és presa jeràrquicament. I encara més, el discerniment amb la forma d'assemblearisme que té, no podria tendir a afavorir les pressions o les manipulacions? I pel que fa al Superior, quan vagi a la comunitat, no podria donar-se una mena de caricatura de discerniment en haver pres ja una decisió? Una últi-

ma dificultat ve esmentada en la relació entre el Superior de la Comunitat i el Director d'una obra apostòlica.

19. Queda clar que aquesta carta no pot respondre de manera directa i detallada totes i cadascuna de les dificultats esmentades. Tot i això, intento anar-les a trobar i, per tant, a continuació, proposo dos capítols de reflexions: el primer fa referència més concretament a la teoria del discerniment apostòlic en comú; el segon intenta traçar algunes línies que permetin promoure'n la pràctica. A més, aquestes línies han estat escrites tenint present també tots els elements positius recollits al principi.

És cert que en les cartes anuals se m'han fet peticions precises, en concret la redacció d'un petit tractat sobre la pràctica del discerniment apostòlic en comú o l'elaboració, amb la finalitat de comunicar-los a tota la Companyia, de diversos esquemes o models senzills que desenvolupin etapes d'un procés de discerniment en comú de diferent durada.

Aquesta carta no respon plenament a les demandes, tot i que en l'Annex 2 proposa una breu seqüència dels moments essencials que, d'una manera o altra, estan presents en tot discerniment apostòlic en comú. Convé també advertir que el discerniment en comú ha estat ja objecte de reflexions i publicacions, particularment per part del Centre Ignasià d'Espiritualitat de Roma. Li toca a aquest Centre i a d'altres equivalents que existeixen en altres llocs i països, continuar la reflexió sobre aquest temps i desenvolupar també els intercanvis de les experiències que s'hagin fet sobre el tema. Els Provincials proporcionaran de grat als membres de les Províncies

les indicacions bibliogràfiques que els puguin ajudar. Finalment, queda clar que amb aquesta carta desitjo romandre en diàleg amb la Companyia sobre aquest punt i, de manera especial, sobre la pràctica concreta del discerniment apostòlic en comú viscut en les nostres comunitats i les nostres Províncies.

II. Indicacions teòriques sobre el discerniment apostòlic en comú

Precisions terminològiques

20. Entre les dificultats que es presenten al voltant del discerniment, algunes fan referència a la mateixa expressió «discerniment apostòlic en comú». Sembla útil, doncs, explicar breument cadascun dels termes per precisar-ne el sentit i la significació.

21. a) El discerniment, com a recerca d'«allò que agrada a Déu» (cf. p. ex. Rom 12,2; Fil 1,18) és una actitud espiritual constitutiva de tota vida cristiana i disposa d'un lloc central en l'espiritualitat ignasiana.

L'ús que s'ha fet del terme en les darreres Congregacions Generals, segons el sentit paulí, no es limita al «discerniment d'esperits» per al qual sant Ignasi proposa dues sèries de regles en els Exercicis Espirituals, sinó que s'estén a tot el que designa quan parla del procés de les «eleccions» que, per la resta, coincideix amb la finalitat mateixa dels Exercicis definida en la nota 1 del llibre «Buscar i trobar la voluntat de Déu».

Ara bé, en la teoria de l'elecció (cf. especialment els núm. [175] [188]), sant Ignasi proposa tres temps diversos

en els quals es pot fer aquesta elecció, tot fent referència quan calgui a les regles per al discerniment d'esperits [cf. EE 176].

22. b) Però el discerniment o recerca de la voluntat de Déu, la pràctica de la qual ens recomana la Congregació General 33 que segueix les anteriors, no és només el discerniment personal sinó també el discerniment fet en comú. Això significa quelcom més que la posada en comú d'un seguit de discerniments personals, perquè en el discerniment en comú és el grup mateix el que es converteix en subjecte de l'acte mateix de discernir. D'altra banda, segons les circumstàncies o necessitats, amb el terme «en comú» s'ha d'entendre una comunitat sencera o una part, o també un grup de jesuïtes que treballin junts en un apostolat determinat o un grup de jesuïtes i laics que col·laborin junts en una obra apostòlica... Cal tenir present també que el discerniment dut a terme per tots o per una part dels seus membres pot referir-se a la comunitat local —o a una obra seva—, a la comunitat provincial o a tota la Companyia.

Com es pot comprendre de seguida, el discerniment en comú a la Companyia és habitualment de tipus consultiu, perquè la responsabilitat de prendre les decisions està reservada al Superior i la finalitat del discerniment en comú, com que prepara aquestes decisions, és el d'oferir-li una ajuda en la recerca de la voluntat de Déu. Hi ha, però, alguns casos, com per exemple en les Congregacions Provincials i Generals, en les quals la decisió es pren a través d'una votació: en aquests casos el discerniment en comú es jurídicament de natura deliberativa. Però, encara que en

la major part dels casos aquest sigui de naturalesa consultiva seria erroni per això menystenir-ne la importància. Se sap bé, doncs, quanta importància té tot el procés que prepara les decisions.

23. Les indicacions que es donen en els Exercicis Espirituals sobre els tres temps de l'elecció també es poden aplicar al procés de recerca en comú de la voluntat de Déu. Pot passar que, si pensem en el discerniment en comú, pensem més espontàniament en un procediment que correspon al tercer temps de l'elecció, en el qual ocupa més espai la valoració dels diversos aspectes d'una qüestió sobretot a nivell racional. Per evitar romandre només en el camp de la prudència humana especialment i a propòsit d'aquest tercer temps, cal subratllar les indicacions subministrades per sant Ignasi en les successives etapes del procés d'elecció, en especial les següents: recerca d'una veritable indiferència [179]; petició de la llum de l'Esperit Sant [180]; ponderació dels motius segons els criteris de l'Evangelí, de les nostres Constitucions i dels decrets de les Congregacions Generals, com també segons les indicacions donades pel govern ordinari de la Companyia; i, finalment, una nova súplica de confirmació dirigida a Déu Nostre Senyor [183].

Però, si tornem als temps de l'elecció, cal que es consideri l'aplicació dels dos primers temps en el discerniment en comú. Sant Ignasi, de fet, no exclouia la possibilitat d'una elecció comuna segons el primer temps, quan en les Constitucions es tractava de l'elecció del General (cf. Const [700]). Podrà haver-hi, per tant, casos en els quals es descobreixi immediatament la voluntat de Déu en comú, més enllà de tot dubte possible.

Igualment, quant al segon temps, cal dir que la comunitat mateixa en el procés de discerniment en comú pot experimentar consolacions i desolacions, les quals reenvien als diversos esperits i a les seves mocions. Sobre això es pot recordar el que deia el P. Arrupe en una Instrucció, al principi de la Congregació General 32, quan subratllava «la presència activa –enmig de la comunitat que discerneix– d'esperits oposats».

24. c) La Congregació General 33 ha afegit explícitament al discerniment una qualificació ulterior, la d'apostòlic. Amb aquesta es pretén dir que l'apostolat, en ser part substancial de la finalitat de la nostra vocació, especifica també el nostre esforç comú de recerca de la voluntat de Déu. De fet, el Déu, la voluntat del qual tractem de trobar junts, és el mateix Déu que ens ha cridat per continuar avui en l'Església i d'acord amb el nostre carisma, la missió de salvació inaugurada per Crist. Discernir junts sobre el nostre apostolat ens ajudarà a mantenir viu el desig i el dinamisme amb què hem de desenvolupar la nostra missió.

Arrels ignasianes

25. Les poques indicacions que hem donat sobre la terminologia que avui en dia s'usa en els documents de la Companyia potser podran donar llum a un cert nombre de dificultats que alguns dels jesuïtes han advertit sobre el discerniment apostòlic en comú. Alguns s'han preguntat per la naturalesa veritablement ignasiana d'aquest discerniment. Sense pretendre recórrer la història per trobar antecedents més o

menys clars, es podrien establir com a mínim els elements següents:

26. a) Abans de fundar la Companyia i en el mateix moment de decidir-ne la fundació, els primer Pares van buscar junts la voluntat de Déu a través d'un procés que aplicava les indicacions sobre l'elecció que es donen en els Exercicis. Es tracta de la "deliberació dels primers Pares", del 1539, precedida pels discerniments fets en comú amb anterioritat, a Montmartre i a Vicenza.

27 b) Un cop fundada la Companyia, evidentment neix un exercici de l'autoritat religiosa que normalment determina la fidelitat que cada jesuïta té a la voluntat de Déu.

En alguns punts, tanmateix, els companys continuen buscant, «fent discerniment» junts sobre la voluntat de Déu, sobretot en la redacció de les Constitucions (gener-febrer del 1551), experiència específica, la prolongació de la qual es pot veure en la manera de procedir en la Congregació General que estableixen les Constitucions (cf. Const. [711-751]).

28 c) Tot i això, la dificultat, com generalment s'acostuma a proposar, fa referència directament a l'ús del discerniment en comú dins de l'exercici del govern ordinari de la Companyia. El que, sobre això, es pot trobar tant en les Constitucions com també en altres documents que defineixen la manera d'obrar del mateix sant Ignasi, només serveix per indicar un camí en què, segons sembla, hi ha punts als quals es pot connectar el discerniment en comú.

D'una banda, sembla clar que el mateix govern de la Companyia s'ha d'exercir habitualment mitjançant el dià-

leg espiritual, en el qual es viu una recerca comuna de la voluntat de Déu. Sobre les decisions que s'han de prendre, les Constitucions fan servir sovint la paraula "discreció". I quan una decisió sigui més important, es necessitarà més oració i consulta (cf. Const. [212]): «... cal remetre's [en la dimissió] al discret zel dels que tenen tal càrrec; que quanta més dificultat i dubte tingueren, més encomanaran la cosa a Déu Nostre Senyor, i més la comunicaran amb altres, que en això puguin ajudar a sentir la voluntat divina» Const. [618]: «... el Prepòsit General, o qui d'ell en tingués l'autoritat, ha de tenir molt mirament amb les missions com aquestes, perquè en enviar a un lloc o un altre, per a un efecte o per un altre, a una o altra persona o persones, d'aquesta manera o en aquella altra, per a més o menys temps, es faci sempre el que és un servei diví més gran i un bé universal. I amb tal intenció molt recta i pura davant de Déu Nostre Senyor, i si li sembla per la dificultat de la determinació o importància d'ella, cal encomanar-la a la divina Majestat i fer-la encomanar en les oracions i Misses de la casa, i comunicar-la amb algú o alguns que els sembli dels que es trobessin presents en la Companyia mateixa...»).

D'una banda, la finalitat de les consultes (cf. Const [810] per als Consellers del General), tal com han existit en tota la història de la Companyia a la llum de la espiritualitat ignasiana i malgrat els límits i defectes de com s'han utilitzat, no pot ser altra que buscar junts, i sovint en relació amb l'apostolat, els millors mitjans per complir la voluntat de Déu d'acord amb la nostra vocació i per respondre a les seves esperances i crides.

En aquest context es pot fer referència a una carta de sant Ignasi al

P. Araoz: «D'una cosa encara us parlare: que, com jo uso consultar i conferir amb alguns cada una de les coses que he d'ordenar que importin quelcom, així també voldria que ho féssiu vós..., recordant-vos d'aquell esperit de benignitat i caritat, que en les butlles de la institució de la nostra Companyia el Vicari de Crist Nostre Senyor ens encarrega» (MHSI, Mon. Ignat. 8,225).

I encara més, malgrat que les consultes impliquen només una part dels jesuïtes interessats en una decisió, sant Ignasi no limitava *a priori* els números dels qui podien participar en la preparació de les seves decisions. ¿Que potser no va ser ell qui va aprovar el suggeriment de Polanco: «*quo maior in re aliqua animadvertatur difficultas, eo plurimum consilium esse quaerendum, forsitan omnium qui in eadem domo congregentur*» (MI, ser. III, v. 1, 128 s.)?²⁰

El context històric d'avui

29. Precisament és en aquesta carta escrita pel P. Arrupe el 25 de desembre de 1971, on per primera vegada es recomana en termes explícits a la Companyia el «discerniment comunitari». En la primera part, el P. Arrupe subratllava que les noves situacions de la societat i de l'Església eren les que l'impulsaven a fer aquella recomanació.

En l'actual situació del món, de fet, s'afirma més clarament la dignitat de la persona lliure i la capacitat de participació que té. Així, doncs, el concili del Vaticà II, en definir l'Església com un ministeri de comunió, obria l'exer-

cici de les responsabilitats eclesials a un estil més participatiu. La vida religiosa mateixa rebia recomanacions sobre una «obediència responsable» i, pel que fa a l'autoritat, també se li recomanava que fos capaç de promoure la convergència de tots en un mateix propòsit (*Perfectae Caritatis*, 14). I encara més, *Perfectae Caritatis* (núm. 2) recomanava que es proporcionés als religiosos un coneixement adequat del món d'avui i de les necessitats de l'Església, de manera que se suscités en ells la capacitat de prestar un ajut més valuós als homes, basat en un judici de les situacions a la llum de la fe.

Juntament amb aquesta invitació a una forma de vida més participativa, el Concili demanava als Instituts Religiosos, a més, un retorn a les fonts espirituals (PC 2). Ara bé, entre els tresors de l'espiritualitat ignasiana es troba indubtablement el discerniment espiritual, verdaderament central en els Exercicis Espirituals. El context actual de comunió i participació ha portat, d'una manera normal, a centrar l'atenció en el discerniment en comú com a expressió legítima del nostre carisma, encara més necessària.

30. En la mateixa línia del Concili, el nou Codi de Dret canònic també ha volgut animar, així, els instituts religiosos a desenvolupar en el seu interior una participació de tots els membres d'acord amb la forma de govern pròpia de cadascun d'ells (cànon núm. 618).

31. En entrar en aquest moviment eclesial, les darreres Congregacions

20. Aquest text ha estat citat pel P. Arrupe al començament de la carta sobre el discerniment espiritual en comú (cf. AR XV, 1971, pàg. 767). Aquí en el punt 3.2, pàg. 32.

Generals s'han pronunciat sobre el tema del discerniment apostòlic d'una manera cada vegada més clara. (Per no multiplicar les referències concretes, en l'annex s'assenyalen els textos que tracten sobre aquest tema en les Congregacions Generals 31, 32 i 33.²¹

Cal dir també que la participació de tots en la recerca de la voluntat de Déu sembla més d'acord amb uns temps en què la complexitat de les situacions fa més difícil l'anàlisi dels diversos aspectes de què es componen. A l'exigència de participació s'hi afegeix la necessitat d'acudir, en l'anàlisi de les circumstàncies complexes, a totes les inspiracions de què humanament i espiritual disposen els membres de la comunitat. D'una banda, l'assimilació per part de tots aquests membres de les decisions que es prenen s'assolirà normalment amb una facilitat més gran si d'entrada tots ells han participat en la preparació. A més, ha de quedar clar que, lluny de limitar l'exercici de l'autoritat i la disponibilitat en l'obediència, la pràctica del discerniment en comú no fa altra cosa sinó preparar la decisió del Superior competent, i li ofereix tota l'ajuda de llum, reflexió i oració per tal que pugui trobar més fàcilment la voluntat de Déu *hic et nunc*.

Subjecte i objecte del discerniment

32. a) En algunes cartes anuals sembla insinuar-se que unes comunitats determinades pensen que no tenen cap objecte sobre el qual discernir en comú. Es diu que, una vegada que els Superiors han determinat l'objecte de la missió, no hi

ha cabuda per als dubtes ni recerques ulteriors. Es diu també que, un cop s'ha fet la distinció entre obra apostòlica i comunitat, a aquesta no li pertoca prendre decisions relatives a l'obra i, per tant, no hi ha res sobre què discernir.

Per respondre a aquest tipus de dificultats s'ha de tenir en compte que l'objectiu del discerniment no es limita a la hipòtesi d'obertura o tancament d'obres o de selecció de nous camps apostòlics i ni tan sols es limita a decisions de tipus institucional. Un cop situat l'objectiu específic, que és l'apostolat, el discerniment apostòlic en comú es du a terme, en totes les formes possibles, sobre l'experiència de l'apostolat i la manera de desenvolupar-lo. A més, s'han de fer servir els "mitjans" més idonis per dur a terme la missió rebuda, amb fidelitat i eficàcia, i tenir en compte el canvi continu de les circumstàncies.

33. b) En relació amb aquest objecte global i els diversos aspectes que podran adoptar les decisions que s'hagin de prendre, hi podran haver diversos subjectes cridats a realitzar el discerniment en comú. De fet, podrà ser la comunitat local, tota o en part, o també podran prendre'n part els representants d'un sector apostòlic o un grup d'experts; sovint serà la consulta, sigui local o provincial... Com que no es pot descendir a tots els casos possibles, ens limitarem a les reflexions que segueixen.

En les obres apostòliques sovint hi haurà procediments institucionals definits que caldrà respectar, com també grups responsables a diversos nivells als quals caldrà recórrer. En aquests casos, encara que no es pugui dur a terme

21. Aquí reproduïm aquests textos en els documents 2.1, 4.1 i 4.2.

un discerniment veritable, es procurarà aplicar-ne de manera anàloga les lleis i les exigències. També es pot esperar que, en la mesura que siguin capaços de discernir junts, els jesuïtes, segons les possibilitats de cadascú, aprendran a viure un procés de recerca de la voluntat de Déu amb els col·laboradors.

Serà sempre útil situar el discerniment dins del procés de decisió, del qual en forma part com a preparació activa. D'aquesta manera, apareixerà més clarament el paper específic de l'autoritat competent, ja sia en la convocatòria del grup que discerneix, ja sia a definir la qüestió que ha de ser resolta, ja sia en l'acompanyament de tot el procés d'una manera més o menys directa. Quan es tracti d'una comunitat de la Companyia o d'un grup determinat de jesuïtes, serà sempre el Superior corresponent el qui prengui part específica en el procés de discerniment, i qui acompanyi activament l'esforç de recerca de la voluntat de Déu. A ell li correspon la responsabilitat de prendre les decisions.

Una Companyia en estat de discerniment

34. 1) Perquè la Companyia pugui créixer en la capacitat de discernir en comú sobre l'apostolat, abans de res se n'han de verificar algunes condicions:

Tant des del punt de vista personal com del comunitari, aquestes condicions han estat ben precisades pel núm. 22 del Decret 11 de la CG 32. A les condicions que allà s'hi exposen, s'hi poden afegir les següents:

- Des del punt de vista personal, per tal d'obtenir i mantenir les disposi-

cions espirituals pròpies de les dues primeres setmanes d'Exercicis, s'ha d'insistir en la pràctica de l'oració personal, l'examen de consciència i la direcció espiritual, com també en l'experiència sempre renovada dels mateixos Exercicis –fets sota la guia experta–; s'ha de subratllar la importància del coneixement i la consciència històrica de la realitat humana i social en què es desenvolupa el compromís apostòlic.

- Des del punt de vista comunitari, es necessita un sentit de pertinença viu a una manera concreta d'apostolat o bé, d'una manera més general, a la missió apostòlica global de la Companyia. Com a condicions prèvies, òbviament s'exigeix l'absència de problemes psicològics seriosos.

35. 2) Les darreres Congregacions Generals han animat els jesuïtes a adquirir un cert estil de vida comunitària, en el qual es pugui viure una actitud permanent de recerca de la fidelitat a la voluntat de Déu. I com més s'aprofundeix en les condicions de la recerca esmentada, encara més s'aprofundeix en la vida comunitària i en la seva eficàcia apostòlica.

36. 3) Si aquesta actitud permanent és viscuda efectivament, la comunitat o el grup que discerneix junt podrà realitzar més fàcilment un procés de discerniment (d'"elecció") en el sentit més estricte de la paraula, sempre que es presentin eleccions concretes o decisions que s'hagin de preparar.

37. 4) Més enllà d'aquestes ocasions, que no són tan freqüents, la comunitat podrà viure certes relacions mútues, certes maneres d'expressió comuna,

certs esforços a desenvolupar la capacitat de resposta a la gràcia i a la crida de Déu. Entre aquests models, uns expressen una actitud adquirida de discerniment (cf. 2), i d'altres són com camins de preparació progressiva per a un estat tal de vida comunitària.

S'ha de reconèixer amb honradesa que no totes les comunitats podran dur a terme el discerniment apostòlic en comú, però totes podran, com a mínim, esforçar-se a créixer en la recerca de camins d'aprofundiment apropiats, d'acord amb les possibilitats actuals.

Es poden enumerar algunes formes que de manera progressiva porten a les exigències del discerniment pròpiament dit:

- a) Oració compartida en comunitat sobre la base, per exemple, d'un text de la Sagrada Escriptura o de les Constitucions.
- b) Intercanvis de fe en comunitat sobre la base d'experiències relatives a un aspecte determinat de la nostra vida, per exemple, la missió apostòlica. En una conferència que vaig donar als Superiors jesuïtes d'Itàlia, a Galloro, el 31 de gener de 1985, vaig posar de relleu com un bon ús de la consulta de la casa i de les reunions comunitàries pot fer créixer espiritualment molt la comunitat segons el carisma ignasià. La trobada amb el Senyor es duu a terme també mitjançant la trobada amb els companys, i les reunions regulars d'una comunitat promouen la «participació activa de tots els membres en el procés de coordinació i estímul de

l'apostolat i de tot allò que demana el bé de la comunitat».²²

- c) Com a variant de la forma precedent, intercanvis de comunitat sobre discerniments espirituals personals dels seus membres. Aquest intercanvi també es podria posar en relació amb la missió apostòlica.
- d) «Revisió de vida» o intercanvi comunitari en la fe sobre certs elements de la vida o de la disciplina comunitària segons l'esquema conegut: veure (els fets), jutjar (a la llum de l'Evangeli i, per nosaltres, a la llum de la nostra vocació específica), obrar (programa d'acció).
- e) Avaluació dels treballs apostòlics, a la llum, per exemple, del pla apostòlic de la Província. Es tracta de l'«examen de consciència» ignasià, que una comunitat aplica als treballs apostòlics, una mena de «revisió de vida» sobre la pròpia missió apostòlica.

III. Com créixer en la pràctica del discerniment apostòlic en comú

38. Els textos de les tres darreres Congregacions Generals, recollits en l'apèndix d'aquesta carta²³ indiquen que el tema del discerniment en comú ha estat objecte d'una reflexió cada cop més precisa i de recomanacions constants per part de la Companyia. I els ensenyaments del P. Arrupe van en aquesta mateixa línia. Si reunim el conjunt de textos sobre el discerniment, es pot treure una imatge del que cada jesuïta hauria de viure, del que cada co-

22. A *Información SJ*, 1985, pàg. 50-54.

23. Aquí en els documents 2.1., 4.1. i 4.2.

munitat hauria d'esforçar-se a fer, de quin hauria de ser el paper del Superior i el procés que s'hauria de seguir per dur a terme el discerniment apostòlic en comú recomanat per les autoritats més altes de la Companyia.

Aquest ideal ha inspirat el desenvolupament que segueix. No per oferir una mena d'imatge impossible de realitzar sinó per suscitar en cadascú un camí d'esperança. Encara que no haguem arribat a la meta a què hem estat cridats, no hauriem de comptar encara més amb la gràcia de Déu i conformar-nos, en la mesura de les nostres possibilitats, amb allò que la Companyia espera de nosaltres?

Exigències personals per a cada jesuïta en la pràctica del discerniment apostòlic en comú

39. Per entrar plenament en el camí del discerniment, personal o en comú, cadascú s'ha d'esforçar a créixer en llibertat. Així s'obrirà més a la via de la renovació apostòlica i al desprendiment a què el Senyor ens crida incessantment i percebrà més clarament la part de responsabilitat que li correspon en la vida apostòlica de la seva comunitat i de la Companyia sencera. Cadascú avançarà en aquest camí de llibertat sobretot a través de l'oració i d'una unió amb Déu cada dia més gran.

El jesuïta que desitgi discernir ha de poder harmonitzar el treball i la reflexió. De fet, l'experiència concreta i la contemplació de totes les coses en el misteri de Crist salvador seran les que el facin capaç de buscar, amb una atenció i fidelitat més grans, la voluntat de Déu.

Per al jesuïta cridat a discernir en comú es tracta també de viure plena-

ment la integració en el cos de la Companyia i el diàleg fratern amb aquells amb qui comparteix la vida i el treball. El jesuïta s'esforçarà, doncs, a superar qualsevol forma d'individualisme, qualsevol oblit d'altri, tota temptació d'intolerància, i s'arrelarà en el cos d'una Companyia àmpliament diversificada i que viu la comunió de la missió que li ha estat confiada pel "senyor dels camps" a través de tots els qui comparteixen la responsabilitat de l'enviament. L'obertura sincera de cadascú al Superior i al director espiritual l'ajudarà a créixer en l'intercanvi fratern i en la responsabilitat comuna pel que fa a la missió.

Exigències relatives a la construcció de la comunitat

40. La comunitat que es tracta de construir és, sobretot, una comunitat apostòlica. Alhora, la comunitat apostòlica exigirà viure una comunió d'esperit i la recerca d'una vida comuna que englobi els diversos aspectes de l'existència humana. Tota comunitat, doncs, ha de tendir a fer néixer i fer créixer l'amistat entre aquells que la componen. Aquesta amistat radicarà i s'expressarà en la confiança, l'interès i el respecte mutus, com també en l'intercanvi i en la col·laboració. Aprofitarà les ocasions de descans i d'expansió que es presentin, donarà més importància a les persones que a la feina, convidarà els membres a compartir les alegries i penes de cadascun d'ells; oferirà a tothom els mitjans per superar les amenaces de la inseguretat i de l'agressivitat. Per últim, portarà a cadascú a relativitzar les idees pròpies i les pròpies conviccions en el diàleg amb l'altre.

Reunida en el nom del Senyor i en el seu Esperit, aquesta comunitat es fundarà sobretot en la caritat i en el do de la gràcia divina; tendirà a un intercanvi d'oració i d'experiències en les quals les persones s'obrin més profundament les unes a les altres.

El paper del Superior

41. Abans ja he comentat (núm. 31) que el discerniment en comú no posa cap límit a l'exercici de l'autoritat, la naturalesa de la qual queda definida amb prou claredat en les Constitucions. Deia també que la pràctica del discerniment en comú ofereix ordinàriament al Superior competent una ajuda gens menyspreable perquè governi en la preparació de les decisions. Sense tornar de nou sobre aquesta qüestió, parlaré ara més directament del que s'espera dels Superiors en l'exercici mateix del discerniment en comú.

Ser Superior en la Companyia significa rebre un encàrrec, una missió específica respecte al cos. En conseqüència, significa també rebre una responsabilitat particular respecte a l'edificació d'aquest cos i, en particular, respecte a l'esforç del discerniment sobre l'apostolat que està cridat a viure en comú.

Els Superiors reconeixeran sense dificultat els seus límits en el servei que presten a la comunitat. Si tot jesuïta ha de vèncer obstacles personals per entrar amb més profunditat en el camí del discerniment apostòlic en comú, de la mateixa manera els Superiors poden trobar en el mateix camí dificultats i limitacions personals que, de cap manera, en contradiguin la voluntat més profunda. Assenyalem, doncs, la imatge ideal

del Superior que vol convidar la comunitat o el grup apostòlic que dirigeix a discernir en comú per poder preparar les decisions que haurà de prendre.

Abans de tot, s'advertirà en el Superior l'exigència d'una disposició i d'una pràctica habitual del discerniment a la llum de les orientacions apostòliques de la Companyia que tindrà com a fonament la situació sociocultural en la qual es desenvolupa l'apostolat de què és responsable. Se n'esperarà un sentit de diàleg, tant individualment amb cadascuna de les persones com amb el grup en la seva totalitat. Ell haurà de conduir el discerniment, encara que encarregui la moderació de les reunions comunes a algú altre. D'ell, en dependran especialment la crida a les exigències pròpies del discerniment en comú, la definició de les qüestions sotmeses a la reflexió comuna i la preparació de les dades i la informació necessàries. I al mateix temps que el Superior procuri la unitat del grup mitjançant les decisions que pren, i també haurà d'obrir aquest grup apostòlic al conjunt del cos de la Companyia.

IV. Elements i etapes que han de ser integrades en un procés de discerniment apostòlic en comú

42. Un cop definida la qüestió que s'ha de tractar, la reflexió haurà d'estar precedida d'una anàlisi suficient de la realitat en què s'exercita l'apostolat pres en consideració; aquesta anàlisi es farà d'una manera més o menys àmplia, de manera més o menys "professional", segons la naturalesa de la qüestió que s'estudia; podrà incloure també una discussió amb persones compromeses i ben informades.

Després ve el temps de l'oració i de la reflexió, en la qual cadascú es proposa discernir personalment sobre els diversos temps d'elecció aplicant les indicacions de Sant Ignasi. Després vindrà la posada en comú dels arguments racionals i dels sentits espirituals sense entrar en debats o controvèrsies. Aquests temps d'oració i de reflexió personal, així com la posada en comú, poden repetir-se si sembla que això afavorirà un examen més profund o una comprensió millor de la qüestió de què s'està tractant. A continuació, ve el temps de l'oració en comú –i, normalment, d'una celebració eucarística comuna– i de les conclusions expressades per cadascun dels participants en nom propi. Finalment, tocarà al Superior prendre la decisió i, en escollir-la, es constituirà concretament la unanimitat del grup.

Aquests indicacions, donades d'una manera general, permeten organitzar el millor possible el discerniment en comú, tenint en compte la naturalesa del grup: consulta local, comunitat, grup apostòlic, comissió provincial, reunió de Superiors o assemblea de la Província, consulta o Congregació Provincial; finalment, Congregació General.

43. A propòsit de la qüestió sobre la relació entre el Superior de la comunitat i el director d'obra apostòlica, em remeto a la carta del P. Arrupe sobre aquest tema, de 31 de desembre de 1976.²⁴ Es tracta certament d'un problema complex i que es presenta en situacions molt diverses. Caldrà, doncs, considerar, juntament amb la responsabilitat de cadascuna de les persones, també la responsabilitat comuna com a mem-

bres –possiblement– d'una mateixa comunitat apostòlica i com a membres d'una mateixa Companyia encarregada de l'esmentada obra apostòlica.

Conclusió

44. Aquesta carta no és, certament, la primera paraula sobre el discerniment en comú a la Companyia i no en serà l'última. Les Congregacions Generals i les cartes del pare Arrupe mostren, en efecte, una consciència creixent de la importància espiritual i apostòlica del discerniment. I els aspectes positius i negatius de la pràctica actual demostren que la companyia està en un procés de recerca i de creixement que ja ofereix tantes expressions vàlides de discerniment en comú que s'han de confirmar, portar a un aprofundiment més gran i difondre-les.

Demano que se m'informi sobre l'experiència que la Companyia anirà desenvolupant perquè puguem ajudar-nos mútuament a través dels nostres èxits i fracassos a créixer en això que, segons la meva convicció, és una autèntica aplicació, avui, del carisma ignasià del discerniment. La reflexió següent de Sant Ignasi sembla escrita per al món actual: «Quan és més difícil que els membres d'aquesta Congregació s'uneixin amb el cap i entre si, perquè estan tan escampats en diverses parts del món entre fidels i entre infidels, és quan encara més cal buscar ajudes per això; ja que ni pot conservar-se, ni regir-se ni, en conseqüència, aconseguir la finalitat que pretén la Companyia a major glòria divina, sense estar units

24. Cf. Acta Romana XVI, pàg. 1024-1060.

entre si els membres d'ella amb el seu cap» (Const. [655]). Em sembla clar que un mitjà molt important per dur a terme i promoure aquesta unitat viva de la Companyia és per a nosaltres avui el discerniment apostòlic en comú. No hi ha, doncs, millor manera per créixer junts en «el vincle principal d'ambdues parts per a la unió dels membres en si i amb el cap, que és l'amor de Déu Nostre Senyor» (Const [671]).

Annex 1. Textos de les tres darreres Congregacions Generals sobre el Discerniment en comú²⁵

Annex 2. Les etapes d'un procés de discerniment en comú

NB. Aquí no es tracta de presentar un mètode per seguir-lo detalladament. Són maneres diferents d'integrar els moments successius, personals i comunitaris, d'oració, de reflexió i d'intercanvi, dels quals es compon tot procés de discerniment en comú. I el mateix exercici concret ajuda a tota comunitat, a tot grup, a descobrir el propi ritme, i les exigències concretes a què atènyer-se per entrar en veritat junts en la recerca de la voluntat de Déu. És només per això, i per indicar d'alguna manera el camí que s'ha de seguir en un procés de discerniment en comú, pel que són indicades aquí d'una manera molt àmplia les etapes que normalment, d'una manera o altra, se succeeixen en aquest procés.

1) Definició de la qüestió. Aquesta definició ha de ser precisa i la qüestió mateixa ha de tenir una importància suficient.

2) Al principi del procés cal que hi hagi, per part de tots, un esforç per arribar a una veritable indiferència i per posar-se, personalment i comunitària, en presència de Déu.

En aquest moment del procés, per tant, serà necessària l'oració, tant personal com comunitària, fins i tot, per obtenir la purificació dels afectes desordenats.

3) Mentre cadascú reflexiona personalment, la comunitat intenta créixer en l'esperit evangèlic de disponibilitat davant de Déu, i es confronta amb els criteris definits en els Exercicis, especialment en les Dues Banderes i en les Tres Maneres d'Humilitat.

4) Després s'inicia l'intercanvi sobre la qüestió que és objecte del discerniment:

- Es torna a formular la qüestió.
- Cadascú expressa les seves “raons” i “mocions”. No hi ha debat sinó escolta mútua i, mentrestant, clima d'oració.
- Després, habitualment en un temps ulterior, esdevé un intercanvi sobre les diverses aportacions dels membres del grup, en un clima fet també de silenci d'oració per captar millor el sentit i l'abast de les diverses raons i mocions.

5) Acaba tot amb el procés de la confirmació.

El Superior competent pren la decisió i integra així tot el camí de recerca viscut en comú.

Es en acollir la decisió presa pel Superior que la comunitat troba la unitat.

25. Aquests textos s'han reproduït en els documents 2.1, 4.1 i 4.2.

Pistes per a la reflexió

- El discerniment és un hàbit, una manera de viure i/o treballar junts, què pot exigir a la teva institució, comunitat o grup?
- Tens experiència de DCA de jesuïtes i no jesuïtes junts? En cas afirmatiu: assoliments i dificultats.
- Les dificultats teòriques de què parla Kolvenbach, les tinc resoltes? En tinc d'altres? Quines? Algunes respostes?
- Quines dificultats veus en els hàbits o les formes de procedir del teu grup? Com afrontar-les?
- Segons el que proposa Kolvenbach, veus algunes situacions de la teva comunitat o institució on puguis aplicar parcialment elements del DCA?
- El paper del Superior o Director en el DCA està ben plantejat i resolt en la teva comunitat o institució? Com? En el cas que no estigui ben resolt, quin procediment veus per fer-lo?
- Com definiries l'“estat de discerniment” en una comunitat o un grup?
- Resumeix les exigències que comporta el DCA a cada persona, a la comunitat o grup, al Superior o al Director.
- Compara les “etapes” que proposa Kolvenbach amb les nou “proprietats” proposades per Sosa en l'apartat 1.1. Es poden integrar o sintetitzar? Quines connexions veig entre elles segons la meua experiència?

5. CONFIRMACIÓ I CONSOLIDACIÓ DEL DCA

La Congregació General 34 no només va confirmar la línia desenvolupada durant els anys anteriors, afegint algunes majors concrecions, sinó que va dur a terme una revisió de les Constitucions, segons els desigs del concili del Vaticà II, mitjançant unes Normes Complementàries que són l'autèntica actualització de les Constitucions de la Companyia de Jesús. En aquestes Normes Complementàries de les Constitucions es troba ja el DCA, formant així part de l'Institut de la Companyia de Jesús.

5.1. Congregació General 34

Decret 13: Col·laboració amb els laics en la missió

8. Els laics que col·laboren en apostolats de la Companyia poden esperar de nosaltres una formació específica en els valors ignasians i una ajuda en el discerniment dels objectius i prioritats apostòliques i de les estratègies pràctiques per a la seva realització.

13. Tots els col·laboradors en l'obra haurien d'exercir la corresponsabilitat i comprometre's en el procés de discerniment i presa de decisions comparti-

da, quan sigui oportú. Els laics, segons les seves capacitats i compromís, han d'accedir a càrrecs de responsabilitat i preparar-s'hi.

Decret 26: Característiques de la nostra manera de procedir

8. Déu ens convida a unir-nos a Ell en els seus treballs, amb les seves condicions i a la seva manera. Descobrir el Senyor i unir-nos a Ell, treballant per portar-ho tot a plenitud, és central en la manera de procedir de la Companyia. És el mètode ignasià de discerniment orant, que pot ser descrit com "experièn-

cia, reflexió, opcions, acció; tot això en una constant interrelació segons l'ideal del "contemplatiu en l'acció" [CG 32, d.4, 73]. A través del discerniment apostòlic, individual i comunitari, viscut en l'obediència, el jesuïta assumeix la responsabilitat de les seves decisions apostòliques en el món d'avui. Aquest discerniment s'obre per abraçar també l'àmplia comunitat dels companys amb qui treballem en la missió.

5.2. Normes complementàries de les Constitucions

Sisena part: De l'obediència

150.2. En rebre mitjançant l'obediència la nostra missió i realitzar-la, hem d'exercitar fidelment el discerniment espiritual apostòlic, personal i comunitari, propi de la nostra manera de procedir, com a nascut dels Exercicis Espirituals i de les Constitucions, que es realitza i es recolza en l'examen de consciència, la pregària personal i el diàleg entre els companys dins de la comunitat, així com en l'obertura als Superiors, que ens disposa per a l'obediència.

151.1. Tots reben la missió del Superior, però aquest espera que la comunitat, en unió amb ell i secundant la decisió final, discerneixi i busqui els mitjans concrets per complir-la i el procediment per avaluar-la i revisar-la a la llum de la seva revisió efectiva.

151.2. Si es tracta de coses d'importància i, de fet, es donen els requisits, és recomanable el discerniment espiritual en comú com a camí peculiar per trobar la voluntat de Déu.

151.3. Però en la Companyia, la comunitat que discerneix no és res de deliberatiu o capitular, sinó únicament consultiu, amb la funció, ben entesa i plenament acceptada, d'ajudar el Superior, de manera que aquest pugui determinar el que s'ha de fer per a major glòria de Déu i servei dels homes. A ell correspon prendre la decisió final a la llum, sí, del discerniment realitzat, però lliurement, ja que a ell com a Superior se li ha confiat el carisma i la càrrega de l'autoritat.

Setena part: Missió i ministeris de la Companyia

256.2. Hem de sotmetre a examen, mitjançant el discerniment espiritual i apostòlic, personal i comunitari, tots els nostres ministeris, tant els tradicionals com els més recents, fent especial atenció al paper que puguin tenir per al servei de la fe i la promoció de la justícia en solidaritat amb els pobres, per tal que, si és precís, siguin substituïts per d'altres més adaptats.

Vuitena part: Del foment de la unió en la Companyia

315. La comunitat local de la Companyia és apostòlica, ja que l'objecte de la seva sol·licitud és el servei que els seus membres, en virtut de la seva vocació, estan obligats a donar. És una comunitat per a la dispersió, ja que els seus components estan disposats a marxar allà on han estat enviats; però és també una *koinonia*, és a dir, una estreta participació de vida i de béns, amb l'Eucaristia com a centre, i una comunitat de

discerniment amb els Superiors, sobre els quals cauen les decisions finals al voltant de les missions que s'han d'assumir i realitzar.

324.1. Procurin els Superiors en allò que sigui possible construir una comunitat apostòlica ignasiana en la qual es puguin viure les diverses formes d'una confiada i amigable comunicació espiritual.

324.2. En tota comunitat, segons la missió pròpia que se li ha encomanat i després d'una deliberació madura, elabori's, sota la direcció del Superior, un programa o projecte de vida comunitària, que haurà de ser aprovat pel Provincial i periòdicament sotmesa a revisió.

324.3. El programa de vida comunitària ha d'incloure, a més de la breu pregària diària de què es parla en el núm. 230, altres temps més llargs dedicats a la comunicació espiritual, que poden constituir veritables elements de discerniment espiritual en comú, quan es busca seriosament la voluntat de Déu respecte a la vida i l'apostolat de la comunitat.

326.3. S'han de fomentar comunitats compostes per Sacerdots, Germans

i Escolars en les quals, compartint la fe, els treballs domèstics, el descans, la pregària, el discerniment apostòlic, l'eucaristia, els Exercicis Espirituals, etc. ens fem autèntics “amics en el Senyor” i ens sentim corresponsables els uns dels altres en el seguiment comú de Jesús, i complementaris en la mateixa missió. Per obtenir això es requereix maduresa humana i espiritual i una millor formació per a la comunicació interpersonal.

Novena part: Del govern de la Companyia

354.1. Demanin els Superiors amb facilitat i freqüència l'opinió d'un, de diversos o de tota la comunitat, fins i tot mitjançant el discerniment espiritual en comú (conforme al núm. 151.2.). Escoltin amb gratitud l'opinió sincera dels seus companys, quedant en peu la seva obligació de decidir per ells mateixos i disposar el que finalment s'ha de fer.

354.2. Facin el mateix els “Directors d'Obra” als quals es fa referència en els núm. 406 i 407, atents als consells i suggeriments dels seus germans, per rebre ajuda en el compliment del seu càrrec.

Pistes per a la reflexió

- Des de la meua situació personal i la meua opció de vida, què és el que em sembla més rellevant de les Normes Complementàries de les Constitucions?
- Aquests punts més rellevants, quines exigències poden comportar per a les persones, les comunitats o grups i per a les institucions?

6. NOUS IMPULSOS APOSTÒLICS I MISSIÓ COMPARTIDA

La CG 35, després del camí endegat per les anteriors CG i P. Generals, completa orientacions anteriors, insisteix en la importància del discerniment per a una comunitat jesuítica i també adverteix sobre alguns riscos de deformació del DC (Document 6.1.). En l'actualitat ens movem enmig d'interpel·lacions molt noves, urgents i amb iniciatives apostòliques inèdites i cada dia més compartides per jesuïtes i no jesuïtes. Tot urgeix a avançar en el DCA, amb esforços nous i creatius. Els P. Generals animen la Companyia i els seus col·laboradors. Nicolás aporta llums de l'Orient per motivar i comprendre millor el DCA (Document 6.2.) i orienta molt concretament cap a la Planificació apostòlica (Document 6.3.). Sosa insisteix en la necessitat actual i concreta camins i objectius per determinar la missió de la Companyia en l'actualitat. “La Companyia viu un moment clau de la seva història en un món més complex”. A més a més, la participació de col·laboradors no jesuïtes, laics o no, en l'apostolat de la Companyia enriqueix les possibilitats del DCA i a la vegada exigeix nous esforços de formació i de creativitat (documents 1.1. i 1.2.).

6.1. Congregació General 35

Decret 4: L'obediència en la vida de la Companyia de Jesús

20. Alguns han fet servir el llenguatge del discerniment per justificar el desig d'elegir el seu propi destí, oblidant que en la Companyia el discerniment és discerniment del cos que té en compte una multiplicitat de veus però que no

més arriba al seu final quan el superior confia la missió.

28. La comunitat és també un lloc privilegiat per a la pràctica del discerniment apostòlic, sigui a través de la deliberació comunitària formalment estructurada o mitjançant converses informals que tinguin com a meta la recerca de la major eficàcia en la missió. Aquest discerniment ens ajudarà no només a

acceptar amb gust la nostra missió personal sinó també a alegrar-nos de la missió rebuda pels nostres companys i recolzar-los en ella. D'aquesta manera, la nostra missió es veurà reforçada, i la unió de ments i cors serà més ferma i més profunda.

Decret 5: Govern al servei de la missió universal. Planificació i presa de decisions en la Província

28. El dret de la Companyia (cf. especialment NC 354,1) promou amb fermesa un enfocament participatiu i en discerniment per a la presa de decisions a tots els nivells, fins i tot en el de Província. Per tal que aquest enfocament sigui més eficaç convé tenir en compte el que segueix:

- a) Ha de quedar clar que és el Superior concret, i no un organisme consultiu, qui pren la decisió final (cf. NC 354,1).
- b) Ha d'existir prou claredat en el procés de planificació i presa de decisions. Les funcions específiques de les diferents comissions i dels delegats haurien de ser comunicades de manera adequada als membres de la Província.
- c) S'ha de respectar la funció dels Consultors de Província, tal com està establert en el dret universal i en el propi de la Companyia [cf. *Directrius per als Provincials*, 30, AR 23, 1 (2003) 267]. Les responsabilitats que es confien als equips, oficials o comissions no haurien d'anar en detriment d'aquesta funció.
- d) La Comissió de Ministeris (cf. NC 260,1) ha de ser un instrument eficaç

per a la planificació apostòlica i la seva revisió, especialment en allò que es refereix a les obres i els ministeris de la Província, la creació de noves obres apostòliques i la formació permanent dels col·laboradors.

- e) S'han de tenir en compte els aspectes legals i econòmics de tota decisió.
- f) Han d'existir estructures per a la posada en pràctica dels plans apostòlics de les Províncies i per a l'avaluació contínua de la seva efectivitat.

34. [Correspon al Superior local] liderar la seva comunitat segons una vida comunitària jesuïta, caracteritzada per la celebració de l'Eucaristia, la pregària, el compartir la fe, el discerniment apostòlic, la senzillesa, l'hospitalitat, la solidaritat amb els pobres i el testimoni que els "amics en el Senyor" poden donar al món.

Decret 6: La col·laboració en el cor de la missió

9. El cor d'una obra ignasiana són els Exercicis Espirituals de sant Ignasi. De fet, una obra pot ser anomenada ignasiana sempre que actuï d'una manera que sigui característica del carisma ignasià: quan intencionadament busqui Déu en totes les coses; quan practiqui el discerniment ignasià; quan s'apropi a la realitat a través d'una acurada anàlisi del context, en diàleg amb l'experiència, avaluada mitjançant la reflexió, orientada a l'acció i oberta sempre a l'avaluació.

13. El superior local i la comunitat jesuïta pot també fer molt per facilitar la relació entre una obra jesuïta i la Com-

panyia. Tots els jesuïtes, especialment els assignats a una obra, poden ajudar a promoure un esperit de discerniment i col·laboració amb el seu propi exemple i amb la seva voluntat de presència plena entre els altres.

20. Una darrera dimensió de la formació per a la missió inclou programes de preparació i suport per a directius [...]. Han de rebre una formació adequada en allò que és propi de la nostra manera de procedir, especialment la integració del discerniment apostòlic en la presa de decisions.

6.2. P. Adolfo Nicolás: respostes sobre el discerniment comunitari en una reunió a Roma

Durant el primer matí del curs/taller de «Discerniment Apostòlic Comunitari (CAS) a la llum de la CG35», al gener del 2009, el grup format per unes 86 persones, jesuïtes i laics, va tenir el privilegi de reunir-se amb el P. General Adolfo Nicolás, sj, en una conversa d'ambient informal en la qual va respondre diverses preguntes que li van fer. I així va parlar:²⁶

M'alegro de veure tantes persones que s'interessen per temes sobre l'espiritualitat ignasiana, l'acompanyament, el discerniment i altres aspectes. La meua xerrada reflectirà bàsicament la meua manera d'enfocar aquests temes. Certament m'alegra que vosaltres hagueu tingut l'oportunitat de considerar-los perquè això significa que hi ha un principi de diàleg entre nosaltres.

Primera pregunta

Per què el treball d'un cos apostòlic necessita un discerniment comunitari permanent? Per què no n'hi ha prou amb el discerniment personal dels superiors, dels líders, i és necessari que s'impliqui tot el cos apostòlic de la comunitat?

Fa pocs dies, quan ens preparàvem per als Exercicis Espirituals, llegia un fulletó que unes setmanes abans m'havien enviat des del Japó. El fulletó tractava dels ensenyaments d'un Mestre de Zen, molt famós i, potser, el que més influència ha tingut en tota la història del Japó: el Mestre Dogen. El fulletó és molt breu. Cada capítol ocupa una pàgina que desenvolupa un aforisme budista explicat per Dogen. I hi ha un capítol que respon amb precisió a la nostra pregunta. Dogen es pregunta: per què hi ha persones que tenen por dels canvis? Quan obren els ulls han de veure que sempre hi ha canvis.

He viscut sis anys a les Filipines i he vist com cada grup nacional celebra la cultura pròpia, l'espiritualitat pròpia, la teologia pròpia i, naturalment, de manera diferent. La cultura japonesa es basa en el canvi. L'únic que no canvia mai per als japonesos és que hi ha quatre estacions. I l'essència de les quatre estacions és que estan canviant una vegada i una altra.

Mirem els cirerers florits. El cirerer és el símbol de la cultura i la bellesa japoneses. Floreix de sobte. Al cap d'uns dies, el temps es torna fred, ve la pluja i els pètals cauen i cobreixen el terra com una catifa. Tot molt bo-

26. Revista de Espiritualidad Ignaciana, núm. 122, pàg. 9-21.

nic, sens dubte, però l'essencial de la flor del cirerer és que es panseix en una setmana. Si el bon temps continua més d'una setmana, els japonesos pateixen ansietat i inquietud, i es pregunten què va malament a l'univers.

Tot està canviant. Per això necessitem el discerniment permanent. Fa un any m'escolliren General i ara veig les coses de manera diferent de com eren fa un any. Les nostres prioritats no han canviat però sí que ha canviat la manera de considerar-les. Després de visitar diferents llocs del món m'adono que la meua manera de pensar ha sigut molt limitada. He hagut de canviar perquè la realitat ja no és la mateixa a tot arreu.

El meu predecessor, el P. Kolvenbach, parlava de la fidelitat creativa. Fidelitat perquè hi ha quelcom bàsic en la nostra relació amb Crist, l'Església, el món i la humanitat. Però alhora és creativa, perquè ha de continuar canviant.

Sant Ignasi mai estava content amb l'*status quo*. El famós *magis* que ell proposa suggereix certa falta de satisfacció amb la manera com van les coses. Això vol dir un rebuig espiritual a l'estat actual de les coses.

En les nostres Constitucions, i estic segur que en el Nou Testament també, els verbs que s'utilitzen són els actius –estimar, servir, avançar, caminar, procedir, aspirar, créixer–, tots ells verbs d'acció. La vida espiritual és créixer o disminuir. No existeix el fet d'estar-se aturats en un lloc. Si no creixem, el pes de les nostres debilitats ens domina. Nosaltres creixem, canviem, tota l'estona. Això suposa estar continuament atents a allò que passa al nostre voltant, a allò que és bo i a allò que no és tan bo.

Les persones que servim també canvien, per això canvia també la nostra

llengua. El llenguatge dels nens, dels adolescents, dels joves casats, dels casats madurs, o dels qui treballen junts, no és el mateix per a tots. Ens n'adonem a mesura que tenim més anys.

Quan vaig estar a l'Índia em vaig adonar que en el programa de la meua visita van incloure un missatge d'ànim als nens. No sabia com hi havia de parlar. Em preguntava quins n'eren el vocabulari i el llenguatge. Una experiència en un Diumenge de Pasqua a Tòquio explica el que vull dir. Els treballadors venien a missa amb les famílies i els infants. L'homilia anava a càrrec d'un sacerdot de la comunitat que va preguntar als nens què era el més important a les seves vides. Els nens, sorpresos, es van mirar els uns als altres i van respondre: «Això és molt difícil». El capellà es va adonar que el llenguatge que utilitzava no era el llenguatge dels nens. I aleshores els va preguntar: «Bé, quin programa de televisió veieu?». Reaccionaren immediatament, però aleshores era ell qui no sabia de què estaven parlant!

Quan viatjo, el que més em preocupa no són el menjar ni el clima, estic acostumat a països tropicals i no tropicals. El que em fa més por és parlar amb gent de qui no en sé res, gent amb la qual no he compartit experiències, els problemes de la qual desconec. No m'agrada anar fent conferències sense conèixer els qui m'escolten. És una experiència que ja vaig tenir anteriorment, abans de començar a servir en una parròquia.

El llenguatge, les imatges, els símbols són diferents. Com ja sabeu per l'antropologia cultural, els símbols són molt importants en la vida de les persones. Els símbols neixen, creixen i es desenvolupen, emmalalteixen i moren.

N'hi ha que ressusciten. Hem de redescobrir el nostre propi món pràcticament en cada generació. Això comporta una percepció, sentiment, resposta, capacitat de reaccionar, d'afrontar la realitat, etc.

També canvia el cor de les persones. S'atansen o s'allunyen de Déu. Per això sant Ignasi mateix cada vegada que anava a celebrar missa, mirava l'interior del seu cor. Com desitjaria que nosaltres els jesuïtes féssim això més sovint! En aquesta mirada, en aquest contacte amb el cor, sant Ignasi decidia si pregava a Maria, a Jesús o directament al Pare. Si se sentia molt unit a Déu anava directament al Pare. Si se'n sentia una mica distanciat, anava directament a Crist. I si notava que la distància era més gran, sabia que necessitava una Mare. Pregava primer a Maria, després a Jesús i després al Pare. Si coneixem la nostra pròpia situació comprendrem que no sempre estem en la mateixa disposició. Hem de canviar i hem d'estar-hi atents.

Les circumstàncies del nostre apostolat canvien; la situació d'un centre d'ensenyament canvia, com també la situació d'una parròquia, i canvia també el nostre coneixement de la realitat. En un centre educatiu els estudiants són diferents, una classe no és com l'altra, un grup serà impossible de governar i l'altre trobem que és meravellós!

També canvien els pares. Són diferents com ho són les possibilitats d'aprendre, de divertir-se, d'estudiar, i els mitjans d'ensenyament. Recordo que quan vaig estar al Japó l'any 1961, havíem d'estudiar japonès per un camí difícil, amb un professor i uns quants llibres. Pocs anys més tard van aparèixer mètodes nous d'ensenyament, cassets i dife-

rents ajudes tècniques. Ara els cursos són extra ràpids i en sis mesos es pot aprendre a parlar quan abans es necessitaven tres anys d'estudi.

Vivim en un món on les nostres investigacions ens diuen que el canvi anirà més lluny del que podem preveure. Per exemple, considerem les investigacions del nostre temps en el desenvolupament del cervell, com es desenvolupa el cervell d'un nen. S'obren nous horitzons. Tinc una cunyada que quan va començar a ensenyar anglès complementari a la universitat, es va interessar vivament a saber el perquè els alumnes necessitaven aquest anglès complementari ja que eren bastant intel·ligents, oberts i receptius. Aleshores es va adonar que els seus cervells funcionaven de manera diferent a la d'altres alumnes. Es va interessar per la neurobiologia i aviat va aprendre que tenim cervells diferents i que la manera com es combinen i relacionen activament els uns amb els altres determina, en gran mesura, la manera com actuem, aprenem i estudiem, etc. Tots aquests factors canvien la nostra manera de relacionar-nos i de treballar.

Així també canvien les preguntes que ens fem. Ens demanarem si per ajudar els centres d'ensenyament hem d'ensenyar a les nostres aules o més aviat treballar investigant en educació. Hem de treballar amb alumnes de classes mitjanes o més aviat amb immigrants o amb els pobres dels suburbis, o potser amb nens de zones rurals? Hem d'aspirar a tenir centres de prestigi o més aviat centres més simples que puguin multiplicar-se de tal manera que l'educació d'un país es desenvolupi segons les necessitats del país

de què es tracti? I, seguint en aquesta línia, hem de treballar en centres tradicionals o en escoles tècniques? Tenim col·legis comunitaris que s'ocupen d'alumnes donats per perduts. En lloc de formar-los humanistes, com en el passat i sense perdre l'humanisme de la nostra educació, intentem formar-los per al treball, que és un horitzó totalment diferent. En lloc de treballar en centres educatius independents, es podrà treballar en xarxes de centres com *Fe y Alegría* a l'Amèrica Llatina o en els centres de Crist Rei i de La Nativitat als Estats Units d'Amèrica. La resposta a aquestes preguntes serà del tot diferent al Canadà, Itàlia, Timor o en altres països.

Tot plegat significa que necessitem discernir. Ara bé, el nostre discerniment no pot fer-se d'una vegada per totes. Hem de continuar-lo perquè el procés no acaba mai. Aquells que són o han estat Provincials coneixen bé aquest treball permanent, aquest repte continuat. El món tracta de respondre a les nostres necessitats per camins diferents. Les noves situacions demanen un nou discerniment, creativitat nova i noves respostes.

L'1 de gener del 2000, estava a Manila després d'haver acabat el meu període com a Provincial del Japó. Vaig ser convidat a fer una xerrada als jesuïtes. Vaig escollir com a tema el que podem aprendre de 2.000 anys d'història de l'Església, el que en el passat va donar resultat i el que no en va donar. Aquesta reflexió ens situa exactament enmig de la llum que posa de manifest la necessitat de canvi. La història de l'Església és una història de canvi, però també ho és la història de la vida religiosa i de l'apostolat seglar. Apareixen noves formes,

nous desenvolupaments, noves necessitats i noves respostes.

Cada generació ha de redescobrir-se a si mateixa, redescobrir el cristianisme i redescobrir les respostes a l'Evangeli de Jesucrist. Cada generació té alguna cosa per descobrir.

Però, què passa amb la Tradició? La Tradició ens dona una base i ens dona saviesa. Hem d'acceptar-la del tot i fer-nos-la nostra. Si no és així, no ens serà útil. A vegades tendim a acceptar-ne només una part. Ens inclinem a dir: «Bé, pertanyo a aquesta tradició però en deixo fora la part principal».

Per això necessitem discernir. Les preguntes seran sobre què, com, fins quan, etc. Per això tenim programes de formació, una formació que ens prepari a nosaltres i a altres persones per entrar en aquest procés de canvi. El discerniment és la manera de viure enmig d'un món canviant. Ha de ser comunitari perquè ningú per ell mateix ho pot controlar tot, i Déu no es permet a si mateix ser captivat per cada persona individualment.

En el discerniment ens adonem que mai podem posseir la voluntat de Déu. Podem estar molt a prop de conèixer-la, i podem dir: «Bé, penso que en les circumstàncies presents, amb oració, amb consens, amb les dades que tenim, amb les nostres conviccions, estem el més a prop que podem de la voluntat de Déu. Aquesta és la nostra situació». Però sant Ignasi va continuar posant de manifest que si tenim noves dades que donen llum al nostre problema, hem d'estar sempre disposats a reconsiderar. Déu és lliure i molt més ampli que el nostre enteniment.

L'Obediència mai és una realitat d'un sol acte. El Discerniment és un

procés on cada factor compta: tota experiència, tot acte positiu i tota dada informativa. Per això necessitem comunitat. Recordeu el llibre de Hillary Clinton sobre l'educació *It Takes a Village*.²⁷ De la mateixa manera, fa falta una comunitat per discernir.

Però aleshores ens podem preguntar, per què tenim Superiors? On hi ha una comunitat es necessita algú que coordini. Si no tinguéssim comunitats no necessitaríem superiors. Però el Superior està sempre al servei de la comunitat i al servei de la voluntat de Déu. Tant el superior com la comunitat l'han d'obeir. Estic molt incòmode quan un Superior està tan segur de conèixer la voluntat de Déu que, malgrat el que passa al seu voltant, no està disposat a canviar. Déu ens dona senyals de la seva voluntat de moltes maneres i nosaltres coneixem la seva voluntat en acceptar les senyals que ens dona. Si no les acceptem, estem desobeint i, per desgràcia, hi ha superiors que, de fet, desobeeixen.

El Discerniment Comunitari és, en la meua opinió, un procés lent; lent i real. No existeix un discerniment instantani. És cert, com diu sant Ignasi, que en alguns casos de sobte rebem una llum com li va passar a sant Pau en el camí a Damasc. Però el discerniment és diferent, la seva naturalesa és la recerca i la recerca és un procés lent.

Si tu no formes part del procés, fàcilment pots ser la causa de la seva ruïna. Si no hi estàs realment implicat, mai hi estaràs en sintonia. Si un superior decideix coses perquè les té molt clares i la comunitat no ha tingut

part en el procés, puc dir-vos que més aviat o més tard rebré cartes d'aquesta comunitat que es queixa del fet que el Superior mai els consulta i decideix les coses per ell mateix. La participació de tots, en conseqüència, garanteix el ritme lent, necessari per a un canvi autèntic.

Una darrera paraula sobre aquesta pregunta. Penso que Déu s'amaga en el procés de discerniment. Si seguim un procés que és autèntic, trobem Déu. Si tenim pressa i no parem atenció trobarem a faltar Déu que està ocult en ell. El procés és una gran ajuda i per això sant Ignasi n'era tan partidari. El procés ens porta des d'on estem fins on Déu vol que estiguem, però no hem de pressuposar que el trobarem fàcilment.

Segona pregunta

Quins elements i quines dimensions hem de tenir en compte avui en dia per a un Discerniment apostòlic comunitari?

Sant Ignasi treballa amb nosaltres a través dels Exercicis. Els elements en què estic pensant es relacionen amb la mena d'Exercicis que fem. Ens ajuden a alliberar les ments i els cors per fer els Exercicis que toquen la realitat de la gent, les necessitats humanes i el patiment humà. Des del temps dels meus estudis de teologia he estat pensant sobre com, en l'Evangeli, Jesús reaccionava davant les necessitats de la gent. Jesús reaccionava de tres maneres. La primera, donava al poble el que li demanava, diguem la curació de la lepra,

27. CLINTON, Hilary (1996). *Es labor de todos. Dejemos que los niños nos enseñen*. Mèxic: Espasa Calpe Mexicana, S.A.

de la ceguera, de la paràlisi, o de qualsevol altra malaltia que es patís. La segona, responia a una necessitat oculta, més profunda: el paralític necessitava perdó, el leprós necessitava integrar-se a la comunitat i així en la resta de casos. La tercera, descobria un nou horitzó a tots en general, dimensions noves per a tots els que estaven presents i contemplaven els fets. Per això quan Jesús feia un miracle, al moment la gent se sentia feliç, i admirava i lloava Déu, i deien: «Això no havia passat mai fins ara».

És un exercici excel·lent per a nosaltres descobrir el que un poble necessita i després penetrar amb ells en el que és profund, en el que realment necessita. Aquest exercici és important per a la justícia i la pau, per a l'Església, per a la vida religiosa. Ens fa contemplar en el que és profund de la humanitat de la gent, i ens mostra les causes-arrels de la seva condició. No sempre som conscients d'aquests aspectes.

És important considerar no només els problemes de la persona d'una manera individual sinó la tendència general. Ens preguntem a nosaltres mateixos, per exemple, per què els joves no tenen l'ajuda que acostumaven a tenir, l'ajuda de la família, de la seva formació, del seu entorn? Això comporta un problema diferent. Tot el que ens posa en contacte amb la realitat és de gran ajuda en el nostre discerniment.

Les tendències superficials són paleses, però superficials. Posem, per exemple, el tema del menjar ràpid. Es menja sense que realment hi hagi temps d'assaborir-lo i, en conseqüència, la vida per a la persona arriba a ser superficial. Un fulletó sobre el budisme zen deia que l'experiència de menjar alguna cosa realment gustosa –quan

ho menges i dius: caram! això és realment bo!–, aquesta experiència és una bona preparació per rebre llum, perquè és un moment sense pensar –això és budisme–, sense pensaments, només sentiment pur, un moment de felicitat. El menjar ràpid ens treu l'experiència del plaer, no deixa temps per aturar-se i gaudir d'alguna cosa. No hi ha plaer lliure, ens limitem a fer ràpidament el que hem de fer, i res més. Com afecta tot això la gent, joves i grans?

Aquests són els aspectes que, si els tenim en consideració, ens ajudaran en el discerniment. Quan discernim, som conscients de l'experiència, de les ansietats, de les mancances de seguretat, de la manca d'ajuda, que altres persones pateixen, de la crítica i de la capacitat per rebre-les. Recordo que un professor jesuïta de la Universitat de Sofia em va dir una vegada: «Saps, darrerament trobo molt difícil posar suspensos en els exàmens perquè poden suïcidar-se o caure en depressió profunda. Així, doncs, em pregunto, què he de fer? D'una banda els estudiants estan sotmesos a gran pressió i, per l'altra, són tan dèbils psicològicament que no poden acceptar un fracàs! Com resolc aquest dilema? Com els puc ajudar a enfortir el caràcter?». És un problema concret per al discerniment d'una comunitat, per a un programa pastoral o educatiu.

Altres exercicis influeixen en el canvi dels nostres cors i mentalitats, és a dir, de la nostra vida interior. Aquest exercici ens fa conscients de noves carències. Jo diria que necessitem coneixements psicològics. Tots nosaltres som psicòlegs, però hem de conèixer alguna cosa de la psicologia perquè quan parlem a les altres persones siguem

capaços de conèixer si hi ha manca de contacte amb l'Esperit o simplement una incapacitat psicològica per enfrontar-se amb la realitat o fer una elecció, i continuar divagant sense rumb fix.

Els Exercicis Espirituals ens ajuden a trobar la nostra connexió amb llocs, grups o amb resultats. Aquest és un punt molt bàsic en l'espiritualitat cristiana com també ho és en el budisme o l'hinduisme. Tu treballes i fas el màxim possible, però no estàs aferrat al fruit del teu treball. La connexió amb el fruit del treball és una font d'infelicitats per a molts de nosaltres. Treballem molt i desitgem veure'n els resultats però els resultats depenen a més de molts altres factors. Per això, totes les tradicions espirituals insisteixen en el fet que cal distanciar-se dels fruits. No la desafecció del treball, sinó de la mandra. Treballar dur, però romandre desenganxat dels fruits, lliures. L'Evangeli diu que si la gent no rep el vostre missatge, sacsegeu la pols de les vostres sandàlies i seguiu el vostre camí, lliures i contents. D'aquesta manera, els Exercicis tracten de tendències i temors, de l'estat espiritual de la persona, etc.

Altres Exercicis influeixen en les comunitats religioses, interiorment i exterior. Per exemple, temes sobre la forma o maneres de pregar en una comunitat. Alguns poden tenir molt bona voluntat però potser no saben com tractar els problemes de l'oració comunitària. Els Exercicis ens poden ajudar a descobrir on estan els problemes: potser en la falta d'unitat o en el poc afecte als valors, en una visió distorsionada, en la manca de disposició a entendre's amb els altres o en alguns factors ideològics. Quan en les nostres comunitats estan presents les ideologies, no

hi ha manera de crear un ambient de comunitat.

Existeix també un factor de risc. El risc, encara que no ho creguem, ens impedeix discernir. Així són el risc de la pobresa material, dels problemes financers, de ser anticulturals, de trobar-se amb quelcom que és nou. Els riscos ens porten intranquil·litat. En el tema del risc crec que hem de posar una atenció especial a com valorem l'èxit. Penso que el sentit de l'èxit ha estat un dels enemics més persistents amb què hem hagut de lluitar. És cert que l'èxit és quelcom pel qual donem gràcies a Déu. Però és també una gran temptació, com quan pensem que hem de romandre en un lloc on no som necessaris, perquè simplement hi hem tingut èxit. O quan no volem exposar-nos a riscos perquè tenim por de fracassar. Bé, la vida de Jesús va acabar en un fracàs. Celebrem els èxits contínuament. Encara no conec una comunitat religiosa que hagi celebrat el fracàs en el seu treball pel regne de Déu!

Tercera pregunta

Pot ser el discerniment apostòlic comunitari la contribució de la comunitat apostòlica ignasiana (laics, religiosos, jesuïtes) a l'Església d'avui?

Aquí hem de parlar amb una humilitat gran, perquè nosaltres només som servidors de l'Església. No posem res nostre. Penso que aquest discerniment ignasià pot contribuir molt a l'Església. Podem ajudar l'Església en algunes de les seves necessitats, i integrar-les en el nostre procés de discerniment. Per això he organitzat aquest tema en tres

estadis: punt de partida del discerniment, procés i finalització.

En el punt de partida, tractem d'aquestes necessitats de l'Església "encarnades" en el problema real. El discerniment mai és abstracte; és sempre una cosa concreta. És important comprendre la realitat humana, el sofriment humà i la confusió humana. Necessitem estar segurs que les nostres preocupacions i reptes són els de la humanitat i no altres problemes creats per nosaltres. Portar això al discerniment de l'Església penso que és una gran contribució que poden fer les comunitats i els grups en els seus processos de discerniment.

Aprendre com atansar-se a la realitat i sentir-ne la influència, com moure's dins d'aquesta realitat als impulsos de l'Esperit Sant. La Inquisició no va trobar res heterodox o agosarat en sant Ignasi, però estava preocupada perquè aquest home s'inclinava cap a alguna cosa perillosa, una mica revolucionària. Certament, ell era un revolucionari perquè va prendre's seriosament la realitat humana com a punt de partida i allà va trobar la voluntat de Déu. Tal com Jesús va viure, ell va viure enmig de la realitat; no va prendre la sortida des de la llei sinó des de la vida de la gent, de manera concreta, i des d'allà va buscar la llei.

Per a la contribució al procés esmento tres paraules clau: coneixement, escolta i integració. La primera és aprendre a conèixer-se un mateix i les mocions internes. El P. Anthony de Mello en les seves *sadhanas* (contes meditatus) ha elogiat molt aquest coneixement com el nucli de l'espiritualitat. Es tracta de ser conscient que Déu treballa, movent-se i actuant, i que estem rodejats per signes i que podem dis-

tingir aquests signes; de tal manera que podem reconèixer el significat de les nostres mocions internes, dels nostres sentiments i de les nostres inspiracions i així podem discernir-los i tractar-los bé. Així aprendrem a purificar-nos, a ser dirigits, a lluitar amb coses que semblen contradictòries i a aprofundir-hi. Ignasi va recórrer aquests passos, insistia en la repetició, en l'aplicació dels sentits, després a portar-ho a la comunitat i finalment arribava a una confirmació.

La segona paraula clau és escoltar. Aprendre a escoltar l'Esperit Sant. Això no és quelcom espontani, no hi ha en això romanticisme o engany de si mateix. És molt fàcil confondre el jo amb l'Esperit Sant. Quan un se sent satisfet per alguna cosa, pot pensar amb precipitació que és l'Esperit Sant. És millor esperar! Fins i tot, quan conversem, a vegades fem servir "consolació" i "desolació" amb massa facilitat. No diguem "avui em sento consolat" i precisament només perquè el temps és bo o hem esmorzat bé i ha desaparegut el mal d'esquena. Això no és consolació. Aprendre a sentir l'acció de l'Esperit Sant és una gran gràcia per a l'Església. Penso que és en aquest terreny on podem aportar la nostra contribució sense manipulació perquè la manipulació porta amb ella mateixa la falta de llibertat autèntica.

La tercera paraula clau en el procés és integració. Penso que podem ajudar l'Església aprenent a integrar els nostres punts de vista amb els punts de vista de la comunitat. De nou ens trobem amb el discerniment comunitari. La integració és quelcom que hem d'aprendre. Hem d'escoltar-nos mútuament una vegada i una altra, entre nosaltres i amb la comunitat. Hem d'adoptar una

posició de gran humilitat i començar així a escoltar, no només per dir-ho d'alguna manera, les notes musicals individuals, sinó també la simfonia de tota l'orquestra. El discerniment comunitari exigeix més humilitat que la neutralitat personal. I també exigeix l'acceptació del bé comú per davant de la idea particular.

Aquí és també on l'obediència a Déu a través d'altres té el seu espai. L'obediència és difícil, fins i tot, per als superiors. Però tots hem d'obeir la voluntat de Déu. L'autoritat és part de tot el procés de discerniment i no un element extern. El discerniment real comunitari demostrarà que al cap i a la fi l'autoritat confirma el procés.

Al final del procés, penso que ajudaria l'Església en molts nivells si ens mostréssim més oberts i busquéssim signes per confirmar el que ha estat discernit. No ajuda de cap manera que nosaltres romanguem tancats i fixos en la nostra idea personal i refusem acceptar una decisió que pot ser contrària a la nostra opinió, argumentant que «jo ja he publicat la meva opinió i no puc canviar perquè en fer-ho perdria la meva fama i autoritat». Els signes interiors de confirmació són plaer, esperança, caritat en la comunitat i algunes vegades fins i tot la salut. Quan el P. Charles de Foucauld volia fer quelcom molt difícil, sentia que Jesús li deia en l'oració: «Charles, la teva salut t'ajudarà a descobrir la meva voluntat».

Si el procés esdevé feixuc, la gent s'avorreix i, en conseqüència, comença a abandonar-lo. Aquest és un signe que el discerniment no era bo. Pel que fa a la dificultat, hem de tenir en compte que actualment amb menys gent estem duent a terme el mateix treball i que po-

driem seguir així fins que les persones s'esgotessin. Aquest no és un discerniment bo. El discerniment requereix estar lliure de situacions com aquesta.

En casos així hem de ser prou valents i fermes per prendre una decisió forta, com acabar el treball, la institució o el ministeri, que pot haver tingut molt d'èxit en el passat, però que ara sentim que no pot continuar més temps. No podem destrossar les persones a la recerca d'un treball amb èxit. Donem gràcies a Déu pel passat i esperem que d'altres puguin continuar aquest treball en un futur.

Els signes externs positius són la comunitat mateixa, el consens i, a voltes, el Superior. Però mai són bons signes els nostres profits personals.

Al final, si apareixen nous signes o dades, sempre estem disposats a revisar-ho tot. Ignasi estava sempre disposat a reconsiderar. Si ell mateix tenia aquesta voluntat i disposició, per què no hem de tenir-la nosaltres? Busquem la voluntat de Déu no per demostrar la nostra autoritat. Si canviem la nostra idea potser els altres s'adonaran que tot i així estem intentant obeir. Jo penso que en aquest punt tots nosaltres en una ocasió o altra hem examinat o hauríem d'examinar la prova de la nostra sinceritat, bona voluntat, honradesa i disposició per canviar de mentalitat.

6.3 P. Adolfo Nicolás: Les institucions apostòliques al servei de la missió (gener del 2014)

Cada Província o Regió, mitjançant un acurat procés de discerniment, concreta la missió de la universal Companyia

en un Projecte Apostòlic en què formula la identitat, els somnis i els desafiaments, els objectius i les opcions prioritàries que ajuden els jesuïtes i els col·laboradors, igual que a totes les institucions apostòliques pròpies, a renovar-se contínuament i avançar amb decisió en la via del servei més gran, fent operatives, amb realisme i esperança, les indicacions de les darreres Congregacions Generals.

Les institucions constitueixen una important font de recursos per promoure la *missio Dei*, raó de ser de la Companyia [...].

Però també és cert que les institucions amaguen perills. Poden quedar-se obsoletes i fer-se irrellevants: poden perdre la identitat jesuítica i religiosa: poden absorbir gran quantitat de persones i de recursos econòmics; poden arribar a constituir un obstacle per a la mobilitat apostòlica i fer que es descuidin altres iniciatives apostòliques més creatives.

En les circumstàncies actuals de canvis socioculturals tan ràpids, l'avaluació/examen ignasià és un mitjà clau per saber si les institucions continuen duent a terme l'objectiu apostòlic que els és propi.

De conformitat amb els criteris de sant Ignasi i els primers companys que es reflecteixen en els documents fundacionals de la Companyia, en la base del discerniment sobre les nostres institucions hi haurà d'haver sempre un seguit d'inquietuds sanes i de preguntes obertes:

- capacitat d'interrogar-se sobre la missió i el servei a l'Església i la societat i, fins i tot, sobre el seu valor profètic i de frontera;
- creativitat i dinamisme per avançar des del realisme de cada context particular cap als ideals desitjats i pretesos;
- repercussió de l'ús de mitjans que requereixen les institucions en l'estil de vida i en la pobresa dels jesuïtes que hi treballen i en la conducta ètica i solidària que cal de tots els col·laboradors, etc.

No n'hi ha prou que l'obra funcioni bé, doni un bon servei, gaudeixi de prestigi i tingui un gran èxit entre la gent. En el document *De Statu* (Nairobi, 2012), el P. General suggeria que «no és qüestió de control o de poder, sinó d'avaluar si les nostres institucions continuen sent, i com, fonamentalment instruments apostòlics, i de clarificar-ne l'objectiu bàsic de servei a la missió de l'Església i de la Companyia»²⁸.

6.4. Congregació General 36

Decret 1: Companys en una missió de Reconciliació i de Justícia

8. En aquests temps d'individualisme i competitivitat, és necessari fer present que la comunitat té un paper molt especial, en ser lloc privilegiat de discerniment apostòlic.

28. Continua una llarga sèrie de reflexions pràctiques per als Provincials i Obres Apostòliques. (*Les Institucions Apostòliques al Servei de la Missió*, gener del 2014. Aquest document es va fer per encàrrec de la CG 35 i va ser comunicat als Superiors Majors pel P. General Adolfo Nicolás: AR XXV, IV, I, pàg. 899-906)

10. En la nostra vida de comunitat hem de crear espais per a la trobada i el compartir. Així afavorirem que la comunitat es converteixi en un espai de veritat, alegria i creativitat, de perdó i de recerca de la voluntat de Déu. D'aquesta manera la comunitat pot arribar a ser lloc de discerniment.

11. El discerniment comunitari requereix que cadascun de nosaltres desenvolupi algunes qualitats i actituds bàsiques: disponibilitat, mobilitat, humilitat i llibertat, habilitat per acompanyar d'altres, paciència i voluntat per escoltar respectuosament i perquè ens puguem expressar la veritat els uns als altres.

12. Un instrument essencial que ha d'animar el discerniment comunitari és la conversa espiritual. Per conversa espiritual entenem un intercanvi caracteritzat tant per l'escolta activa i receptiva com per l'expressió d'allò que ens toca més profundament; aquesta conversa intenta prendre en consideració els moviments espirituals, individuals i comunitaris, amb la finalitat d'elegir el camí de la consolació que fortifica la fe, l'esperança i la caritat. La conversa espiritual crea un ambient de confiança i d'obertura en nosaltres i en els altres. No hem de privar-nos d'aquest tipus de conversa en comunitat, ni en les altres situacions en les quals s'ha de prendre una decisió en la Companyia.

13. Està clar que l'actitud d'escolta de l'Esperit en les nostres relacions ha d'incloure els companys de feina. No poques vegades ells ens ensenyen aquesta obertura a l'Esperit. Sovint, la seva paraula i la seva entrega enriqueixen

alguns discerniments que concernen la missió.

23. Una contribució que els jesuïtes i la família ignasiana ofereixen a l'Església i a la seva missió d'evangelització és l'espiritualitat ignasiana, que facilita l'experiència de Déu i en conseqüència pot ajudar considerablement en els processos de conversió personal i comunitària. El papa Francesc afirma una i altra vegada que el discerniment ha de tenir un paper molt especial en la família, entre els joves, en la promoció vocacional i en la formació del clergat [Cf. *Amoris Laetitia*, 296-306]. La vida cristiana es fa cada vegada més personal a través del discerniment.

Decret 2: Un govern renovat per a una missió renovada

3. El discerniment, la col·laboració i el treball en xarxa ofereixen tres perspectives importants en la nostra actual manera de procedir.

4. Discerniment: aquest do preciós de sant Ignasi és part integral de la nostra vida personal i de la nostra vida apostòlica com a cos. Comença amb la contemplació de Déu que treballa en el nostre món i ens permet treure més fruit en unir els nostres esforços als dissenys de Déu. El discerniment és «el que ens arrela en l'Església, en la qual l'Esperit actua i reparteix la seva diversitat de carismes per al bé comú». [Papa Francesc, Discurs a la CG 36, 24.10.2016]. Segons la nostra manera de procedir, el discerniment és el fonament per a la presa de decisions de tota autoritat legítima [...]. Aquest procés

de discerniment ofereix la base espiritual que fa possible la nostra planificació apostòlica.

7. Necessitem un discerniment incliusiu i una contínua planificació i avaluació dels nostres esforços per superar els obstacles i perquè es normalitzi la participació dels col·laboradors en la missió, en els diversos nivells d'activitat apostòlica i en el govern de la Companyia. És important, també, discernir a quins projectes, iniciatives o activitats empreses per d'altres podríem oferir el nostre suport, ja sigui humà, tècnic, intel·lectual o econòmic.

12. Aquesta Congregació vol assenyalar tres temàtiques que requereixen una posterior reflexió i intervenció:

- a) La Companyia ha de seguir millorant els seus processos de discerniment fent-los cada vegada més coherents, és a dir, més capaços d'identificar i respondre als desafiaments globals, en un món que integri els àmbits de govern local, provincial, de conferència i central. La Companyia ha de seguir desenvolupant camins, a cada nivell, per implementar, fer seguiment i avaluar els resultats i les decisions preses.
- b) L'amplitud i profunditat dels nostres processos de planificació i revisió (per exemple, del govern central i de les Conferències) necessiten una més gran atenció i desenvolupament.
- c) Algunes de les peticions del Decret 5 de la CG 35 (per exemple, la comunicació, el fet de compartir recursos econòmics o el desenvolupament del lideratge) han trobat

resposta, però encara són tasques en curs que requereixen atenció.

14. La CG 36 demana al P. General que revisi el procés –iniciat per la CG 34 [D. 21, núm. 28] i que va continuar el P. Peter Hans Kolvenbach [AR 23,1 (2003) 31-36]– d'avaluar com es porten endavant les nostres actuals preferències apostòliques i que proposa, si es cregués oportú, d'altres de noves. El discerniment d'aquestes preferències hauria de comptar amb la més àmplia participació possible de tota la Companyia, així com d'aquells que estan involucrats amb nosaltres en la nostra missió. Amb aquesta finalitat, tal com ho indica la CG 35 [D. 3, núm. 40], el P. General i el Consell han d'establir procediments per avaluar els complexos i llargs processos de planificació apostòlica a tots els nivells i promoure l'ús continuat del discerniment i de la planificació.

22. La CG demana als Superiors Majors que assegurin que el discerniment i la planificació apostòlica en les seves Províncies o Regions estigui en consonància amb les preferències apostòliques de la Companyia i amb el discerniment i la planificació apostòlica de la Conferència a la qual pertanyen, de manera que les preferències de missió que estableix la Companyia universal es tinguin en compte en les obres de les seves Províncies i Regions. El discerniment i les decisions que prenen els Superiors Majors sobre les obres de la seva Província o Regió han de tenir en compte l'influx que exerceixen sobre la flexibilitat i mobilitat necessàries per a la missió universal de la Companyia, especialment dins de les seves Conferències. Un compromís d'aques-

ta mena dona més capacitat al P. General per tirar endavant la missió global, i reforça la corresponsabilitat dels Superiors Majors en el servei de la missió universal de la Companyia.

25. La CG 35 va declarar que «el bon fer del Superior local és essencial perquè la comunitat jesuïta tingui vitalitat apostòlica» [D. 5, núm. 33]. El lideratge apostòlic del Superior local està condicionat avui per la importància que es doni a la promoció del discerniment, la col·laboració i el treball en xarxa. La CG 36 insta els Superiors locals a exercitar el seu servei a les comunitats des

d'aquestes tres perspectives, de manera que aquestes es promoguin a tots els nivells de la missió: local, provincial, de conferència i universal.

La CG 36 convida els Superiors i Directors d'obra, així com a tots els jesuïtes i col·laboradors en la missió, a promoure profunds hàbits de pregària i discerniment com a preludi i acompanyament de la planificació contínua, enfortint les relacions interpersonals i la col·laboració en la implementació dels plans. Tot plegat implica fomentar un esperit de disponibilitat i confiança entre nosaltres i amb tots aquells que serveixen la *missio Dei*.

Pistes per a la reflexió

- En la CG 35, es percep un progrés en l'explicitació de les condicions del DCA?
- Les paraules del P. Nicolás, què afegeixen als documents anteriors?
- Hi corregeixen o matisen algun punt?
- La CG 36, hi afegeix alguna cosa? Aporta alguns matisos?
- Quins requisits més importants assenyalaries per a un DCA amb la participació de jesuïtes i col·laboradors no jesuïtes?
- Com portar a la pràctica l'insistent encàrrec del papa Francesc d'ajudar l'Església a progressar en el discerniment?
- En acabar totes les lectures, intenta resumir les propietats essencials del DCA en cinc punts.
- Quins elements requerits per a una planificació apostòlica destacaries?

A part de les Congregacions Generals i documents específics sobre el DCA dels PP. Generals, aquests han prodigat molts aclariments i propostes al llarg del seu servei a la Companyia de Jesús. Com és obvi, tant per la novetat que va suposar la pràctica del DCA com per l'extensió del temps del seu govern, els escrits dels P. Arrupe i P. Kolvenbach són més abundants. Oferim a continuació una àmplia selecció de textos. Indiquem en cada cas la font, per si el lector té interès a accedir al context d'algun d'ells.

- La Identitat: Pedro Arrupe, *La identidad del jesuita en nuestros tiempos*. Sal Terrae, Santander, 1981.
- L'Església: Pedro Arrupe, *La Iglesia de hoy y del futuro*. Mensajero-Sal Terrae, Bilbao-Santander, 1982.
- Escrits 1983-1990: *Selección de Escritos del P. P.H. Kolvenbach, 1983-1990*. Provincia de España, S.J., Madrid, 1992.
- Escrits 1991-2007: *Selección de escritos del P. P.H. Kolvenbach, 1991-2007*. Provincia de España, S.J., Madrid, 2007.

Discerniment espiritual

1. Mereix menció especial el discerniment comunitari que, essent un dels pilars de la renovació espiritual i apostòlica, és encara molt poc aplicat: de poques comunitats es pot dir avui que siguin *communitas ad discretionem*, bé perquè manquen de les disposicions fonamentals (indiferència, comunicació interpersonal, etc.) que a vegades

fins i tot poden manifestar-se en grups de pressió o manipulació o bé perquè desconeixen la manera pràctica de fer el discerniment (P. Arrupe, «Discurso inicial a la Congregación de Procuradores» [27 de setembre de 1978] a: *La identidad*, pàg. 30).

2. Els intents aïllats d'introduir en les nostres reunions, assemblees i consultes, mètodes de pressió de grup i

manipulació política, [...], han de ser enèrgicament combatuts com a diametralment oposats a l'autèntic discerniment comunitari i a l'esperit que anima el govern de la Companyia (P. Arrupe, «Discurso inicial...» a: *La identidad*, pàg. 27).

3. Sant Ignasi ens ensenya i ens porta a viure en un clima de permanent discerniment espiritual. I la raó és que, com ho fa notar un autor modern, «la voluntat de Déu no s'imposa sempre al cor humà sota la forma d'una única possibilitat clara com la llum del sol i idèntica al pensament propi, encara el més ben intencionat. Aquesta voluntat de Déu pot estar dissimulada sota múltiples possibilitats; no constitueix quelcom establert d'una vegada per sempre, és diferent en cada situació, és precis discernir cada dia de nou quina és la voluntat de Déu. Cada matí ens assalta la pregunta: com he d'estar aquí i ara, en aquesta situació present, en aquesta vida nova, amb Déu i amb Jesucrist» (cf. Bonhoeffer, *Ethique*, Genève, 1965, pàg. 21). [...] Aquí és on el missatge d'Ignasi agafa una profunditat meravellosa. Amb paraules i fórmules senzilles, Ignasi posa la persona humana davant el problema fonamental de la vida: això és el discernir en cada moment la voluntat de Déu per complir personalment la seva pròpia finalitat i per tal que, mitjançant ell, arribin a assolir aquest fi també totes les criatures que l'envolten [EE 23; Rom 20-22]. (P. Arrupe, «A la escucha del Espíritu» [31 de juliol de 1975] a: *La identidad*, pàg. 483).

4. Si analitzem el discerniment amb una anàlisi humana, veurem que en allò

que sembla una simple intuïció o una simple decisió, hi participen almenys el cor, la raó, la reflexió i l'experiència. El cor elevat per l'Esperit i la fe a la connaturalitat amb les coses divines; la raó, és a dir, la saviesa humana i la reflexió teològica; l'observació i l'experiència, és a dir, la vida mateixa amb tot el que té de vivència profunda i d'ensenyament continu. I tot això per arribar a l'acció concreta; ja que, com diu sant Pau, no podem acontentar-nos amb bons desigs (P. Arrupe, «A la escucha...», a: *La identidad*, pàg. 484).

5. D'altra banda, no s'ha de pensar que el discerniment imposi solucions fetes o prefabricades als problemes moderns i urgents que trasbalsen la humanitat d'avui. Com sant Pau, sant Ignasi vol que es facin servir tots els recursos de la fe, de la reflexió humana i de l'experiència, a fi d'investigar l'autèntica voluntat de Déu en les situacions històriques concretes sempre canviants: «Germans, per la misericòrdia que Déu ens té, us exhorto [...] que no us emmotlleu al món present; deixeu-vos transformar i renoveu el vostre interior, perquè pugueu reconèixer quina és la voluntat de Déu» (Rm 12,1.2).

Aquest és el sentit de l'examen de consciència que sant Ignasi repetia tantes vegades durant el dia. No es tracta d'una mera revisió escrupolosa i detallada de les nostres accions, sinó més aviat d'una constant verificació de la nostra vida pel fet que ha d'estar sempre en harmonia amb l'Esperit (P. Arrupe, «A la escucha...» a: *La identidad*, pàg. 485).

6. El sentit de discerniment és un distintiu de la nostra manera de procedir.

És certament, un do de l'Esperit, però l'home s'hi ha d'educar lentament, ajudat pel mateix Esperit i sotmetre's a la seva pedagogia, com ho demostra tota la vida d'Ignasi. Es tracta d'arribar a ser persones que, educades mitjançant una llarga i mai acabada experiència del Senyor, com Ignasi, estiguin permanentment en actitud de recerca i escolta del Senyor, i adquireixin certa facilitat sobrenatural per percebre on està i on no està.

Aquest tret és previ i fonamental a tota acció evangelitzadora en allò que necessàriament té de profètica. Sense ell, aquesta acció deixa de ser autèntica i, enlloc de construir l'Església i la Companyia, les destrueix (P. Arrupe, «El modo nuestro de proceder» [18 de gener de 1979] a: *La identidad*, pàg. 78-79).

7. Hi ha alguna cosa prèvia, absolutament necessària, per poder realitzar el discerniment de què parlem. Aquesta necessitat prèvia és la conversió: la transformació radical interior d'un home que sovint anomenem metanoia, una transformació de l'esperit i del cor.

Però, què és exactament la conversió, la *metanoia*? És semblant a desfer-se d'alguna cosa per deixar espai lliure a l'altre. És desfer-se de tot allò que ens impedeix omplir-nos de l'Esperit Sant, estar del tot a disposició de l'Esperit que Jesús va prometre que ens enviaria, "l'Esperit de la veritat que procedeix del Pare", i que ha de "donar testimoni" de Jesús, conduint-nos a nosaltres, que també som cridats a ser testimonis, vers la "plena veritat" (Jn 15,26-27).

Per això, no és possible que faci un veritable discerniment, sense conver-

sió. Perquè el discerniment, en resum, no és sinó el fet de ser guiats per l'Esperit: veure el món i allò que hi hem de ser i obrar, no ja amb els nostres propis ulls, sinó amb els ulls de l'Esperit.

La conversió, llavors, és una transformació efectuada en el més profund de nosaltres; una transformació radical. No ens enganyem: res és superficial quan es tracta de la conversió. No es tracta de decidir, després d'algun recés fervorós, "donar alguna cosa als pobres", o ser una mica més generosos amb l'obra de caritat que s'havia elegit. Això és lloable, certament, però no és conversió. La conversió no és el do d'alguna cosa que no ens podem permetre el luxe de perdre. És molt més profund que tot això. És l'abandonament de nosaltres mateixos: del nostre antic jo amb els seus prejudicis, les seves conviccions, les seves actituds, els seus valors, les seves maneres de pensar i d'actuar massa humanes, massa mundanes; aquests hàbits que han arribat a constituir una part tan nostra que la sola idea de separar-nos-en suposa una veritable agonia, quan precisament són ells els que ens impedeixen interpretar amb exactitud els signes dels temps, i veure la vida amb saviesa, en tota la seva plenitud (P. Arrupe, «Testimonio de justicia» [1972] a: *La Iglesia*, pàg. 323).

8. Els principis són relativament clars i inequívocs, però quan volem passar a l'acció, al camp de les mediacions i els condicionaments concrets que aquesta implica, entrem en un terreny difícil i ambigu que requereix discerniment. El mateix sant Ignasi ja ens posa en guàrdia sobre el caràcter essencialment ambigu de les accions humanes també en

el camp espiritual: la mortificació, el servei als altres, les mateixes experiències de pregària... poden ser ambigües.

Davant aquesta ambigüitat que ens ve de tots costats –el dimoni que es transfigura en àngel de llum– sant Ignasi ens proposa no ja una teologia, sinó una espiritualitat i unes tècniques concretes per descobrir els enganys de l'enteniment i la voluntat. Si ens podem enganyar en coses que directament ens concerneixen i de les quals es podria presumir que tenim un coneixement més adequat, amb més raó ens podem enganyar en camps que no són menys coneguts i que el desig de guany, de poder o de prestigi fa encara més ambigus.

Aquest, però, no ha de ser motiu per no comprometre'ns i romandre inactius, el nostre compromís ha de tenir en compte aquesta ambigüitat, els valors i contravalors que es donen en el camp de l'activitat humana, i al mateix temps també les exigències de la nostra missió i vocació específiques. Una de les nostres funcions principals és precisament la d'alliberar, en la mesura del possible, tota activitat humana d'ambigüitat, de destruir els ídols deïcides que l'home erigeix i que segons ell signifiquen “la mort de Déu”, sense adonar-se que si Déu mor també mor en l'home i en el món l'esperança d'un veritable i total alliberament (P. Arrupe, «Nuestra misión hoy en América Latina: liberación cristiana» [juliol 1973] a: *La Iglesia*, pàg. 70-71).

9. El discerniment de què parlo aquí no és altra cosa que la reflexió en la pregària sobre una realitat humana –que hem procurat percebre el més clar i

objectivament possible– a la llum de la nostra fe, de l'Evangelí, amb la finalitat d'emmotllar les nostres vides i guiar les nostres accions per poder respondre a aquella realitat tal com ens la dicti l'Esperit. (P. Arrupe, «Nuestra misión hoy...» a: *La Iglesia*, pàg. 72).

10. Certs problemes han de ser abordats des de l'àmbit supraprovincial o internacional, però han de tenir en compte un nombre molt elevat de situacions particulars. Heus ací el perquè no sempre es poden esperar de la Companyia universal posicions i opcions precises, que en molts camps s'imposen a les Províncies i a les Regions. Atès, no obstant, que tot procedeix d'una espiritualitat comuna, i de prioritats apostòliques inscrites en les nostres Constitucions i les nostres Congregacions Generals, com també del *modus procedendi* propi de la Companyia, la unió es fa i es refà contínuament, fins i tot a través de les opcions més concretes i les perspectives particulars que la planificació ha hagut d'elegir en cada una de les Assistències i de les Províncies (P. H. Kolvenbach, «A la Congregación de Provinciales sobre el estado de la Compañía» [20 de setembre de 1990] a: *Escritos*, 1983-1990, pàg. 239).

11. Sense cap mena de dubte, la vida consagrada sent la necessitat de constatar de manera més precisa si tot el que en ella hi passa ve efectivament de l'Esperit; però per continuar essent sensible a allò que diu l'Esperit, es compromet a viure en allò que és provisional i en l'experiència, en la disponibilitat i en la mobilitat. En sotmetre's a aquest impuls de l'Esperit, la vida consagrada s'ha apoderat del discerniment fins

a posar-lo a vegades de moda, i l'ha reduït a una simple consulta comunitària o a vegades a una pantalla darrere la qual s'amaga un govern incapaç de prendre una decisió dolorosa.

Tanmateix, Mestre Ignasi no havia deixat d'urgir les condicions essencials d'un discerniment al servei de l'Esperit quan assenyalava com a element indispensable la indiferència tal com ell la concebia: llibertat adquirida a través de la contemplació dels misteris de la vida de Crist i del camí de la purificació dels nostres propis desigs. Cal afegir que, en les condicions actuals, si no es dona una comunitat digna d'aquest nom, un discerniment comunitari no és més que un esquer (P. H. Kolvenbach, «A la Congregación de Procuradores [23 de setembre de 1999]» a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 131-132).

12. Al final de la Congregació de Procuradors 66, el P. Pedro Arrupe, després d'haver comentat extensament la nostra missió, la posada en pràctica del Decret 4 de la CG 32, conclou així: «Permeteu-me que, contravenint totes les regles de la retòrica, hi insisteixi una vegada més: fa falta més pregària personal, profunda, perllongada, i saber compartir-la amb els altres. Sense pregària, no són possibles ni conversió, ni avaluació, ni discerniment ni afany apostòlic» (P. H. Kolvenbach, «A la Congregación de Procuradores [23.09.1999]», a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 133).

13. La gran novetat va ser el que anomenem el discerniment en comú: una recerca en comú de la voluntat de Déu per conèixer els seus desigs i la seva voluntat sobre la comunitat local en

el compliment de la seva missió. En els Exercicis Espirituals, sant Ignasi havia donat orientacions per a un discerniment personal [EE 169-189]. La Companyia tenia necessitat d'elaborar, inspirant-se en l'obra ignasiana, directrius per a un discerniment en comú que permetés llegir junts els signes dels temps en l'esperit del Concili.

Les reunions ordinàries de comunitat, les consultes, les jornades regionals o provincials poden contribuir a aquesta forma de servei de la missió de Crist, i, de fet, sovint aquestes reunions han desembocat en un projecte comunitari definint concretament la missió de tots i cadascú (P. H. Kolvenbach, «A los superiores de Francia. La Congregación General 34 y la vida comunitaria [30 de novembre de 1996]», a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 207).

14. Perquè una experiència espiritual sigui viva ha d'anar creixent al ritme de la vida. Una nova espiritualitat que no naixerà en cap laboratori, sinó que anirà sorgint del discerniment sobre els assoliments i les dificultats de fer l'experiència de Déu en el nostre món. Els Centres poden col·laborar decidivament en aquest esforç de formulació (P. H. Kolvenbach, «Para una cultura del diálogo y de la solidaridad. ¿Hacia dónde llama la Congregación General XXXIV a los Centros Fe-Cultura?» [10 de setembre de 1995], a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 405).

Discerniment Comunitari Apostòlic

15. Molt encertadament s'ha afirmat que la funció crítica dels cristians és,

o hauria de ser, una espina clavada al costat de la història, un agulló que impedís als homes descansar sobre llovers. Però, com i en quines ocasions, amb quins mitjans es podrà recórrer a aquest agulló?

I per a quina mena d'acció ha de ser, aquesta crítica, agulló? Com podem escollir entre les diverses opcions, la que sigui capaç de generar el bé més durable i més universal? Com podem excloure una opció que aportarà només un alleujament temporal per a un mal present, i crearà potser més problemes dels que hagi resolt?

Són qüestions difícils. Però no són insolubles. No justifiquen de cap manera la indecisió o la inacció. Exigeixen discerniment.

El primer fruit del discerniment és el de diferenciar, ja en el punt de partida, l'ambient d'ambigüitat en la lluita per la justícia, on és necessari reflexionar, és a dir, discernir [...] (P. Arrupe, «Testimonio de justicia» a: *La Iglesia*, pàg. 320).

16. El compromís dels cristians en la construcció d'un ordre social just implica el compromís de l'Església en la política? En cas afirmatiu, de quina manera i fins a quin punt?

L'Església s'ha de sentir inclinada a prendre partit pels pobres. Això significa que es pren partit pels pobres en tots i en cadascun dels conflictes? En cas afirmatiu, com es pot harmonitzar això amb aquesta altra funció fonamental de l'Església, que és la reconciliació? En cas negatiu, què significa això, llavors?

L'Església ha de donar testimoni de justícia. Però també ha de donar-ho de caritat. Quan aparegui un conflicte,

encara que sigui aparent, entre aquestes dues obligacions, què ha de fer?

Més endavant direm alguna cosa sobre aquestes qüestions. No fem aquí sinó mencionar-les. Per posar de relleu el fet que si l'Església vol complir la seva missió de testimoni en el que fa referència a la justícia, ha de practicar el discerniment: el discerniment espiritual, sobrenatural amb el que es busca, atesa la complexitat d'una situació concreta, la direcció per la qual l'Esperit Sant, l'Esperit de Veritat, ens vol conduir (P. Arrupe, «Testimonio de justicia» a: *La Iglesia*, pàg. 321).

17. La comunitat cristiana ha d'arribar a ser un òrgan de discerniment, i ha de ser estructurada en aquest sentit: «incumbeix a les comunitats cristianes analitzar amb objectivitat la situació pròpia del seu país, aclarir-la mitjançant la llum de la paraula inalterable de l'Evangeli, deduir principis de reflexió, segons els ensenyaments socials de l'Església» (*Octogesima adveniens*, núm. 4). Aquestes paraules de Pau VI ens porten a parlar del mètode de discerniment.

Perquè el treball de discerniment arribi a tots els nivells, els qui ocupen llocs de responsabilitat i d'influència en l'Església tenen l'obligació especial d'anar al capdavant, de donar exemple. És necessari, primer de tot –intentarem demostrar-ho tot seguit–, que adoptin ells mateixos una actitud i un estat espiritual que els permeti veure just i clar. Així, quan ens trobem en una situació on calgui aplicar el discerniment s'ha de plantejar la qüestió: quins són els fets?

Per arribar a ser capaç de discernir la manera de promocionar la justícia en una situació concreta és indispensable

ble el coneixement objectiu dels fets. D'aquí la importància de constituir organismes i mètodes que permetin obtenir una informació exacta de la situació per després analitzar-la i difondre finalment aquesta informació. A continuació, haurem de reflexionar sobre els fets i interpretar-los a la llum de la fe [...] I amb tot, la simple acció de recollir i interpretar les dades sobre els fets, per més que sigui essencial, no és encara dur a terme el discerniment, parlant amb propietat, és una reflexió realitzada en pregària sobre la realitat humana (que hem intentat captar al més clarament i objectivament possible), a la llum de la fe, i tenint aquest objectiu: modelar les nostres vides i orientar les nostres accions respecte a aquesta realitat només i únicament segons ho indiqui l'Esperit (P. Arrupe, «Testimonio de justicia», en: *La Iglesia*, pàg. 321-322).

18. El *discerniment comunitari* és, amb més claredat encara, una de les primeríssimes tasques que el superior té encomanades i un dels seus principals deures amb la comunitat. És la vitalitat apostòlica de la comunitat mateixa, l'eficàcia de les obres que aquesta comunitat té encomanades, el que està en joc. Solament en un clima de discerniment, quan es compleixen els requisits coneguts, pot portar-se a terme una avaluació i una opció de l'alçada i la profunditat que requereix la mateixa naturalesa espiritual de la nostra activitat apostòlica, conjugada amb elements i tècniques humanes, tal com ens prescriu la Congregació General. Des del punt de vista pràctic, desitjo recalcar que la iniciativa recau generalment en el superior, o almenys

amb la seva aprovació. Siguin quines siguin les altres formes de diàleg ja existents, pot arribar el moment que ha d'eleva-se el diàleg i la deliberació al nivell de discerniment espiritual. Però no ha de considerar-se un esdeveniment extraordinari, ja que "la comunitat jesuítica és una comunitat de discerniment". Aquest discerniment respon a un requeriment d'instàncies superiors del govern de la Companyia, com són la Regió, la Província, l'Assistència o el mateix General, sempre mirant a l'adopció d'importants mesures de govern o que afecti l'apostolat d'una obra concreta o de la planificació d'un conjunt.

De tot el procés de discerniment, el que m'interessa subratllar aquí és això: el paper decisiu que us correspon. La decisió final –que dona al discerniment el seu valor com a procés religiós a la llum de l'Esperit, i sanciona la validesa de l'opció– és únicament del superior. Però seria il·lusori pretendre passar de cop d'una situació d'estancament i mancança fluïda d'intercomunicació fraternal al discerniment comunitari. Sense un rodatge previ en àmbits més assequibles –comunitat de fe i vida, reunions comunitàries, informació compartida habitualment, consultes restringides i/o ampliades en la mesura que les circumstàncies ho aconsellin o consentin– la comunitat no tindrà el nivell espiritual necessari ni, en el pla humà, la dinàmica de relació i de funcionament de grup que és indispensable. D'aquí ve l'obligació del superior de treballar amb paciència i constància en aquesta direcció. A això l'anima la Congregació General 32. Perquè és cert que el discerniment espiritual comunitari és cosa molt diferent d'una deliberació

ordinària però, humanament parlant, pressuposa que s'ha dominat ja aquest nivell (P. Arrupe, «El Superior local: su misión apostólica» [13-14 de febrer de 1981], a: *La Iglesia*, pàg. 783-784).

19. Ens hem de preguntar seriosament davant Déu si els nostres ministeris i activitats, tant els més “espirituals” com els més “socials”, si les nostres pròpies vides reflecteixen de fet totes les dimensions alliberadores de la nostra missió, la seva transcendència i immanència, i si en cas contrari prenem les mesures adequades per posar-hi remei. També ens hem de demanar si per amor al pobre i a l'oprimit tenim l'audàcia evangèlica de trencar si és necessari amb el passat, amb “el que sempre hem fet”, d'abandonar obres i institucions menys aptes a les necessitats actuals i llançar-nos a l'esperança per camins nous; si, seguint l'exemple de Crist, optem veritablement pels pobres i oprimits i lluitem efectivament, amb tots els mitjans evangèlics al nostre abast, contra l'opressió i explotació de què són víctimes, però sense suscitar nous odís ni amargors, sinó només l'esperança d'alliberament que en Crist ja està present en el món; si estem no tan sols disposats sinó inclinats, quan les circumstàncies ho requereixin, a conviure amb els pobres, a participar de la condició dels oprimits tal com Crist ho va fer: si som capaços de lluitar contra tot el que pot haver-hi de pecat, d'injust i opressiu, no per motius ideològics sinó purament evangèlics i apostòlics, i de fer-ho respectant les persones, sense destruir l'autoritat, sense debilitar la unitat i disposats a donar exemple d'una més gran equitat i solidaritat i de pobresa evangèlica

en la nostra pròpia vida quotidiana, en les nostres cases i Províncies, excloent despeses innecessàries, posant veritablement en comú el que cadascú aporta; si estem convençuts que va ser en primer lloc per la seva passió i per la seva mort com Crist ens va alliberar, i si aquest convenciment troba la seva expressió en la nostra vida i activitat, en el valor que donem al patiment, al treball callat i silencis de tants jesuïtes que moren diàriament per alliberar l'home del pecat i de les seves conseqüències i per obrir-lo a l'esperança en Déu i en els altres.

Si no estem disposats a tot això, només ens queda una disjuntiva: o ens disposem a tot això a través d'una *metanoia* profunda, o ens declarem incapaços d'anar fins al fons en l'opció evangèlica fonamental que és estimar Crist pobre sense reserves (P. Arrupe, «Nuestra misión...», a: *La Iglesia*, pàg. 72-73).

20. Per vocació, la Companyia assumeix l'opció preferencial pels pobres. Però haurà de passar per un període d'aprenentatge i d'experimentació real en tots els sectors de la seva activitat apostòlica. Perquè la Companyia, com l'Església, tot i aprovar el compromís per la justícia al servei de la fe, encara no coneix totes les conseqüències concretes que se'n derivaran per al ministeri pastoral, per al sector de l'educació i també per a l'activitat social. Haurà de sospesar contínuament l'autenticitat de les seves temptatives i recerques, de les seves experiències i dels seus esforços per avançar en el camí que l'Església ens mostra en els seus documents més recents (P.H. Kolvenbach, «Sobre la acogida de la Congregación Gene-

ral 33» [3 de maig 1985], a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 46).

21. L'altre punt indispensable per a l'apostolat de la Companyia, i on moltes reaccions han trobat a faltar més precisió i realisme, és el discerniment apostòlic, únic mitjà per treballar en fidelitat constant a la veu de l'Esperit en i per a l'Església (P.H. Kolvenbach, «Sobre la acogida...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 47).

22. El discerniment apostòlic “en comú” és tasca de tota la “comunitat” educativa. Els jesuïtes aporten el seu coneixement i experiència de l'espiritualitat ignasiana, mentre que els seglars contribueixen amb la seva experiència de la vida familiar, social i política. La nostra missió comuna serà més efectiva, en la mesura que tots puguem continuar aprenent els uns dels altres (P.H. Kolvenbach, «Sobre las “Características” de la Educación jesuítica» [8 de desembre de 1986], a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 144).

23. És en la vida comunitària, que ja és missió, on s'adquireix la sensibilitat apostòlica amb aquestes prioritats i on es discerneix, a la llum de Crist, la delimitació concreta amb què un treball apostòlic s'ha d'acceptar o modificar, complir o abandonar (N.C. 315) (P. H. Kolvenbach, «Sobre la vida comunitaria» [12 de març de 1998], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 56.).

24. Desertar dels nostres propis llocs de poder podria ser massa fàcil. Generalment, això serveix només per entregar tota l'estructura social a l'exploatació de l'egoista. Aquí és on preci-

sament comencem a sentir fins a quin punt és difícil la lluita per la justícia. Aquí és on els alumnes d'escoles jesuïtes poden ajudar en el procés de trobar la voluntat de Déu fins i tot en circumstàncies confuses, a través d'un gran regal que hem rebut del nostre fundador, sant Ignasi. Em refereixo al discerniment ignasià. Aquest consisteix en un procés que ens ajuda a alliberar-nos per trobar el pla que Déu té per a nosaltres i pot portar-nos a elegir lliurement el més gran bé per a nosaltres i per a tots els fills i filles de Déu (H.P. Kolvenbach, «Congreso Mundial de Antiguos Alumnos/Alumnas de la Compañía de Jesús» [21-24 de gener de 2003], a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 474).

25. I si el nostre amor a Jesucrist, inseparable del nostre amor a la seva esposa l'Església, ens porta a buscar la voluntat de Déu en cada situació, també pot obligar-nos a fer una crítica constructiva i amorosa basada en un discerniment profund. Aquest també podria portar-nos a romandre de moment en silenci. Tanmateix, no pot justificar mai una manca de solidaritat amb l'Església, de la qual nosaltres de cap manera ens distingim o separem (P.H. Kolvenbach, «A la Asamblea General de la Comunidad de Vida Cristiana» [4 d'agost de 2003], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 481).

26. La gràcia de veure Déu en totes les coses possibilitava a Ignasi discernir els signes de la seva presència encara en l'obscuritat de l'Església. Per aquests signes reconeixia el Senyor present entre nosaltres. Avui no són signes els que falten, sinó la nos-

tra capacitat amorosa de descobrir-los (P.H. Kolvenbach, «A la Asamblea General de la Comunidad de Vida Cristiana» [4 d'agost de 2003], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 486).

27. Per confirmar el discerniment és necessari, com diu Ignasi, anar a l'Església per no equivocar el camí. En concret, això significa converses i trobades amb les esglésies locals –la parròquia i la diòcesi– i amb l'Església Universal (P.H. Kolvenbach, «A la Asamblea General de la Comunidad de Vida Cristiana» [4 d'agost de 2003], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 487).

28. «Exercir la corresponsabilitat i comprometre's en el procés de discerniment i presa de decisions» (CG 34) exigeix una preparació atenta i sistemàtica (P. H. Kolvenbach, «Colaboración con los laicos en la Misión» [6 d'octubre de 2004], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 495).

29. La traducció d'aquest estar amb Crist, viure amb Crist, morir amb Crist en la realitat concreta de tots els dies –una realitat també política, la realitat que es presenta aquí i ara–, es realitza mitjançant un procés de discerniment de la voluntat de Déu, que es concreta mitjançant una veritable elecció (P. H. Kolvenbach, «Mística y Política de Ignacio de Loyola» [26 de febrer de 1991], a: *Escritos, 1991-2007*, pàg. 517).

30. Són diversos els informes que es lamenten del fet que les comunitats no aconsegueixen en grau suficient el nivell de discerniment apostòlic, insuficiència relacionada a vegades amb un nivell de comunicació superficial, i

amb una manca de voluntat, o potser incapacitat, per parlar de temes potencialment conflictius o delicats de manera madura (A. Nicolás, *De Statu S.J.*, [9-15 de juliol de 2012], *AR XXV-II*, pàg. 560).

31. II. Anàlisi: Discerniment. Afortunadament, els jesuïtes sentim arreu la necessitat d'una anàlisi de la societat que sigui complert, i que serveixi de base al nostre discerniment apostòlic. Volem saber quins elements nous integren avui el discerniment espiritual des d'una perspectiva social, política, cultural o religiosa. La nostra aportació a la reconciliació i a la pau no vol deixar de banda cap aspecte que pugui contribuir a una millor comprensió dels conflictes presents i dels processos socials allà on fem un servei apostòlic.

Aquesta visió “integral” requereix procurar una atenció especial a les dimensions mística, espiritual i profètica de la vida. On pateix, Déu, avui en el món? Com està treballant Déu en els cors de totes les persones per alleujar l'ingent patiment dels altres? A quines fonts de Vida podem recórrer per sanar tanta mort i restaurar els vincles entre tants grups i persones que exclouen i són excloses violentament?

Aquest discerniment ens serà també de gran ajuda a l'hora d'identificar i comprometre els col·laboradors més pròxims, en la missió en favor de la reconciliació i la pau. Tots ens necessitem i tots som únicament senzills i humils cooperadors en “l'obra de Déu” (Jn 6,28-29), cridats a oferir les nostres persones al treball (A. Nicolás, *Respuestas a las Cartas Ex Officio* [08.09.2014], *AR, XXV-IV*, 1, pàg. 1040-1041).

32. En la nova situació de reducció de nombres i de canvis culturals el discerniment pren un nou sentit. Es tracta d'alguna cosa que toca el nostre carisma i l'herència ignasiana, que portem al cor. En algunes cartes es parla dels nostres números en disminució en un to més aviat sociològic, com si dels números en depengués la nostra efectivitat apostòlica. Crec que hi ha raons per pensar que no és així. Ignasi tenia menys companys i, tot i això, va poder inflamar el món. Potser no sempre hem estat fidels a la necessitat de discernir continuament, exigida per un món en canvi continu. Potser hem caigut en la temptació de l'activisme o la sobrecàrrega (amb individus molt dotats, que tenen tres o quatre responsabilitats, a les quals no poden respondre plenament). O potser hem cregut més en criteris externs que en la qualitat de les nostres vides i l'alegria de l'Evangeli. El discerniment autèntic no és fàcil. Es basa en condicions de llibertat interior o despreniment que no es poden donar mai per suposades, especialment quan es tracta de grups. Potser aquest segueix essent un dels més grans desafiaments del moment actual de la Companyia. (A. Nicolás, 2015. *Respuesta a las cartas Ex Officio, AR, XXV, V*, 2015, pàg. 1646).

Planificació apostòlica

33. Les províncies es troben en procés de recerca d'una planificació apostòlica per al futur. El discerniment apostòlic no és una operació de sensatesa per a una organització multinacional que ha perdut més de 10.000 operaris en vint anys, veu augmentar el nombre de les seves obligaci-

ons i ja no està en situació de mantenir les seves activitats. Al contrari: és una reflexió, en pregària, sobre la realitat humana concreta, percebuda al més clarament i objectivament possible, a la llum de la fe en l'Esperit i en l'Església, per introduir en les exigències apostòliques inamovibles del carisma propi de la Companyia les orientacions de futur, a les quals crida l'Esperit, en i per a la seva Església (P.H. Kolvenbach, «Sobre la acogida...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 47-48).

34. Aquestes orientacions es tradueixen en altres tantes eleccions entre activitats apostòliques desitjables i en decisions de renovar, tancar o obrir unes obres determinades. En algunes Províncies es tracta d'aquesta manera de reconquerir una més gran mobilitat apostòlica. En altres llocs, de respondre a les crides fetes per l'Església a les darreres Congregacions Generals. En altres, les circumstàncies sociopolítiques impedeixen tota llibertat apostòlica, però no haurien d'impedir una renovació interior indispensable. Arreu, en formes diverses, la Companyia es prepara per a un futur apostòlic, lleument apuntat i dibuixat pel concili del Vaticà II i per les darreres Congregacions Generals.

Allò que no s'integri en aquest moviment de l'Esperit desapareixerà; l'obra apostòlica que s'hi integri pel discerniment apostòlic, perllongant així l'elecció dels Exercicis Espirituals, segellarà la incorporació de la Companyia a l'acció pasqual del Senyor, mort per ressuscitar. A través de la pregària i la deliberació comunitàries, la visió i la gestió apostòliques, consulta i decisió en el sentit del govern ignasià, "hem d'anar desenvolup-

pant una assimilació gradual de la pedagogia apostòlica dels Exercicis”, per “abandonar el nostre costum de mirar” com absolutes “les nostres maneres de sentir i obrar” i per “reconèixer el Verb de Déu” (Decret 1,13,41) realitzant en la nostra història el misteri de la Pasqua, cridat a penetrar en tot el que està cridat a viure veritablement i a produir fruits en abundància (P.H. Kolvenbach, «Sobre la acogida...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 48).

35. Per continuar aquesta missió universal de la Companyia i posar remei als “estancaments” apostòlics en què correm el perill de tancar-nos, durant els darrers anys la major part de les Províncies han emprès un esforç de planificació apostòlica. Mitjançant un discerniment en comú, viscut segons modalitats molt diverses, les Províncies intenten fixar, en comunió amb l'Església, les seves prioritats per respondre amb les forces reals de què disposen a les necessitats apostòliques. En virtut d'aquesta planificació, algunes obres són creades o reforçades i d'altres són suprimides o confiades encara a d'altres. Tota aquesta planificació apostòlica, que està lluny d'haver-se acabat, pretén, sobretot, expressar la nostra disponibilitat a la voluntat de Déu sobre nosaltres. En perfecte acord amb els Exercicis Espirituals, ens esforcem a buscar i trobar la nova missió o la missió renovada que el Senyor ens confia, atesa la situació concreta de l'Església i del món, a què el Senyor ens envia, i l'impuls real de la missió específica de la Companyia.

Així, la nostra planificació se situa en un perllongament de l'elecció. És una gràcia poder percebre els signes

dels temps i, en conseqüència, poder crear maneres noves d'apostolat, sense deixar-se empresonar per esquemes passats o per ideologies recents i, tanmateix, ja caducades. És una gràcia poder preparar així un futur que no condemna les noves generacions a portar un pes insuportable sinó que obre l'espai indispensable a tota renovació apostòlica. És una gràcia, en definitiva, que dient i realitzant la transferència d'algunes de les nostres obres en un procés de planificació apostòlica, puguem salvar per a d'altres l'experiència invertida i assegurar millor les responsabilitats morals que hem contret amb els nostres col·laboradors i amb aquells que havien confiat en nosaltres (P.H. Kolvenbach, «A la Congregación de Procuradores, sobre el estado de la Compañía» [03.09.1987], a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 192).

36. Finalment, no és indiferent que escoltem el que l'Esperit del Senyor ens diu, a través de les noves generacions: la seva desproporció numèrica en alguns llocs no ha d'enfosquir la contribució qualitativa que poden i han d'aportar a la renovació apostòlica que el Senyor de la vinya no para d'oferir-nos (P.H. Kolvenbach, «A la Congregación de Procuradores», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 193).

37. Si la Companyia ha pogut aquesta vegada realitzar projectes més o menys precisos, la raó no és només la necessitat en què es troben moltes Províncies de prendre decisions de tancar o obrir, en raó de la disminució o augment dels efectius disponibles. Lenta, però segurament, la Companyia aprèn a discernir en comú i a escrutar unida els signes

dels temps (P. H. Kolvenbach, «A la Congregación de Provinciales sobre el estado de la Compañía» [20.09.1990], a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 237).

38. Per tot arreu s'ha sentit la urgència de posar en pràctica els criteris ignasi-ans d'elecció, tal com els proposen el Exercicis Espirituals i les Constitucions així com les darreres Congregacions Generals. Es constata d'aquesta manera una cura general a partir de la realitat sociopolítica i eclesiasticocultural per conèixer bé les ocupacions i necessitats, mirant a un compromís conforme a les prioritats apostòliques de la Companyia amb els mitjans específics de què disposa avui i demà. Certament, aquest compromís pren les formes més diverses a causa de situacions en les qual ens toca viure el servei de la fe i la promoció de la justícia. Encara que un o altre projecte apostòlic, per la força de les coses, s'interessa gairebé exclusivament pels problemes de la Província i per les qüestions internes de la Companyia, no deixa de mencionar l'activitat “missionera” de la Província i els seus compromisos en l'àmbit de la Companyia internacional (P.H. Kolvenbach, «A la Congregación de Provinciales...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 237).

39. Totes aquestes relacions, d'altra banda, en donar compte del discerniment apostòlic operat, testimonien una gran confiança en el carisma ignasià i el patrimoni vivent de la Companyia. Però si en general el desig de col·laborar amb els laics en les nostres obres pròpies ha fet progressos indiscutibles, s'ha de reconèixer que la Companyia rarament es preocupa de prendre un nou apostolat amb membres del clergat

diocesà, o d'altres famílies religioses, o amb els moviments eclesials. Queda també indecisa l'opció entre la concentració de totes les nostres forces en obres comunes i el compromís amb les vocacions personals i amb els ministeris particulars, molt més dispersos. Tot i les seves debilitats i errades, la planificació apostòlica representa un pas positiu que mereix ser seguit, si és possible, amb una gran participació dels jesuïtes implicats (P.H. Kolvenbach, «A la Congregación de Provinciales...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 238).

40. Si la planificació ha desenvolupat en la Companyia el sentiment de ser un cos apostòlic, no ha pogut evitar, al contrari, una certa “provincialització”. Un projecte apostòlic, per ser concret i inculturat, ha de tenir en compte les condicions de vida i les situacions d'Església molt diverses d'una regió a una altra. Així, el que ha pogut semblar a primera vista un problema d'abast universal es revela com un problema propi del primer món, pel fet que s'estableix un contacte amb els altres “mons” (P.H. Kolvenbach, «A la Congregación de Provinciales...», a: *Escritos 1983-1990*, pàg. 238-239).

41. Amb massa freqüència ens movem en un ambient tancat en excés quan, en fer discerniment per a les nostres prioritats apostòliques, prescindim de les necessitats de les diòcesis en què treballem, i únicament pensem en les nostres necessitats i problemes (P. H. Kolvenbach, «A la Congregación de Procuradores sobre el estado de la Compañía» [17 de setembre de 1999], a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 119-120).

42. Alguns de vosaltres esperarien solucions i directives per part meva [...]. Però, en canvi, del que he dit anteriorment es pot intuir la meva solució: discerniment ignasià *in loco*. Cada país, cada entitat social o política i, en el nostre món en tan ràpida evolució, cada període té les seves característiques i problemes propis. Essent aquests particulars, exigeixen solucions especials per al seu propi discerniment (P.H. Kolvenbach, «A los participantes en el Encuentro JESCOM» [12 de setembre de 1991], a: *Escritos 1991-2007*, pàg. 389).

43. Són tres els reptes que la Companyia d'avui ha d'afrontar en el terreny de la missió i l'apostolat:

- El primer i potser el més important és el desafiament de *perfeccionar el nostre discerniment*. És necessari que el nostre servei es faci més

profund, en completa harmonia amb la nostra vocació, amb el nostre esperit i amb el treball professional que exigeix el món actual. És impossible fer tot això sense un discerniment delicat però ferm que determini què és el que podem realitzar avui de manera raonablement bé, amb els recursos i el nombre de persones amb què comptem. D'això en depèn la credibilitat i l'impacte del nostre servei a l'Església i al món. No podem carregar senzillament sobre les espatlles dels jesuïtes joves un discerniment fet per generacions passades.

- El segon és el repte de la *formació per al lideratge*.
- I el tercer segueix essent el de *possibilitar i aprofundir la col·laboració* entre jesuïtes i entre jesuïtes i col·laboradors seglars (A. Nicolás, *De Statu S.J.*, [9-15 de juliol de 2012], *AR XXV-II*, pàg. 558).

PREGUNTES GLOBALS

1. Veig la necessitat del DCA? Per què?
2. Estic motivada o motivat per al DCA?
3. Aspectes essencials del DCA.
4. Com progressar en el DCA: exigències individuals, exigències comunitàries, exigències del Director o de la Directora.
5. Com descriure la qualitat d'un grup o comunitat en estat de DCA?
6. La necessària conversió: la concreto en els tres aspectes d'individu, comunitat i direcció.
7. He practicat algun tipus d'Exercicis Espirituals ignasians? Quina relació veig entre els EE i el DCA? La concreto en alguns punts.
8. Com entenc la "conversa espiritual"? Com hi puc progressar?
9. Veig alguns riscos en la pràctica del DCA? Quins i per què?
10. Elaborar una proposta pràctica de com dur a terme un DCA en la meva comunitat o grup a partir d'una situació present que en la meva opinió requereix un DCA.

A. R. Acta Romana. Publicació anual de tots els documents oficials relatius a la Companyia emanats de la Santa Seu o de la Companyia mateixa.

Assistència. Conjunt de Províncies d'una determinada àrea geogràfica. Per exemple, Assistència "Europa Meridional".

Cartes anuals, ex officio. Cartes que els diferents Superiors, Directors, Consultors o altres persones sol·licitades han d'escriure al General periòdicament sobre l'estat de la Companyia o alguna part d'ella, per ajudar a un millor govern.

CIS (*Centrum Ignatianum Spiritualitatis*). Centre d'Espiritualitat Ignasiana que editava la revista *CIS*.

Congregació de Procuradors. Congregació de "procuradors" de totes les Províncies de la Companyia convoca-da periòdicament per deliberar sobre l'estat de la Companyia i decidir si cal convocar una Congregació General.

Congregació de Provincials. Reunió de tots els Provincials de la Companyia, creada per la CG 31, que només va arribar a reunir-se una vegada i va ser suprimida per la CG 34.

Congregació General. És el suprem òrgan de govern, "legislatiu i executiu" de la Companyia de Jesús. Només es convoca quan s'ha d'elegir General, que és vitalici (amb la possibilitat de renúncia o de destitució, segons dret), o quan, prèvia consulta a la Companyia, el General la convoca.

Congregació provincial. Congregació de delegats d'una Província amb autoritat per elegir delegats per a una Congregació General o de Procuradors i fer propostes o "postulats" al General o a una Congregació General o de Procuradors.

Constitucions. Desenvolupament de la Regla o Fórmula de la Companyia de Jesús, amb l'autoritat concedida per la Santa Seu que consta en la Regla mateixa.

Compte de consciència. Comunicació íntima personal de cada jesuïta amb el Provincial, o un altre superior en alguns casos, per organitzar un bon govern apostòlic i pel bé espiritual de cada individu.

Director d'obra. És la persona que té el govern d'una institució apostòlica. Aquesta institució pot ser estrictament jesuítica, és a dir, en dependència ple-

na de la Companyia o bé inspirada en la missió ignasiana, encara que no amb dependència plena de la Companyia de Jesús.

Deliberació. Decisió presa en comú, mitjançant el discerniment.

Discerniment. Capacitat de reconeixement de l'acció de Déu en les persones, a partir de la identificació personal amb els criteris i les actituds de Jesucrist.

EE. Exercicis Espirituals de sant Ignasi de Loiola.

Elecció. Decisió, mitjançant el discerniment, sobre algun aspecte important de la vida personal. Ordinàriament, quan l'elecció la pren un grup o comunitat, s'acostuma anomenar deliberació.

Examen. Mirada de fe sobre la pròpia vida per descobrir-hi la presència de Déu, les seves interpel·lacions i les seves contínues crides al seguiment de Jesús.

MHSI (*Monumenta Historica Societatis Iesu*). Publicació de les fonts històriques més importants per al coneixement de la Companyia de Jesús.

M.I. (*Monumenta Ignatiana*). Volums de la MHSI relatius a sant Ignasi.

Monignat. = M.I.

Fórmula. Regla fundacional de la Companyia de Jesús. Hi ha dos textos, un del 1540 i l'altre del 1550 en el qual es declara i amplia més la Fórmula del 1540.

Normes complementàries. Conjunt de declaracions, ampliacions o supressions de punts obsolets de les constitucions. Són l'actualització demanada pel Concili del Vaticà II als instituts religiosos. Formen cos, fins i tot en l'edició, amb les Constitucions, i gaudeixen de la mateixa autoritat.

Prepòsit General o General. És el Superior ordinari de tota la Companyia, subjecte "secundari i per participació" de govern respecte de la Congregació General.

Província, Regió (Missió). La Companyia es divideix en Províncies i Regions (Missions). Les Regions depenen d'alguna Província o immediatament del General.

Reforma de vida. Revisió, amb ajuda del discerniment, dels diferents aspectes de tota la vida personal, en ordre a "esmenar" el que convingui i a "reformar" o ordenar millor el conjunt de la vida d'acord amb l'evangeli.

Superior / Superior local. Té el govern d'una comunitat jesuítica.

Superior Major i Superior de Província, Regió (Missió). Té el govern d'una Província, Regió (Missió).

*«Ajudar» és el verb amb què Ignasi de Loiola expressà modestament el seu gran desig de fer el bé als altres.
Sota aquest lema de servei i senzillesa,
l'Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES)
ofereix aquesta sèrie de materials ignasians.*

Escola Ignasiana d'Espiritualitat (EIDES) Col·lecció «Ajudar»

79. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una selecció del text (5) - 80. C. MARCET. Rellegint les nostres vides - 81. J. M. RAMBLA - SEMINARI D'EXERCICIS (EIDES). Exercicis espirituals de sant Ignasi de Loiola. Una selecció del text (6) - 82. D. MOLLÀ. Pedro Arrupe, carisma d'Ignasi: preguntes i propostes - 83. F. RIERA. Immersió en la Manresa ignasiana - 84. D. GUINDULAIN. Atrets per Déu. Quaranta-nou pràctiques espirituals - 85. F. JALICS. La fase contemplativa dels Exercicis ignasians - 86. J. RIBALTA. Cartes per acompanyar - 87. C. MARCET. Ignasi de Loiola acompanyat, acompanyant, en companyia - 88. D. MOLLÀ. Del «magis» personal al «magis» institucional - 89-90. J. M. RAMBLA - J. M. LOZANO (eds.). Discerniment comunitari apostòlic

Els títols d'aquesta col·lecció es poden descarregar d'internet a: www.cristianismeijusticia.net/eides

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns EIDES a tothom que ho sol·licita. Si voleu rebre'ls, demaneu-los a Cristianisme i Justícia.

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria 13 - 08010 Barcelona
93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

cristianismeijusticia

cijusticia

fespinal89

www.cristianismeijusticia.net/eides